

מבית פנינה בני ישראל שנת הישועה

מנהגים

כל מי שחזר בתשובה על סדרתו חזר
פולן דיסן ליבא פיהם
כשהרין ואשכנז

שמעו הנהגו סודו חסדו
פיהם

א	ו	ס	ו	ה	
ס	ו	א	ר	ו	ז
ה	ו	צ	ו	פ	ה

סדרם

באמשטירדם

בבית פנינה בני ישראל שנת
הישועה

הקדמה של מנהגים

ברוך

ה' אשר לא עזב מסדו ואמתו מעט ועבדו והסכימו בדרך אמת ליישך ולתקן ולסדר מנהגיהם מכל השנה כסדר כדי להקל להיות מנוח לכל אדם וגם בלשאל קליל כי הוא מסור לכל אפילו לבני אדם שזינם תלמידי מחמיה לכן קצתיהם בראיות החמורות ובקצת הטובים וכנגד זה הארצות הבלאונות קצת וספתי לפעמים דין אחד בכל מקום השיך וען כשמענו הולמלים ותלמידי חכמים בעונות הכנים ומאחר אצברו וחספו אנשי אמנה ותורה ומעשם טובים שבאפסג"ך עד שאיתי ישוב או הקלה שלא כמנהג בן ב' או ג' אנשים היודעים אמתת מנהג עירו על בוריו קל ואומר ש' עיר אחרת והכני הנביע איווק טיב"כ מימי גדלתי בין החכמים האקובלים מהר"א מהר"א הקדוש ז"ל ה"ל והם היו עקרי תושבי אר אופטר"ך ובקיאים יודעים עיקר מנהגים וממיהם אנו שזתים וראיתי כמה מנהגים ישנים שזהם כחה חלוקי מנהגים והתייך הגדול מה"ר רכ אברהם קלוזנר זכ"ל כשי מונהג עשה הגהות הרבה ראיות ממורות ופעמים אפין בהם נורך גדול מתוך גדולתו ובקיאיתו הביא הרבה דיעות אונות ובג"ה אחת ממנה כך ובשנייה איפכא אפין לידע היכי לכהוג לכן סדרתי ולקטתי לקוטי בתר לקוטי וכתבתי רך מסקנת המנהג כי כמה פעמים כתב בא"ח או במדרכי או באור זרוע ומימוכי ולא כהיגי בן כלל כגון נדקתך בראש השנה וביום הכפורים ואבינו מלכנו בשנת ביום כיפורים והמדרכי פסק שמעבטעין הלוב אף בהנלחה נא ולא כהוג וגם כשחולקין אחרי מות וקדושים משות ומסעי אינן יודעין מה מפטירין כי ראיתי קהילות שפטירין השפוט לאחרי מות לשי"ש שבזמנם ס מכאן כך ועבדות גמור היא כדפירש רש"י כל התועבות שבעשרת קדושים שמע מינה דשיך לקדושים וכן משמע במדרכי וכ"ה הרבה תקנתו שלא מנא בשום מנהגים ישנים ובג"ה א"ת וכ"ה הרבה תקנתו מכל דקתונה וכמה עבדים שלא מנא במנהגים ישנים וכן מה שאומרים בל"ג ש"ת וכ"ה הרבה תקנתו מכל מלתדי השכלתי ומזקני אמת בן ונקרתי בהר"ב מקומות המנהג על בוריו והמנהג עוקר הלכה אפילו באיסור דאורייתא כגון כרייבם כמנהג אצור ין הכרם שקורין פוכ"ן ע"ה המלך שבג"ו ולדין איסור כרת ואמרו חכמים ז"ל הכל כמנהג המדינה מקום שנהגו וכו' ואם הלכה רופפת בידך הך אחר המנהג נהלא וכהרא' ופשיטה וכהנה רבים בתלמוד ומעשרי נתיי לבי על התנהגים וסדרתים כסדר מעשה בראשית וגם כסדר הפסוקים כפרשת פנחס מתחלה מתחיל כפרשת נו

הג"ה

וכן כתב מהר"ר דוד לכנהוט ז"ל גלין כשכופלין אדם ככנים וילך אז מפטירין שזא אש כי הפטרת דראו הוא הפטרת בום גדליה והא דכאמאשים ככתב דראו לסדר וילך היינו משום דיש תופסין עיקר להפטיר ד דראו לפרשת וילך והפטרת שבה בין י"כ לסוכות כדאיתא בא"ח נסימן תכ"ח אבל לא כהוג

שהוא קצתן החול' ואחר כך של שבת ואחר כך של ראש חודש: ופסקו ושבועות וראש השנה ויום הכפורים וסוכות: וכן סדרתי והתלמידי כליל לראשון שהיו מנא שבת וכל ימי החול ואחר כך שבת ואחר כך ראש חודש ואחר כך כל חודש שלם ומנהגי י"ב חודש השנה או שלשה עשר והתלמידי כסיון דקיימא לן בכיסן ככרא העולם ככני יהואב ועוד כסדר הפסוק כדפירשני לציול וכל הזכר כדפירשני לעיל רק ט"ב ומנוכה ופירוש זהם ד דכנן סדרתי כל אחד במדאו במקומו ואחר כך דיבי השטרות ויבשרות ומילה וההזניה ואחר כך דין נכסת ו' דמתן' ותקנתו גם קצת דיכס בקיבור לשי המסקנא והמנהג בכל עת השיך במקומו כגון קצת דין תענית שומר ולולב וסוכה ועירובי פסחות ועירובי תבשילין וכדקית מתן והגעלה וכה"ג וסדתי במרומים שלא לכסודי עשייתם ללורך בני אדם לענן ירון הקורא בו ומאד נורך שבה הוא איתתני מנהג מדינתנו הגר ושא"י"כ מקח ומענהרין והיהודים באופטירין רק מעט מאשין באופנים וככה"ג גובא וגם בהגר ושא"י"כ מקח רק א' אומרים אין באלהינו וגם בחול' וכתן נעבד ולא כמענהרין ופולין ובפיהם רק בזכים אומרים אין כ באלהינו בחול'

הג"ה

לפי אפין באלהינו מי באלהינו בודה לאלהינו הוא ר"ת אמן ארכבע פעמים וברוך אלהינו אתה הוא אלהינו ד' פעמים כדי ללמאות מה שאמרו מי"ח ברכות ובכיוון אנו למלואתם נשחיל חיוב מאה ברכות שחייב אדם לנרך בכל יום שאמר כי בן יבך גבר כ"י כ"ג גימטריא מאה' ע"ה שאמר לכן אמור הבני כותן לו את ברתו שלום לכ"ן גימטריא מאה' ע"ה שאמר מה ה' שאלו וכו' אל תקרי מה אלה מאה וגם כסוק מה ה' שאלו מאה אותיות עם שאלו בו"ו וגם מה ה' הוא י"ן בא"ת כ"ה

תקנו חכמים ז"ל בשנת הקמת אדם עמוד ודמק הקילו עליו שהא קורא שלש לאונות ושלשה אחרות וברכה אחת

מנהג של חול

אחת באמצע מעין כל האמצעות וזו היא הביבנו ה' אלהיך לרעת לרעך ומוח את לבבנו ליראתך וסלמ לא להיות גאולים כחקנו ממכאוב ודשנו בכלות ארנך והנפונים מארכבע ככפות הארנך תקבן והתועים כדעתך ישפטו ועל הרשעים תביף ידך וישמוחו נדיקים בבנין עינך ובתיקון היכלך ובנמימת קנן לוד ענדך ובערית כר לבן יש משיך טרם בקרא אריך אתה תעבה וטרם כדבר אתה תשמע כי אתה הוא העובה בכל עת נרה ונוקה ברוך אתה ה' שומע תפלה: ודוקא בימות הקמה אומרים אותו ואפילו בימות הקמה במונא' שבת ויום טוב לא ועיין בא"ח סימן ק': כתב הקדוש המתפלל תפילת עמידה שכינה כנגדו ולכן אסור לו לפקוח עיניו להסתכל בכוחל: כדור המור סוף פרשת חיי שרה: מיב אדם לכענע בשעת התפלה שאמר כל עצמותי תאמרכה ה' והוא אחד משלשה שאלות שאאל מין אחד לכ"ה למה ישראל מתנענעים בתפילתם וכו': נדור המור פרשת ושמע יתרו: ירושלמי דבר אלקים לי אריך המלך ויקם מעל הכסא מכאן אמר רבי אלעזר כד עמי איניש אמן יהא שמייה רבה וכל דבר קדושה בעי למיקם על רגלוהי עד כאן כשפוסע לומר עושה שלום יפסיע ברגל שמאל תחילה כדאיתא בשומר טוב ופוסע שלשה פסיעות ואחר כך כורע ואומר וגם פסיעתו תהא בכריעה ג':

א' ואם שכת כו' מפני שיכול לאומרו על הכוס ואף אם אין לו כוס בלילה ויודע שיהיה לו למחר אין כריך לחזור ולהתפלל אלא אם כן סבור שאף למחר לא יהיה לו ולפי זה אף בתשעה באב שחל להיות באחד בשבת אם טעה ולא הבדיל בתפלה אין כריך לחזור ולהתפלל כיון שמבדיל על הכוס במונא' ט' באב ואם טעה קודם הבדלה כריך לחזור ולהתפלל אורח חיים סימן ככ"ד אפילו לא פתח בכרכה של אחריה א' אפילו הכי אין מחזירין אותו ואומר אותו בזמנע תפיל' מהר"ג ומהר"ל: מהר"ל מנחם כתב שטעות לומר אתה מבכנתו ואתה מוכן רק אתה מבכנתו: (ב)

ומהר"ם היה כופלו לעולם תשכ"ן: (ג) ומאריך גם כן קצת בסדר קדושה כי אין מחזירין בשמות לנהינם עד אחר סדר קדושה: (ד) ומזכירין אליהו במ"ה משום דאיתא בעירובין מובטח להן לישראל אפין אליהו בא לא בערב שבת ולא בערב יום טוב ועל כן אנו מתפללין במונא' שנת שנין שיכול לבא שהרי השבת עבר שיבא ויבשר אותנו ועוד איתא במדרש שכל מונא' שבת נכנס אליה לנן עדן וישב תחת עץ השני' וכותב זכותו של שומרי שבת עד כאן ומר"ג: (ה) ויכול אבוקה בידו אף על פי שי' לו כר כדאיתא בע"פ אבוקה להבדלה מנהג מן המובחר תשכ"ן וסמ"ג מנות עשה סימן כ"ט והא דמבכרין על הבשמים במונא' שבת משום ששבת אור ג' גהינם אינו מסריח כלום וכשיבא שבת חוזר ושורה ומסריח ולכן מריחין בבשמים ודוקא בשבת מוכיח ששבת אור ג' גהינם ולא ביום ספור על כן אין מבכרין בו ובפס' המביא במסכת בינה איתא בתוספת דעיקר טעם משום כשמה יתירה שהלכה: וכשמבכר על הבשמים נוטלין בימין ואחר כך חוזר ומחליף מרדכי בברכות מלאוהי האש לזון רבים

במונא' שבת אומרים למנצח בנגינת זכר' אלהים יחננו והוא רחום וברוך ערבית אתה הנחננו בחונן הרעות: א' ואם שבת אין מחזירין אותו חצי קדיש ויהי נועם וכפול אורך ימים וכו' ב' ואז נשלת השם היוצא ממנו וכן בידך משה לישראל כשנבחו מלאכת המשכן: ג' ואתה קדוש וכו' קדיש שלם עם התקבל ומבדיל החון על הכוס ושורין החינוקות ויהי לך כתוב בתורה וכו' עד שלום על ישראל עלינו קדיש יתום בלא התקבל: ד' אין שום ויין ביהוי נועם לכן האומרו ויין פעמים ניצול מכלי ויין ולכן שבע' שבתות בשנה שאין אומרים אהונו כי כשהל יום טוב באותה שבוע או ליבא מעשה ידינו כל שבעה ימים לכן אין אומרים אותו וגם אם הל ליל ט' באב במונא' שבת אין אומרים אותו לפי שנקרא מועד אבל בליל פורים וחנוכה אומרים אותו וכן אם הל יום טוב בשבת הבאה אומרים ויהי נועם במונא' שבת שלפניו ואם ירצה לעשו' שום מלאכה קוד' שיתפלל אתה הנחננו או ותוריענו ביום טוב אומר ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם המבדיל בין קדש לחול בין אור ל לחושך וכולי ותוהם ברוך אתה יי' המבדיל בין קודש לחול ובוים טוב בין קודש לקודש: ואורח חיים כהב אין צורך לומר דק ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם המבדיל בין קודש לחול ותו לא: ד' ובערב יאמר בביהו אליהו ומבדילים על היין בורא פרי הגפן ה' ועל כל בשמים בורא ו' מיני בשמים ועל הרם בורא יעני בשמים ו קח אבוקה או שתי נוחה להבדלה ואין מבכרין על הגר שניעשה בו מלאכת עבירה רק צורך להיות נר מיוחד לכך ומבכר בורא ו' אורי האש וחואה בצפונים כדי שיהנה כן הגו והמבדיל בין קודש וכו' וספין יב"ה ויין בשמים נר הבדלה ואם אין ויין מבדילין על השכר אם הוא חמר מדינה פירוש שאין ויין מצוי בעיר ויש כפרש' שאין גידול ויין מהלך יום אחד סביב לעיר א"ח: כשאין אבוקים ויהי נועם אין אומרים נמי ואתה קדוש רק בתשעה באב אומרים ואתה קדוש ולא ויהי נועם:

כונה לומר לכן ואלו ויחוק ג' וסון שזיך בב' היכול לכרך פנא שנית כפיתו בתוספות ככ"ה פרק ה' שפיר המתחיל הא רבי יהודה ורא רבי יוסי וכן מי שאינו מריח יכול להוניה את אחרים שגם הוא כהנה מריח שהפי א' ארסי

אחרים מניין איתו מזיפה על ידי רים וכל שכן לא ש"י וא"מ שהיה להדיא לכוזב אחרים : המלכא כתיב
סיס לכך הדלה בישיבה ואכו אין כוהבין כן ומכל מקום מורי מה"א ז"ל לא שנה עד שיש משום דמ"ס לא
יאלכל ולא יתה מעמוד תאובת מה"ל ובתש"ן איתא ומה"ס כוחו יעדן לא היה מברל על אלהו לא מעמוד
אהר שברך על מיני שניה אסור לשאוף הימנו מספר חסידים : על כן איתן שאיבין בשעת הדלתו נדיבין
לקדקק לשאוף קודם גמר ברכה ואתין ומה שנתתיי כוחין בו עינים כדי לחבב את התורה מלכא וגם שיהא
שלכו מתוקן כמו לכל השבת כולה מלכא וכן כשכתבו לענין מן התמחו נכתבו בני ביהמ"ס בשבת מוזן שתי ס
קעודות אחת לסעודה שלשית דשבת ואחת למוכא' שבת בתוספתא דפרק קמ"ד ד"ב ויאם יושב ושותה כריך
להנסיק להדלה אי חסכה אכל אוכל לא כריך להפקיק אף שהיא חסכה זו אי"א"מ כ"ט ובתאובת מה"ל
שורש ט"ו ובסומו דאסור לאכול משתאך אפילו התמיל ככר כיון שהיא חסכה ודאי גט עס דלאס אמרו בואו
וכדלי או בואו ובקדש באסר עליהם לשחות כו' עיין עס יומר :
הג"ה אין כריך להדר אסר ככ הדלה כמו יאמר אסר מנות פסק אלו דברים בכרכות ומקדב שלכו
לאכול במ"ג אפילו אין כריך רק לכזית כדי ללות המלכה אי"מ עד כאן :

ביום ראשון ושלישי ורביעי וששי

(ס) מנבז ליה לאיכס דלא לאתעווי מכו מתחיל ח אומרים פוקי דומה וש"ן אומר ישתבה ויוצר און
כרוך שאמר עד דמסיים י"מ אלפס : השם בין
ישתבח לומר אור עבירה היא בידו ומוזר עליה ממערכי המלחמה ירושלמי ודוקא במילי דלא כרכי א"מ נ"ע אי
שכי להפסיק בין אהבה לקריאת שמע בשביל טלית דמ"א סומן פ"ו הוה משמע דאין מפסיקין מללא בקט אלא
תפילין אכל יש לקרות דהיום איירי בשלש עלית ככר ולא תפילין האיל ואיכו יכול לעמוד על עכמו א"ס
ככנס אדם לבית הכנסת וכוזא א"ס יאמר כל פסוקי דומרה לא יכול להשיל תפלות עס הכבור יאמר כרוך
שאמר ומוזר של תהלה לרוד עד הללו אל בקדשו ואומר כל הכשמה תהלה יה הללויה ומותם בישתבח וא"ס בא
כשגלים נבור מתחיל יוצר אור ואין לו שהות לומר אפילו תהלה לדוד טוב שיקרא קריאת שמע ב
בכרכותיה עס הכבור ואמר כך כרוך שאמר כו' עיין בא"מ כ"ב :

(ט) בשעת קריאת שמע אוחו בידו השתאלית בב' ציטתיו התלוין לעני גוד לבו כוכי' בשח אוח' טוב
וכן הוא במלכא הלכות נבית ובהג"ה בא"מ מאור
זכוב מסכת סוכה דף מ"ו עיין עס ובג"ה מיימיות
להדיא : באמצע קריאת שמע ובכרכותיה יעובין קדושה
קדיש ובכרו אכל בין גאולה לתהלה אין עונים כלום
מתקומת הדגן : רבי אחא בשח רבי חכימא אשח כשבע
ה' ימי העי"ן כדי שלא יראה לומר כשבת וכן הוא ב
בא"מ סומן כ"א באלה כבור יכול לענות קדושה ואין
יה שניה רבא ומודי אכל באמצע תפלה ישנה לתודים
ואין עונה כלום : מותר לאשוח כנגדו להסיר הכיפה
העוזבו אכל לא ליקח ביד בעת התפלה ואלא בשעת
התפלה מותר ליקח ביד ולזכקה בב"ג : התמילו
להתפלל קדושה ב' והלכו מתקנת מותר לנמוך כל ה
התפלה ואפי' סדר קדושה והקדיש א"מ כ אכל קריאת
התורה לא : אכל התמילו בשמית כרכו ויוצר אור וכן
בערבית א"ס התמילו קדיש וכו' והלכו מקבצין אין
לשפלה טוב י"מ לשני התיבה דק"ג ובכרכותיה למוד
ועפלה למוד תרומת הדגן : ולא כמה"ס שכתב דאפי'
התמילו

היום עד הלילה וא' עד פלג המנחה א"ס ויצא : כוסף
כל היום יש אומרים עד ו' שעות וזמן קריאת שמע שער
במזו משעת צאת הככבים עד שיעלה עמוד השחר ואין
סבוכין עליו וקורין וק פרשה ראשונה ויהו נונים והמוסיף
זוסף ברכת השניה המפיק : ופסוקים המרליך הגואל
ולישועך וכו' כה שרצה ע"כ גרין : עיין וכו' יש
מדרגין בצור ישראל גואלנו ה' צבאות וכו' כחב הדין
גאות ו' ו' א' מוירכש לפי שיש בהו ארבע עשר היתרות
וט' אותיות לפי שם' רבוא גואלו ב' ד' בתוס' אנכ"ל רבי
מאיר שליח צבור הוסף גואלנו ה' צבאות שמו קדוש
ישראל לפי שאויש בה המשה פעמים ישראל נגר קרא
והתנה את הלויס נחונים וגומר בפרשת בהעלותך שיש בו
חמשה פעמים בני ישראל וכן נוהגין ג' ע"כ עוד הגה
ובשבת אין צו"ך לסמוך גאולה לתפלה הוואיל נפקין לך
סמוכה מייעך ה' ביום צרה וגומר וצנת לא יוס צרה הוא
מא"ז ועיין באורח חיים סימן ק"י עד כיון הג"ה : וישמין
במנן אבות חחלה וסוף וכן בפדוים החלה וסוף : וליא
ישח יותר כוזאי בורע בדרך וזוקף בשם אלהינו וארליהו
אבותינו ברבנו שיש שלום בכל שהות ומוסף אלהי וצור
אכל במנחה וערבית לעילט שלום רב הוין מתענינו צבור
שאומר גם במנחה ברכת כהנים כמו בשחרית הן ש"ן הן
יחיד י שליח צבור חוד ומחפלה כך ומוסף ברה
קדושת לרוד ורור כו' יא ונופלין בחתון במקום שיש
ספר תורה יב א"ס אין ספר תורה אומר חתון ברה
גפולה שנאמר ויפול יהושע והוקיעם לפני אחן ברית ה' :
ואין ההמין בחתון ברוך אתה ה' שומע תפלה לא אומר
אחר עד יבשו רגע ונופלין בחתון על צד ימין א"ס יש
הפילין בורעו משום כבוד הפילין וא"ס אין הפילין בורעו
יפול על צד שמאל לפי שצחק אבינו בעקיה שכב על
צד שמאל ועוד משיס הסיבת שמאל הוא ירך היות לך
נגע באוהו יד לפני ה' בה ועור שנאמר שמאלו החרו
לראשו וגומר וזאתו לא נדע וצני קייש אשירי לבנינו
יג ובא לציון גואל קדיש שלום יר עלינו לשבח
כו' כו' וכסא אבותינו בשמים וכו' בן יצחק שנאמר
השמים כסאי הוא המפיל כו' ואין עוד לישא דקרא
גדא' לו קדיש יתום ויש מקומות שאומרים אין באלהינו :

התמילו ישתבח ב"י גומרים ומה"ס כתב דשבת ג
גומרים יוצר ומוסף ומכה וכו' תפלת מכה וערבית
וכו' תרומת הדגן סומן ק"ה א"ס שם לקרות שמע
ולא תפלה ועדיין איכו מני יום תפלה ודאי יכול להתפלל
כדאיתא ב"מ וסמ"ג וגם ק"ה יכול לקרות בלא כרכו'
וא"ס כן מוטב שיברך על היבית ותפילין לפני מני יום
ועשה בעמין זה ואל יאמר לעת ערב כן כדא"ה לי :
לשון סמ"ג אומר מני יום יתפלל מנחה שנים ויפילו
מזגלה עמוד השחר יכול לקרות קריאת שמע לילה
עד הכן הקמה על ידי הדמק ובלבד אל יאמר ה
השכיבו ומלכא עסק קמא דכרכות א"ס ארבע שעות
ביום יכול לקרות קריאת שמע דיום אכל אז לא יאמר
בכרכותיה דתו ברכה לבטלה א"מ כ"ס : וכריך עיין
במלכא דר"ג כרכות דכתב בשח ראב"ה דוקא
השכיבו לא יאמר אכל המעריב ערבים יאמר עס כל
מי שיתפלל ואמר כך בא אכל צבור ומכ א"ס מתפללי
מתפלל עמנן שבת ואין כזה משום ברכה לבטלה ומה"ס
שזתפלה שיתפלל עס הכבור יותר מקובלת והעמם
משום כרכוב עס הדרת מלך ג' וכל שכן א"ס ספק לו
שיתפלל סמ"ג לא יתחיל להתפלל אלא א"ס כן יודע
שיכול לענו עס הכבור קדושה וכן אחר קדושה לעניין
מודים א"ס יכול להגיע למודים או לזמזם מן הכרכות
שאומן בהו ש"ז דמי לעניין מודים א"ס ככר קרא
קריאת שמע וכריך להתמיל לשמונה עשרה כדי להסמך
גאולה לתפלה וכודמן שלום צבור הגיע למודים והוין
עומד באמצע כרכות יכול לשחות עמהם אכל א"ס הוא
בתפלה או בסופה אין אומן כהן אין יכול לשחות
אורח חיים סומן ק"ט עיין עס : בכל המקומות שז"ס
מתפלל יתפלל גוד ירושלים אכל כשהלך בדרך או
כרכב וכן ישש בקרון אינו כריך להחזיר עיניו לירושלים
רק מתפלל דרך הלכו אחילו א"ס במקום קבנה א"ס
יאמר דרכו יתרו לבו מלכא כ"ס פסק ב' דכרכות
יש ממחין לעמוד ברכות אורח חיים כ"ד : וימיד המתפלל עס הסון המעם אחת אז יאמר עד הסון קדושה
ולדוד ודוד וימה שזכר לסיס תליתו קודם אגיע אל סבור לאומע תפלה ואל יתחיל לומר עד אחר שיאמר
עס הסון אל הקדוש וכן איתא בגאודה : ואין אסור לאכול קדוה יפלת המוספים כדאי' סמך תפילת השחר
ומנחה אל לאכול הג"ה עיין בא"מ ובתוספתא במסכת תענית פ"ג פרכים וביאורם מייסמין סמ"ו : הכ"א
היה אותה מיד ללא משכר כשהיה קודם תפלה ואפי' בשבת ולא חס מאוס קידוש צדיקין לא חס מכותה עד ל
לזמזם תפלה אורח חיים סומן פ"ט ירושלמי כולו יומא אית קאי בשוקא ולי אית לגי ובשעתא צעירי' אית לעי
מכאן ש"ן ל"ש בשבת שאלם כבור אומר שומע עברה מנאית וכן כדא"ה לי ראה כבודה וילאון רבי יצחק
למה עוקעין כשאין עושין ומחין וקובצין כשאין עומדין : ומעשה שהגיע זמן קריאת שמע אין לו לאכול ולשון
עד אקרא קריאת שמע ויתפלל אורח חיים סומן כ"ה : (יא) לכך מסתרין פניהם כש אומר פסוקי ליי
שכ"ס ז"ל היו משתמים בצינור היה בין כל אחד ארבע אמות כד"ש א"ס יאמר ויהי חנינו ייבשים ממנו וכו' עס
זה א"ס יגושין ג"ס כן ככה"ג בהשגחת כח"ס כאלו כל אחד איכו רואה ויוצא מהשתפלה חבורו ג' וכאכל רואה
ש"ס וההון רונה להתחיל מיד בכרו אז אין כריך ל"ש א"ס מכסה פניו בעמדו במקומו אחר שגמר עושה ש"ס
ואונק

מנהג של חול

ואומר תהיון מהר"ל (יב) מה שכתוב בפנים אם אין ספר תורה אומר תחזון בלא כפילה וכו' אינה יודע למה אומר אותו או דהא כל עיקר כיתקן משום כפילה ואפילו על ידי כפילה ראוי הוא כדאיתא באורח חיים סימן קכ"א: מנהג פשוט לדפולין בבית הכנסת החיצונה לומר תחזון ובית הכנסת של כ"ש תוכיח תשובת מהר"ל (ג) טוב שכאשר אומר סדר קדושה לומר בכנייה אורח חיים סימן קל"ב (יד) ונדליון לצומרו בקול רם לפי שכאמר גבי פסל וגבי ארור ועכו שהוא לאין הרמת קול כו' וקח מזה כפילה לי דנהגו בכל כוונת לומר עלינו בקול רם אין שאין נוהגין כן כל השנה מפני הסכנה כן עיקר (טו) אין אומרים ומושב יקרו שהוא גימטריא ישראלינו טעם נכון ובספר היכלו איתא יקרו ג' (טו) אין לומר ואין או ואפס מאוס דהוא משמע כאלו יאירו אחד דאנו אין או אפס מהר"ל וכן איתא ברוקח: וכשבא ללא יושע יפסיק מעט מהר"ל להג לומר ויהי כועס לפני שנית כהנים וביאר הטעם וכן כתב התשב"ץ שגב או הזיד ולא בירך טלית ותפילין עד אחר תפלת ערבית אף על גב דעדיו יום הוא אין להכניס תפילין אפילו בלא ברכה כיון ד דעשה לאותה עשה לילה בתפלתו אבל נצית לדיכא קפידה אם מתעטף אפילו לילה גמור יכול להתעטף בלא ברכה כתבי מהר"ל: הגנה זו נקומה לעיל כתב רבינו שמשון לכשעומד באמת ויניב בשמעתי בסקוף פ"ד שיכול לומר עם הסבור קדושה וברכו ואמן יהא שמיה רבא מאור זרוע פרק שני דמגילה וכו' ע"ה רבי' ע"ה ממתין בעושה פלא כלי' לומר קדיש וקדושה עם הסבור וכו' וכן במדרכי פרק ב' דברכות:

ביום שני והמישי

הם ימי רצון של מ' יום שעלה מ"ד ביום ה' וידר' ביום ב' וקבל לוחות אחרונות א"ח י' וגם בית דין של מעלה יושבים בדין לכן רגילין להתענות בהן לפעמים ומוסופין בהן יח' והוא רחום יי' אלהי ישראל הבט וזים חוסה קולינו עורתי חצי קדיש אל ארך אפים יט' ומצויאין ספר תורה והחזן אומר גדלו והקהל עונני רוממו והחזן אומר תגלה הכל הכו והקהל אומרים ברוך שנתן תורה וקדוין ב' בפורים קורין רק ב' פסוקים משום דסליק עניינא חצי קדיש יהללו אשרי בו: מנהג בכל יום כא' אטרו חצי קדיש י"ח ברכות בלחש ושלוש רב במקום ברכה כהנים: אלהי נצור ושליח צבור חוזר הרפלה עד בשלום ונפולין בתחנון כמו בשחרית קדיש שלם: והוא רחום ה' הושיעה בו' יש אומרים בלחש בי אל רחום ויגבר וחקנו והוא רחום לפי שהמיד של שחר מכפר על עבירות הלילה וחמירו של ערב מכפר על עבירות היום לכן אומרים והוא רחום ויש אומרים לפי שחוטאים לוקין לפני חפלת ערבית ברוב מעריב קריאת שמע אמת ואמונה השבינו ברוך ה' לעולם אמן ואמן ויראו עינינו חצי

ובי שבת חונה ובאכילה דפשיטא דאין כריך לחזור ולכרך: כשהולך לקרות אז הולך מצד הקרובה אל הבימה וכשחזר למקומו מסבב מצד השני שאומר ובה הכשיא וגומר בהפטרה בפרכת הסדש: מנהג שגרגול הולך אחר ספר תורה ועומד לפני הארון עד שמאמר ספר תורה למקומה: הג"ה מיימונית מנהג שהחזן עונה אמן קודם שיתחיל לקרוא ובקול רם כדי שיכינו הקהל וישמעו כשמתחיל לקרות מהר"ס (כא) הכ"ס כשבא במנחה לבית הכנסת סויה לשיחה היה מתפלל י"ח ואחר כך אומר תגלה לדוד כדי להתפלל עם הקהל כדרכי ג"ה: אם בא לבית הכנסת אחר ברכו והתחיל במנחה והקהל מתחילין תפלת ערבית מוטב שיתפלל י"ח דערבתי' עם הנכבד ואף על גב דקיימא לן כרבי יוסף דסימכין גאולה לתפילה גם בערב מכל מקום עם ציבור מנהג טעם כדרכו באורח חיים סימן פ"ט דאפילו משום עמידה בטלחין סיניכה דשמעית וצבור הא"י כל ספר תפלות שאמנע תקנאס: ואם כבר עבר זמן המנחה אין לומר אשי' והיום כלה של אחר שלם פנים אשי' אין לה

מנהג של חול

אין לה תשלומין ואפילו אם התפלל מקצת בעונתו אין שייך לומר קדיש כיון שכתב יוס' אחר שהספיק לו להתפלל כתבי מהר"ל (כב) י"ט דערבית אין השליש כבוד חוזר ומתפלל לפי שהוא ראוי מיימוני ומזם הטעם אומרים קדיש להפסיק בין גאולה לתפלה להורות דערבית אין כריך סמיכה וכן הקדיש שבין המפטייר לשבעה קרואים להורות שאינו ממנן הקרואים ואף כי ק"ל דעולה למנין ו' מ"ק: אך כדלה לי דהקדיש נתקן על הפסקים שיש בהן י"ח וכן משמע בא"ם (כג) ואדם שאכח ולא התפלל מעריב אז לומר אחר תפלת

יוצר יתחיל אשי' ואחר כך יתפלל י"ח בשביל מעריב תשכן (כד) שכן מנחה בע"ש כו' פירש דוקא כשענה הוא עצמו ברכו עם הקהל אז יתפלל שנים של שבת דפיון דעאזקו קדש לא יעשו חול אבל לא ענה עמם ברכו כגון שלא היה בבית הכנסת אז יבא מבית ותפלל מנחה של חול כן הורה מהר"ל וכל הגדולים וז"ל בא לבית הכנסת סמוך לברכו אל ימתין מהתפלל מנחה עד אחר ברכו בשביל עבית ברכו כמו שצריך לעשות בשביל ימים אל אשיתפלא מנחה ואף על גב שלא יוכל לגמור התפלה קודם ברכו ואין להקפיד הואיל והתחיל בהיתר וכו' ומהר"ל כתב דאם יודע בודאי שלא יוכל לגמור אסור לו להתחיל בעב"ל: וכריך עיון לדברי מהר"ל אי בכה"ז גווכא ימתין אחר ברכו ואז יתפלל שנים של שבת או אמרינן שבא לחון: (כה) ואם לא הכדיל כראשונה כריך להתפלל עוד פעם ש' שלישית אורח חיים סימן רכ"ב לתפל' כריך נטילה אפי' עמד מתלמודו וראייה מהשוכר את הפועלים באבות העולם ה"מ: אבל אינו מבקר עליהם אלא אם כן קיימים בגדולים או ששפך אשך מבקר עליהם אלא אם כן כן מסיק באורח חיים סימן קל"ג וכן מצאתי בתשובת רש"י כ"ב בשם הר"ר יונה דאין כריך לבקר על כטילת ידים אלא בשמירת ובשעת אכילה ומי שניכרו במשקה ע"כ ובלילה כשעומד אינו מבקר על כטילת ידים כי אם אחר יצר מצאתי בתשנ"ז: כשאוטל ידיו מן הכלי אם מבקר על כטילת ידים יבא מאחר דבעי מידי דמנתי וכו' והמסקנא לבקר על כטילת ידים מהר"ל ומארי"ו: כמה דכרכים אמורים שאין מטער לתפלה אלא ידיו

חצי קדיש כב י"ט ברכות בלחש קדיש שלם עלינו קדיש יתום הג"ה שכן בשוגג או באונס ולא התפלל ערבית יתפלל כג שחרית שנים אחת במקום שחרית ואחרת במקום ערבית וישהה בין זו לזו כדרי הלוק ארבע אמורת שבת שחרית מתפלל מנחה שנים שבת מנחה מתפלל ירבית שנים כד שבת מנחה בערב שבת מתפלל ערבית שנים של שבת שבת מנחה בשב' מתפלל ערבית של חול שנים כה ומבדיל בראשונה ור"ל בשניה אבל אם לא התפלל כמוד' אין לא תקנה להתפלל שנים עד כהן הג"ה: בערב שבת מדליקין שתי נרות כו אחר כנגד זכור ואחר כנגד שמוז ומברכין ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר או נרות של שבת: ויחשוב ברעו שלא יקבל שבת עד שנייה הנר מירו או עד ברכו ונהגות הנשים להדליק שהם כיבו נורו של עולם ומי שאינו לו אשה ידליק בעצמו ומתפלל מנחת חול ואין נופלין בתחנון קדיש שלם ברוב מעריב וכו' עד ושמוד צאתינו כו' ואז אומר כו זפרוס עלינו כו' עד ירושלים ושמוד בני ישראל וכו' ברגלים אומר וירבו משה ארת מועדי כו' במקום ושמוד בראש השנה תקנו בחורש שופר בכס' ליום חגיגו כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב: ביום הכפורים כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יי' חטאתי ומתפללין בלחש מן ומחה והאל הקדוש אתה קדשת ויכלו רצה במנותחיינו כו' ורגילין לסיום וישמחו כן ישרא אהבו שמך: וכן ברוב סידורים ותמימה גדולה הוא שהיו אינו מעין החתימה ולא מעין הסידור ישן וגם אין שייך שמחה רק ברגלים ומצאתי בסידור ישן שמעתי מבקיאים ש"ל וינוחו בו ישראל מקדישי שמך וכו' וזהו שפיר

בלבד בשאר תפלות אבל שמירת רוחך פניו ידיו ורגליו ואחר כך יתפלל מיימוני: גם רפואה גדולה טיפת כונן לעינים בשמירת פרק שמונה שרכים והתוספות כתבו שאין להעביר זמן תפלה בשביל כטילה במים אם אין ידיו בקינות יקנח באפר או בכרוך וכן כדרך לחטיו אינו כריך לחזור ככל כדי ליטול אפילו יש לו זמן אבל לכינוי עד מל' אם יש לו זמן אורח חיים רל"ג: והא דהין אם נהר מפת אל גוים ויש פת ישרא'ל בארבע מל לפכיו ימתין וכל שכן שלא ילך ממקומו במקום שמתפללין בעצה אבל אומרים כנגד איש ואשה כי כד כר כמנן אכרסי שבא יסובאזה אנודה פרק העור והרוטב: (כו) הג"ה ויש אומרים כנגד איש ואשה כי כד כר כמנן אכרסי שבא יסובאזה כי לאשה וכו' ומ"ה לאיש ומכאן יתר מנאיש אבי כיריס ואני דלתות כדאיתא במסכת בכורות כשכר נומין אלו ל מנאית ממאור עיניו לכן יתן בעיניו כשעת הקדוש על הנרות כי אז חוזר אליו חלק אחד שנתעטף ממאור עיניו בחול כשביל פסיעות נשות מהר"ל: הא דרגילין לכסות הקטן לפכיו הכר בשבת מאוס ביומי מכוה רוקח כתב מהר"ל בשם מהר"ס ס"ל כשי' מופה בערב שבת ומאמרים בה עד אחר שצ"ע החמה טוב אין להדליק כר שבת כלל ואם כן אשה אפיה רונה לקבל שבת לפני החופה או תדליק הכר בלא ברכה קודם החופה ואחר כך כמשיכה תפלו

תפארת ידה על הכרות ומנכך זה תאמר לגויה שתלוק
אמר הקופה והיא תכרך עכ"ל דבר זה תמיה דאפילו
לה"ת לא שייך בככה בלוקה ועומדת אלא אם כן
יכנסה ויחזור וילקחה כפלקן שבי' בשבת וגם זה תמונה
מה שחזר לומר לגויה וכן עיין בפסקי תוספות דש"ה
במה מדליקין וז"ל שלא לאמך לגוי ע"ש משנה הדליק
הכרות עכ"ל וכן פירש כ"ח במאמר סוף פרק כמה
מדליקין דגובו על השבת אף בין השאמות עכ"ל אך
אמרו בעיבודין ללא גזרו השבות בין השאמות ועיין
במה"כ וזו היתה פנינה יום גדול להדליק ואמר כך
לכבוד ידיוס על הכרות ולפניך כדי שתאמר הכרעה
עובר לתשייתה וכו' ומה שכתבת שמתאכל בקובץ
שמכרכין על הכרות בשבת יציאת בית הכנסת לא
שויעי לבלומר לא מכרכין לילולא מוכר הכרעה
חיים עליה מה"כ מוכן בקיץ יש לעשות כמות אכסו'
מדליקין על הלילה וזו לא הוי כרעה לטעמה מה"כ
וכן להדיא בספר חובדה והביאו מה"כ"ל בתוספת
הג"ה כשאשתו יולדת בשבת ראשונה מדליק העצל את
הכרות ומכרך מחידושים איתא בספר שער על גבי
גמלים דתוספת שבת הוא מלק י"ב דהיו שתי שעות
מיזם שהיו ארבע ועצמים שעות וזו היא מתוספת
שביעית ש' אמרו במה"כ שהיו קדש ימים שהיו חלק
שנים עשר משנה וכן כתב מה"כ וזו גדולה וכריכין
ישראל למחר לבית הכנסת בערב שבת קדש שתתקבץ
הקמה: (כו) לפי שיש אגרות בית מלכות שיהיה זה

שפיר משון החתימה ותפחה וכן נראה עיקר דעה ומורים
שלום וכ אלהי נצור בה ויכלו בקולרם משום ברום
עם היות כלך כט כגון אבות דעה במנוחתנו ויחיד
האזינו אינו פתח בברוך ואינו הותם קדוש שלם
קידוש אינו ונתתן לתנוקות לשמות בזה מדליקין
עלינו לשבח קדוש יחוס לב ביום טוב שחל להיות
בשבת או בערב שבת ואפילו חול המועד אין אומרים
במה מדליקין בהגר ובמקדשן ובפולין ומקדשין בבית
לג במקו' סעודה על כוס יין וכלו בורא פרו הגפן אשר
קדשנו במצותו ודעה בנו שבת קדשו כו' תהלה מהמקדש
קדש בו ואם אין יין מקדשין על הירושן כו' יום אחד ואם
אין הירושן מקדשין על הפת הג"ה או על שער אבן
הוא חדר מדניה ער כאן ג' ויכלו המוציא אשר קדשנו
כו' וישנה לפחות רוב דביעות שהוא בביצה וכן כל דבר
הטיין כוס כגון ברכת המזון והבדלה ובהאי גי' אורח
היום לד ובברכת המזון מוסף רצה והחליצו בבונה
ירושלים ואם שבת הוור לראש וכן בשחיות וכן בגל
התפילה ובברכת המזון דשבת ויום טוב אי שבת של שבת
ויים טוב הוור רק בסעודה שלישית אינו הוור וכן בראש
חדש בברכת המזון ובערבית דראש חדש בשנה לילדות
וכן על הנשים בחנוכה ובפודים או שבת אין מחזירין אותו
לה אבל אם נזכר קודם שפתח בברכה והמטוב אדר
בונה ירושלים בשבת לו ויום טוב לו וראש חדש
אזכרים ברכה בפני עצמה כדמפורש בגמרא בפר' שלשה
שאכלו ובאורה היום ובברכת מהר"ם והותמים גם בשבת
ויים טוב בבונה ירושלים ואין משנן החתימה אבל באור'
היים

בליל שבת לכן אומר ופרסו ג' (כח) ויכלו דוקא במעומד יש לומר משום דהוי עדות וכתוב ועמדו שמי
האנשים: ותקנו לומר ויכלו בתפלת איה קדשת ומה שאומרים אותו אחר התפילה פירש מה"כ מילי' שלום
בכור משום יום טוב שאל לה וזו בשבת כהגו כן לפי שא' אכמה בתוך התפילה אכ"ל כפרק כל כתבי: (כט)
במקום שאין מתיין אין לשל לומר ברכת מגן ואם אמרו עשה ברכה לטעלה סג"ג בעין סימן ק"ט מלאתי מ
מחידושים מפני שבי' בשבת טענה ולא התפלל איה קדשת בערב שבת אם אומע מאלים נכור מגן אבות יבא:
(ל) מי שזכרם או הזיד ולא קדש ליל שבת יקדש והולך כל השבת ואין אומרים ויכלו למחר אלא אומרים
ושמרו בני ישראל קודם קידוש במקום ויכלו תשבת מה"כ"ל: (לא) והשאין תיכונ בלית הכנסת נותן
למעום גדולים בקידוש והבדלה גיליון: (לב) ביום טוב שאל וכולי הכל משום גזירה אטו יום טוב שאל
להיות בערב שבת שלא יוכל לומר עשה עשה עשה גיליון: (לג) וכן למחר מקדשין קידוש במקום סעודה
וכן המל בשבת ל' ישנה דאין קידוש אלא במקום סעודה אגודה העולם מקדשין אף כהגו לקדש בליל שבת ויום
טוב לאמר כטילה והוא קני' בפסק ערשי פתחה מוה"ש וזאת קן כוטלים ומה"כ היה מקדש ואמר כך נוטל
וכן זה לו דרוק ונזופת סכום וטו יוסטא הדעת אבל קידוש לא טו הכסף ואמר לי מה"כ שאלה כן כתוב בשם
הר"ר אברהם יצחק שופר ז"ל מלאתי עיין באורח חיים ס' ק"כ רב"ה (לד) הא דיש מהגים שלא לומר
לחם בשבת משום דמיטו לשון נח בה הוא דאין אומרים לשון תפילה בשבת והקב' כתב בספרי שם במדרש אגדה
לפי שנקסחה מיינה ליל ארבע בשבת ובזאת היתה שבת והל' היה נצור ויחיה עליו לכך פותחין כחמישו שהמת נכין
תנחומין ויש אומרים ליל שמה רבינו עליו השלום מתפשט והיו כל ישראל מתאבלים עליו והן נדיכים תנחומין
ויש שאין אומר לה זמתי לבי שאין מתאבלין בשבת וכו' מדרש גיליון: אמר מה"כ שאמע שתלמיד מה"כ ז"ל
היו כותבי כד בשאמת כלל שבת יתפרסם ויא' לאורו אף על גב דהפוסקים אסרו אפילו ב' קומות
וכן עשה מה"כ שאין ז"ל שבת (לה) אם שבת רצה ובזכר קודש הטוב והמטוב בשבת אומר ברוך אתה ה'
אלהינו מלך העולם שבת שבת למנוחה לנצח ישרא' ב' אהבה ל' אור וכלכית ברוך אתה ה' מקדש השבת: (לו)

דריש חזק לומר מנחם עיין בגי' וירושלים דכרילה הויה
מולתא ויהי נמן בארצו: ונראה לוי ש' הח' ל' נחמנו
דריש מנחם כו':
לומר ביום השנה אומרים פטיון וזמורה בנתיבותיו
ומיספין בקיבונו וביום השבת לרו
ולמנחה השנים כמפורס' בו' עד לאורך ימים וישנה לפי
שיש לכל ישראל נשמה נחמה ביספת ושלוח צב' כדחיל
שוכן ער בו' והקהל עינן ובסקליות ישתכח ושלוח צבור
אמרו ברוין איהו ה' אל מלך בו' הצי קדוש וברכו והק' אל
אמרום היוצר החון לאל אשר בו' קדושת ששן הפלילה
מגן ושמחה והקדוש לט' ישתכח משה וצא ומרדכי
גברתו נחמנו ושלוח צבור נחמנו יתפלה קדושה וקדוש
ומיספין או בקיול ריש מפקדון קדוש ימים און כמון
בלכונתך אב דרמנים דמיונין ספר הורה ושלוח צבור
אמרו ששן אהו וכו' וכן הקהל והחון אומר גדלו וכלי
והקהל עינן נחמנו וכלי' על הכל זכר הדרתים ער יעוד
ויין וכלי הכל הבו בולי קדון שבעה וצטוים בליא מפרש
עד סוף הסדרה הצי קדוש וקדון למפסיר שלשת פסוקים
שהיו למנוחה מ' ומפסיר' נבניא עשרים ואחד פסוקי'
לפחות אלא אם כן דמליק עינמא ומדלוגין נבניא אהר
ולא נבניא לנביא הצי עשר נבניא אחד וכש הסורות כ
כפוליה קדון שלשה גברי הסדרה ראשונה ולרביעי קדון
בשניה ומסיים בשניה וקדון עוד שלשה בשניה ולעולם
מפסירין הפטרה השיר' ושניה חון כאחרי מות וקדושים
שמפסירין בהלא בבני נושים וכלי השיך לדאשונה
לאחרי מור' ולא בהרשפוטו ששיך לקדושים כדמפרש
דש"ו שם לפי שהוא מיוי בתוצבות ירושלים כן משמע
בבדרכי לכן כשיין הלוקח מפסירין לאחרי מור' הלא
בבני נושים כו' כן נראה לו עיקר וכשן הר' וקדון וגם
אם חל ראש הדש אייר בשבת או ביום ראשון או בטלה
דפטרה דאחרי מות ויהא מפסירין השמים כסאי או מחד
חדש לאחרי מות נראה לי דמפסירין לקדושת ר' התשפ'
דשיך

אדם יוצא מפתח ביתו וילבבו בדיווכו' ער היה קורא בתורה מתיחל ל' ארזי' כנכך לטובל הספר תורה
בירו בשעת קריאה וכו' ויניין באורח חיים סימן קל"ט: (מ) אחר ברכה ראשונה אלפני ההפטרה יש ל
לענות הימן אכל אחר שכל דבריו אמתי אין לעבות דרוך באורח חיים סימן קפ"ד ובתשובת מהר"ל סימן ע"ז שם
מפורש הטעם ג' קנת לקוטי' דייכיס מיי שצריך לישען בשבת קריאת התורה וכגון שהיא זקן כרך שס' המפה
קנת וישעון על הכימה ענמה מה"כ ג' כהן אבל אסור לקרות בתורה אפילו אין שם אחר אלא הוא וכל שבך
אלא שאינו כהן אף קודם בידן ז' ונכין עיין אס רוכה לומר אפילו בשבת ואף על גב דהוי דבר שפיהמ'
ואסור בשבת ואפילו הכי אסור הכהן לקרות אף על גב דאין אהר אל הוא ועיין בזה דעה סימן שצ"ז וכר' אה
לי טובל לשיך שיכ' מן לבית הכנסת לפני הקריאה וכו' וכן מלאתי אחר כן בהדיא בשם תשובת מה"כ ז"ל
י"ד סימן ת' ואם קראו את האכל לעלות לתורה נכין לנגלות שאם היה נכמה היה דבר של פהקיא ושמית' א
שכבינו עם היו קורין אותו בכל פע' א' ש' ואירצו בו' אבל ולא קראו החון ועל מהמבטו ואמר כיון שהוכח לקרות
שליש' בכל שבת היה נראה כמו דבר של פהקיא עכ"ל: סומא' אין לקריתו למסר תורה אפילו אין שם כהן אלא
הוא ואף על גב דינגל שמע שורם וכן פסקו כל הפוסקים אך האגודה התייר אס אין שם כהן אלא הסומא בפסק
החיובל' ומה"כ"ל כהן דכוהגין לקרות סומא למסר תורה' הא דאין מזיכרין ואין מתמלין בפרכה כפחות
משלשה פסוקים אין חיל ק בין פתחה למצומה ואם סיים פרשה אין קפידה אס מש' י' פחות משלשה פסוקי' קודם
פרשה אחרת תרומת הדשן ובתשובת מהרי קלון כתב בתענית נכור של שני ומוניש' ושי' אף על גב דהתענית
אינו אלא מכח מנהג אפילו הכי דומין כבוד הכהן כשאינו מתענה שיכ' מן לבית הכנסת ועומד ישראל המתעב'
במקומו

מנהג של חול

במקומו ומביאו מהר"ק אהא אהא קראו כהן ועומד בתפלה ואין יכול להפסיק ואין גם כהן אחר שקוראין שכל במקומו כתבו הגאונים דמי שאין מתענה אין לקרות לתורה מלכדי בריש תענית: ארבע נתיבין להודות ואפי' חולה בקדחת בריך להודות ואחר שקרא לו המון את הפסח יצרך ברכת התורה ויוסיף לבקר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אזה גומל טוב למייביס והאומעין עוכין מי שגמולך טובה הוא טובה סלה (מא) טוב להשלים פרסיות שמו"ת בין גברא לגברא אס יוכל וכן כתב האורח זרוע עין כהן מר"ה הספיד ומרבו ה' ה"א סמ"ק היתר להשלים אפילו בשעת קריאת התורה במנוה לכתוב ספר תורה והג"ה מיימונית פליגי: עוד יש ליקוטי דינים אס קוראים לתורה כער שבעשה בר מנה אחר שקרא בתורה יצרך אביו בריך אתה ה' א' אלהינו מלך העולם אה פטרמי מעונכו של זה כראשי' רבה פקעת תולדות יתקן וכן עשה מהר"ל והא' דלא מקרא בר עובדין עד בן שלשה עשר שנים ויום אחד כתב האש"ר כי בתשובה להלכה למשה מסיני הוא' בעוב יבוליס לקרות לספר תורה הכן אחר אביו או שני אסין אלא בשני עין הרע אין עושין תשב"ץ אסור לקרות בתורה בסמיכה אס הוא בעל בשר וכל עין בתפלה מקורק מרדכי פ"ק מהר"ן אס קראו כהן ועומד בתפלה ואין יכול להפסיק ואין גם כהן אחר שקוראין ישאל במקומו וכל אחד מן הקוראין מביט בספר עור' במקום שהא קורא ואחר כן יאמר ברכו כו' כששלים לקרות גולל ספר תורה ומברך כו' מיימוני פרק ב' ובמרדכי וכל העולה לקרות בתורה פותח בדבר טוב ומסיים בדבר טוב מיימוני פ"ג: לא יפטר עד שסיים הגולל לגמול מאס שגם הגולל יבין אל הממטר מרדכי פרק ג' דמי' וכהאין בבית הכנסת אותו כהן שקראו או הלוי לא יקראו אחר בשמו מאס פגמו של ראשון א' אלא אחר יעמוד מעצמו הג"ה מיימוני פרק י"ב להלכות תפלה: אס לא קראו הפסח מחמת שקבלו ובעלו התמיד לשבת הבאה יקראו שניה דיון ללב שזס פדעז וראיה כשאל יוס טוב בשבת וכן ראינו כרענשבורג מהר"ו ותשובה באור זרוע במסכת שבת: והר"ם מיכן חילק דוקא ב' פרסיות אבל שלשה פרסיות כגון אס בשבת שעבר היו כפולין לא' עיין גם אב"ל לא כראין דבריו בעיני: א' דלא כהני לעלות לדוכן בכליום פירש מהר"ל בתשובה טעמים ואחד מאס בטול מלאכה וכן מפני הגוים כי יש מקומות אין מכיין שם גוי בעת דוכן וכיון שאין מהירין אותו יאמר מאס בטול מלאכה וכן מפני הגוים כי יש מקומות אין מכיין שם גוי לטלק ספר הכתיים א' ספר ההפטרות מלאמי כדי שיהיה ויברך על מה שהפטר: (מב) יקום פורקן כתיקן בבבל ולכן הוא לשון ארמי ותקנוהו מאס דאמריין בשבת יש לרחות רשות לשוט בעולם (מג) בפסקתא דרוב סוף למוכר סמאות מטעמי המזלות שכברא זה אחר זה כו' עוד טעם אחר שצריך להתפלל עליהם ככל מה שזכרנו ויש טוב מפני שמהפך אס של גהיכס לפניהם ולאחריהם אותם שלא שמו שבת ויום טוב שאמר והיה מדי מה שזכרנו ויגמר ואס לא תכבה (מד) וכן במילה ולמנה אומרים נדקתך אף על פי שיש מקומות שאין עושין סעודה אלא בלילה הג"ה בטורכ"י (מה) ואפי' תפלימי כוכה לומר אף על פי ששתינו מכל מקום ואפי' תפלימי ביום טוב לא נתקן דדוקא בשבת דלא קמי' ללא אכיל מאס עובב שבת שייך הוא אבל ביום טוב לאי בני כולי' לגמור מני מיעבד לכן לא שייך מרדכי זה (מו) בלא קדיש מאס שאין כהן במה להפסיק בין קדיש זה לקדיש אחר מיד קודם מנה אב"ל בכל שמירת איכא הפסקה אשמי ואפילו במנהג של תענית שפטרין אפילו הכי לא מקרי הפסקה כי ההפסקה שייכא אל הקריאה (מו) אב"ל

מנהג של שבת

ובברו"נא בקיץ פרקים ומשעיר לאסוף ובחורף משעיר לאסוף לבד קדיש יהוס מח ואוכלים סעודה שלושה אחר המנחה פרת בביצה ואס שבת של סעודה שלושה בברכת המון כס אין צריך לחזור כי לרבינו חס יוצא אפילו נ' בלא פת ויש אומרים גם ביום טוב חייב בשלש סעודות: בכל שבת שלפני ראש השנה מברכין ההוש מי עשעה נסים ואין אומרים בקרוב כדי שלא יהיו התיבות רק ב"א' ככנין השם של אהיה ובמטריא א"ך טוב ויגמר רק בשבת שלפני ראש השנה אין מברכין החד' שנאמר בכסא ליום הגינו פירש מכוסה:

ברב ראש הרש אין נופלין למנחה קדיש שלם והוא רחוס נרכו ערבית ומוסף יעלה ויבא ברצה ביום ראש חודש הנה נג' ואס שבת אינו חודש בשני לילות של ראש חודש אבל שחודית מוסף מנחה חודש לרצה אס לא עקר רגליו נג' ואס עקר חודש לראש אפילו שליח צבור חודש הוי' מנחה חודש אורח חיים: קדיש שלם עליו קדיש יהוס: שהיה מוסף ובראשי חודשים בקרבנות יעלה ויבא ברצה ומברך לקרא אה' הלל נד' הללויה ויצאת נה' ושואל ומגדלג' לא לנו ואומר יי' וברו ומדלגין אהבתי ואומר מה אשיב כו' עד ברוך אהיה יי' אל מלך גדול בהשבחות קדיש שלם ומוציא ספר תורה נו' וקורין ארבע גברי בפנחס כהן מצו עד עולת תמיד לוי חודש לעיל ומהחול ואמרת להם עד הדין ישראל עד ונסכה חודש קדיש ונסכו חודש קדיש יהללו אשרי זבא לציון חודש קדיש ונסכו חודש קדיש והקדוש ראשי חודשים וחודש מקדש ישראל וראשי חודשים רציה ומודים וברכת כהנים קדיש שלם עליו קדיש יהוס ואין אומרים והוא רחוס התנון למנחה והא' ארץ אפים ובכל יום שיש בו מוסף אומר קדיש שלם אחר הלל ואם אין בו מוסף אומר חודש קדיש:

ראש חודש בשבת אומר ויצר אילת השרד אופן אביר הגביר וולת אבונתך ואומר יעלה ויבא ברצה ערביה שהיה ומנחה ואין מוכידי בו של שבת לפי שכבר אכר אתה קדשת או ישמח כשה או אהיה אהר וכן בברכה התנון אומר רצה יעלה ויבא ואין מוכידי בו של שבת וכן בשל שבת אין מוכידין בו של ראש חודש א"ח נו' ומציאין ב' ספורי הודות קורין באחת בעינין היום שבעה גברי ומנחין ספר תורה השניה אצלה ואומר חודש קדיש על שהיה וקורין למפסוי בשניה בפרשת פנחס וביום השבת ובראשי חודשים יד' ונסכו ומפטרין השבתי כסאי ובברכת הפסטר אין מוכידין של ראש חודש גם בהגימה:

שלא יכלו לסבול האויר ונתבטלו בקרבן ראש חודש עיין באורח חיים סימן תכ"ג שפירש זמן כשרה בענין אחר: (נו) בפרק ב' דמגילה קאמר כל יום העודף דבר מחטיו מוסיפין בו גברא לקרות בתורה הילכך בשני בחמישי שלשה כנגד תורה כתיבים וכתובים או כנגד כהנים לויים ישראלים ובכא' מה שזכרנו ויבא המועד דא' כ' מוסף מוסף רביעי וכו' טוב משה ביום כהנים אזה בשבת שבעה מלאכות שמוע יש אל ויגמר שבע שלשה אותיות יזכאל משה אותיות יי' ארבע אותיות אלהינו אהותיות יי' אסך שבעה אותיות: המוסף על סעודת ראש חודש ואוכל וזאתה בעובד הרי זה מאובח ומוסיפין על מזובותיו מן השמים באור זרוע הלכות ראש חודש וכן באורח חיים סימן תי"ט: (כו) ואין להגביה ספר תורה שקרא בו כתר

אבל אין המתן בבית הכנסת אומר נו' וכן בער' שבת אס המתן בבית הכנסת אין אומרים תמנה כלל וככתבי מה"ר א' אסלן ז"ל משמע דדוקא תמנה אין אומרים ודוקא ביום ו' תמס דכולי יומא מועד לילה הוא ובכיינוס כוהנין שאף ביום ה' יוצא המתן חוץ לבית הכנסת עכ"ל: (מח) גם נאים חייבות בשלש סעודות שאף הם היו בשלש סעודות מרדכי ב' במגילה ובפרק כל כתיבי: עיקר סעודות שבת הוא ביום ולא בלילה ע"ג במרדכי: גם חייב אדם לפחות מסעודותיו בערב שבת מבשאר ימים כן משמע מרדכי: פרק האולם: (מט) באגודה פסק שלשה אכלו כתב דבסעודה רביעית אס אכלה וטעה ודלי אינו חוזר: (נ) סעודה שלישי יוצא במיני תרבימה דהיינו מעשה קדרה ולא במירות ודוקא בערב פסח כתב רש"ס בפירות ובשאר תשובת מהר"ל וע"ג: כהנו לסדר השלמן כל השבת עד אחר הבדלה אגודה פסק כל כתיבי ואורח חיים סימן רפ"ט: (נא) בראש חודש מנהג לכשים שאין עושין מלאכה ומלאכה כבידה אור"י דאף לכשים אסור מרדכי והא' דאסור טפי לכשים באורח חיים מכוואר הטעם סימן תי"ו ואש"ר יי' ומרדכי במגילה פסק הקורא עיין שם: (נב) ואותה ברכה דנתקנה לר"מ בברכת המון דהיינו יעלה ויבא אס נזכר אחר בונה ירושלים אומר אותו אפילו בלילה ולא דמי לתפלה דאין מחזירין אותו דהכ' אינו אלא ברכה אחת מרדכי ואורח חיים סימן קפ"ח: (נג) ואס עקב חוזר וכו' אס לא התחיל עדיין מודי' במקום שזכר אף על פי שסיים רבה אורח חיים סימן תכ"ב: (נד) למה אומרים הלל בראש חודש לפי שזכינו שאמר דוד המלך עליו השלום שמי עשאי הילולים בהללו אל בקדשו ויגומר כנגד יי' ב' חדשי' ולכן אנו כופלים כל הנשמה תהלה יה כנגד חודש העיבור: וימיד אלא התפלל עם העבור אינו מברך מהר"ם: ועוב לו לכתחלה לחזור אחר שלשה עיניו אחריו הודו אב"ה: ובתשב"ץ דטוב להקדימו עם העבור אפילו קודם תפילה: (נה) הא דמדלגין בהלל מאס דהוי יום סליחה ביום כפורים וכאס השנה לכן אין לגמור הלל כדלאמר זמן כפרה לכל תולדות פירוש תולדות דמיום שנתלמו מאורו' כפלה אסכרה בתיקויו:

מנהג של שבת

על שהביא קסל תורה עליה קודם כדי שלא יעמוד
הזמן בעל מנהגו כן נוסק בסוף תמיד כשעם מוקבל
את המלא ומוחזק את הדיקס בפכר כ' דשבת הוא כ'
באש"כ בשם רבי יונה : (כח) ר"ן מקם הו"ו
על ושל האומנים וכן ראינו בהנהגת מהר"ם ומקטמ'
הזכרו שאין קדושת שבת זה לקדושת יום טוב ולא
מלש לתי אומנים ושל מלש לקדושת להם לכן אומרים
ישראל והזמנים והשבת מקודש הוא ועומד עשית ימי
צדאשית ולכן כרזה שיש לימך ישראל כו"ו כלומר
בפדק ב' דבית ברין אתה ה' מקדש השבת וישראל
הזמנים ומס"י לעל ידי קדושת ישראל כתקדשו ה'
הזמנים לז"ל לא כתקדשו ישראל לא קובעים מועדים
ומדשם בכל הלכה כדק להכיף קדושת ישראל כהר"ה
זאס המנקד ישל' ובעכו"ל : וכן יש בשם הר"ה
אביגדור קריא חז"ל איש אומר מקדש שבת מלא ה' אז
ימך לומר בלא ווי על דק אברהם ימך ועיקב :

סלין מנהג החול והשבת וראש השנה עשה אפרש בע"ה
מנהג כל הדרש וחז"ל ואחריו בנין כפרשתו
לעיל בהקדמה :

נ"ה

כל נש הדרש ניסן ה' אינו מלין בהתנן לפי
שכחתי בטיס דוקם הכשבן והקייב"ב
נשונים קדושה כל איש בנחו וזהו ל' ימים חזש שלשה
עשר אסו ה' שלום וד' ערב פסח וז' ימי פסח האסרו
הג הני כ"ג ימים וצדק שאין נפד"ן בריו אין נפד"ן
בכולן ואין אומנים בו צו"ק : סא אדוק הדין כי הודא
הודם והתנין : וצו"ק הדין לעיל שוין הם
ואין מוכידין בו נשמות :

(נ"ט) הקדש הזה לכם אריות מלך לומר זשים

מלך : שאין מהלכות הפסח קודם הפסח
ש' שם יום שהי משה רבינו עליו השלום נמל נשם
ראשון והזכר על פסח שביהיו מ' מ' דכ"ה
הלכותיו : (ס) וכן יש רטון שאמך קפיות התול'
אין אומרים בכיפן ולא כל יום שאין כובלן בו :

(סא) ובש"ך אומרים נדוק הדין אז אין אומרים
קדש מון מערב שבת אחר שבות שאז אומר נדוק הדין
בהלכה ואין אומרים קדיש : ה"גה מאזר ודוע
בסוף פדק ואלו מגלמן ובפסקי מוספות בימים אין
אומרים תחמן אין ככין להובש המת שלשה פנעמי
כש' ז' ימים מהר"ל : כש' ש' מת כר מוק' ביום טוב
שמי יש לייש לכפי ב"ה כמו במול כ"ל' לבורג הולכ'
עושים כן כי אפי' כותית נעות ג"י מהר"ל :

(סב) ראינו בהנהגת מהר"ם וז"ל ראינו
כתוב שאס' כל ארבע עשר נשמות או מתעבין המבדות
ביום ו' ע"כ אמנם בתכונות הדין סוף ג' משיע
כש' פסח ביום ראשון מקדימין התענית ליום ה' :
ואז ארסי עכיכו במקום וככתי סה"ג : והתענית
ביום :

אלהים בצעך וכו' סדר אלהי הרהור ואם הל ראש הדין ניסן ביום אגה"ו שבת שלפני ראש השנה ימיה מוש' הדרש
ושבת שאחר ראש השנה והיה שבת פנחית שיין אומר בו לא יצד ולא שום דבר ושבת שאחר כן יהיה שבת הגדול
כי לעולם השבת הפדק לנסח הדין שבת הגדול על שם תום הגדול שאחיה שנה דרציאת מצרים היה שבת הגדול
בשעה לחדש ולקח כל אחד שיה' לנסח המעשה והדבור על הקוקין כדי לבנות אריות הקוניה' וקשרוהו בדיו הסטה
ולא יצרו דבר ומפטיין בו ויקרה לה' יש מקומות שאין מפידין ומכיתה אלא בשבת הגדול בערב פסח :
יש אומרים כשהל שבת הגדול לחדש בידעו מפטיין ומכיתה אנשים וכו' כי גם בו כהונ' מעתה הגם ומפטיין ושל
אזכורים ע"כ יום וחינו וכו' על לבנה ע"כ על עונותינו אפילו אם הל ב"ד ואין אומרים ברכו ובפני ולא משכיל לאפק' :
סב ערב פסח שאל בשבת הגדול מבאיין בים לעצת ביום ל"ב בערב יום ה' ובליל ו' בודקין את התמין ויבטלו
אחר הבדיקה ויקראו כ"ו שתי שידע' אפילו אחר ו' שעות נראה היום שתב טוב לשוננו קודם ו' ולא יבטלו פעם
שנית דין קדשו הרוש :

מנהג של ראש חודש

שנית אלא בשבת אחר אכילת שחרית ויבטלו קודם ו'
ובער כל הזמן הנשאר ויחנה לבלבוב או להתנוללות או
לגזים סג ואם נטל ויצא אין נוקקין לו : ואורח חיים
כתב שאין להוציא המפה מביתו על ידי גוי לא יענה :
שחרית מטורים להתפלל מאד בנשכמה כדי לאכילת
לגמרו קודם נמר ארבע שעות ופיקרה שליש' ויכל אחר
הצי היום חצי עה יש אומרים בפניה סד ויש
אומרים במצה עשרה שנילושה בין או ברבש בלא מים
כלל : ביום י"ב בערב סה מבוואין פים למצות
וישאבו המים פו בין השב שות פוירש בין שקיעת
החמה לצאת הככבים וכן פסק בא"ח זמ' נדר כוונים :

סו ואם אין מי נדר רקח מי נדר וילינו כל הלילה
סח וככ' המים ול' יציבות חתה ודקיע שמח
מיונן וימא דעיבא בוליה שימשא וקל וזאמר לא בהוכיח
ובנית וקוד ישימט למעלה כהרו ואם יר' הים יש' שם
בהרף : ואם נפלה הקופה או יהיה נרד הט ושל' ש
באוהה שכונה אין צדק לשפוך המים לחין כי לא יאזע
הקלה במעות השם שזמר נצוה לא ידע ודבר רע
כס וטוב להתנח ברול במים או להחיותם במפה :

לארבעה עשר בודקין את התמין ולא יאכל
ולא ילמנו ער שיבדוק את החמץ ובגר של
שעה דוקא ודוקא בלילה כמש' ומס' רקודים שיהיה
לברוק יבדק בהך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר ק
קדשנו במצותינו וזנו על ביעור חמץ ויש אומרים על ככר
האשן שימצא ולא קיימא לן הכי אין מברכין שרה חיינו
אבודיה לפי שהוא צורך הרגל וסביבין זיבין דרגל וכל
בני הבית די להם בברכת בעל הבית אם כוונו ושמעו
וכל' אחד יבדוק בהרו ולא יבדק בין ברכה לתחילת
הבדיקה ומיד אחר הבדיקה יבטלו ה' ויאמר כל
חבריה וימניקו ראיבא ברושתי ולא מעיתי וכלא בעותי
ליבטל וליהיו בעבדא דארכא ושלוחי יוכל ל' סל' אחר
היום וישכור החמץ שימצא ויכנה החתיכות שליו יאבר
אחר מין עז ולמחר שורפו קודם ו' והזר ויבטל
ומסקי דחמיה וכלא חמיה דבערתי וכלא בערתי ליבט'
בו' ומחר ליהנות מאש' יקל והומר מגהלו ואפרו אב'ל
סז

לחתום לשי' אין סכנה לשתות אלא בשעת כפילות התקופה
מהר"ה אב'ל בעיר אינו אלא מ' מ' אטו כהגות ובש"ך פסק כו'ן פה מעט מלה אנעתי שר"ה לכן לא
היה מניח ללוג בתמך במים שהיו בכלי כהת לשי' שהפסקת המים וש'עתי שהיה מעשה ואקנו אחר רכבים כמו
כן ויש קצת ראייה מביק' אלו סרפוט משיכלו חמימי ופירש רש"י מש' רבי חמימי ! כהת כו' : (ע) אף
על גס דטבי כביק' ה' מכל מקום הרכיכו לבטל בשה מאס' עיני האדן שאז אפילו בטול הלכ' ויאלכו אומר כן
מיון : אין כדק' להכניע האמן שזוכין לאכול אף' איש ימנ' אותו הבדוק אין פקדוה בען דמיי אפולין חיון
אמר הבדיקה מעב' ו' ובחמץ ממש אם לא בטל ומנח' היות בשמך כראה שאין לנסח לכתוב עליו כל' ע'ד הול
המועד ולא יעמוד באסור לאוית' אלא מוטב לטל ולחכותי אף' כי באומס חיים לא כשב כן מכל מקום
לד' אינו כן דישב' אשי' הזכתי בכל דבר ופעם לא שיד' בטול ואם כן הזה אסור לאוית' וכל שכן לעל'
ידי ג'י מות' (ע) וש'עתי עמי הלוג' עיין לקחן באיש' אף' גס אם לא מנח' חמן וכל' מכל
מקום שדק' העברה שפדק בה' לזכרון בטול פירוש ביטול שני ולכן אין כדק' להכניע חמן כדי למכור בו דאי כדי
שיזכרו שיטול שני דה' בל' הכי יזכרו' אין לטמן יום או יומים קודם עמך לפי העיקר סה' אחר הטוביה
ומתום את המים וקדשו להמיון : כהגו לכדק' הקמייס מ' שיש דוממן קחנו בה נעולה לא לז' עת וקמ' ראי' שוין
שנסמן

מנהג של פסח

בשנת אחר הקיפור אומרים עד אחר הכנל תאכזה מהר"ל נ"ך לזכר המלח ואם מלח קודם שלשים יום אין נ"ך :
תרכנולת שמתא בה פסח מכה לזרפה ולא להשליכה במקום הפקר מהר"ם התייר בתרכנולת שמתא בתוכה
דומן שקרין הי"ד שא בתוך הרוטב פסח וכן בתיה : גם טאט"ק קרא דוקן : ונכרי מטה אם כמתא
בקערה אכל תרכנולת ולא בתרכנולת פסח כתב המר' למתא בתובה דהרע' נוטה להתייר דספק ספיקה הוא
דמתא המתא כפל בעברה ואם תוכנולת פסח כמתא כח המר' למתא בתובה דהרע' נוטה להתייר דספק ספיקה הוא
כי רא"ן המייר טובה בנכרי שמתא במים שמתא תרכנולת לזכור כל הכלים כו' מכל מקום לא דמי קנת
להא ועוד כי ה"ג הקל מאד והביאו במדכ"ו וזש כתב דהיינוקל משום שמר' יום טוב לא הפסיד גם האלפסי
בלא כתבוע משום הקל ולכל הפחות להשקות מותר אר"ת מתייר אסור משהו להשקות הואיל ומן הדין אפילו ב
באכילה מותר אך רוב רבותיו סוברים דאין להשקות אלא ביום אחרון ואפילו על ידי מחנה וגם לכשיכין אפסי
שחילק והביאו בזרם חיים ובאש"י דדוקא גבי לתייתא דעסק בה בעי כתבועו אבל בארבעה ביום זא
הואיל וכיטיי אש"י לדי חימוץ אפילו לא כתבועו אם כן אין להקל בתבשיל שמתא בה גבי כל לא היא דדוקא
במתין עצמן המייר לחלק ר' אפסי ולא בתבשיל ואף ע"ג ש"א ש"י מביא מר"ב אלפס ראה על מכה שמתא
בה מטה היינו משום דהיא נמי היו עסק בה ולא דמי לתבשיל דאין להקל אפילו בתרכנולת נראה לי : (עב)

מה שנהגין לאכול מלך בערב פסח משו"ש אצל מכב"ד
את הגוף כמו ביעל גבי ספקא וימיין ביום וכעורים
בלילה ואוליין מה שנתנה : (עב) אין אומרים
לזכנח בערב פסח ובערב יום כפורים לפי שבאלו שני
ימים לא היה יוצא דוד עליו השלום למלחמה עוד כ"ל
ערב פסח משום שהיו יום טוב מן התורה משעת שמי"ט
הפסח ערב יום כפורי"ג גם כן הוא מן התורה כדלרש"י
וכי בתעשה מתעבין כו' אם כן לא שייך גביהן ביום ב
כנה : (עד) אבל זה טעמו כי גם יום טוב כקר'
שבת שמתא ממחרת השבת אך הפסוק נדכש על שבת
(עה) פירוש משום דלמי לקדשן פסח וטוב היה
לאשיות כל המצות אחר מצות אם אין בכי ביתו רבים
כל כך : מהר"אם לא מיהא לכתוב בערב פסח אחר
מצות דרך לימודו אבל לא בשכר (עו) וביום ה"ו
אם שבת בערב יום טוב עירוב תבשילין מתנה ביום
טוב דראשון דכוהנים באיסור דבשל סופרים הולך אחר
המיקל כתבי מהר"א ז"ל (עו) כי אז מכוין קומ
אפילו אכל עמי שבאראל ואז כוהגין לעשות מנה ומנה
אינה מתעשש : מהר"ל היה מערב בכל ערב שבת
עירוב מציות וכן עשה מהר"ו ז"ל וכתב דאין להכניס
מנה של עירוב בבית הכנסת כיון דלית ביה דיורין : ל
כתב מהר"ם מיין בתבשילתו אם כשבת העירוב אין ל
לשמוך עליה ויש לעשות אחר : (עב) בי"ד שלח
מיין ק"ה כתב משום אחר : כשמתכנס כליתוק היוכה
כשהיא רותמת וישוך ממנו על כלי אחר כמשכ ככלי
ראשון כיון שהעירוב מריתמתן : מצית אל שבת די
שיערה לתוכו מים רותמים ויגלגלה אף על פי שהו' כלי
ש"ש או רביעי וה"ה כשמעבירין מים מן האש אפי' כח
מרתמתן יכול לשוך הואיל ולא נשתמש בו כי אם טונן
ה"מ וקנה לי האחד כשמכניסין לקיים עצמד בו השכר
טפי מערבו ג' ימים ועליו דיכו בהגעלה א"כ להיות
גם הכשירו דוקא בהגעלה אך במדכ"ו בש"ה הכ"א

אם שורפו אחר ו' אסור ליהנות מהלכו אבל אפרו מותר
דכ"ל הנשרפין אפרו מחור ואוכל כל ארבע ותולין כ"ל
חמש ושורפין מהחילת ו' ומסיק דקודם ו' מבטלו בכל
דבר ואחר ו' דוקא בשריפה ע"ג ולמנוח וממור
לתורה וכן בחול המועד וכן בערב יום כפורים לפי שאין
מביאין קדשים לבית הפסול למעט זמן אבילתן לכך אין
מביאין תורה בעיובי פסחים משום חמץ וערב יום כפור
משום הענייה : ויש אומרים דהל"ג שתי תיבות מומור
לתורה ולהחיל הריעו : וכן ביום טוב במומור שיר עד
מרגלן השבת ואומרים טוב להודות לה' ואופין המצות
דוקא אחר חצות ואין אוכלין מט' שעות ולמנוחה לא מיני
הרנימה ויין ויפיר' ואין לכבס ולשפר עה אחר חצי היום :

דין ערב תבשילין

ואם הל יום טוב עו ביום ה"ו או ביום ו' ויקח בערב יום
טוב פת שלם כביצה ובשר כביצה או דג כוית צלי
או כבושל ויהא ליד אחר לזכות על ידו לב להקל ויאמר
אני מוכה לכל מן שירצה לזכות ולסמוך על עירוב זה והוא
המכה ונשלו מיד הוכה ומכרך ברוך אתה ה' אלהינו
מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצורתי עירוב
וואמר ברין יהא שרא לו לאפוי ולבשולו ולאטמוני
ולאדלונין שרגא ולמענד כל צרכנא מומא טבא לשבתא
לנא ולכל ישראל הדרים בעיר הוות' וירדתי במערת לרבי'
שעירב עליהם טוב שיערב כל אחר ואחר לעצמו מי
שירע לערב : וישמור העירב עד שיכנס השבת וטוב
לברך המוציא בשחרית של שבת על העירוב : הואיל
וכבר נעשה בה מצוה א' עבדים בה גם אחרת :

דין עירובי חצרות

בערב פסח גובין מכל אחד עו מיין קמח
ועושין מצה שלימה אפילו קטנה מאד י"וב'
ליד אחר כדפורשי ליעול בעירובי רבשילין ויברך ברכה
זו ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו והצונו
וצונו על מצות עירוב : בדין יוא שוי לנכ"ל לכתוב
והוציא ולהביא בכל שבתות השנה הוציא מביה לבית
מחצר לחצר ומגג לגג ומבתים לחצר ומחצר לבתים
ומחור

מנהג של פסח

ומחור לחור ומבית לגג ומגג לבית כל מה דצריך לך
בכל שבתות השנה לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הוות'
וישמור העירוב כל השנה מנהג הקהילות להשים מס על
הקהל לצורך חיטים ליתן לעניי העיר לצורך הפסח ומי
שהיה בעיר י"ב חדש חייב ליתן עמהם : דין הגעלה
עו מגעילין הכלי ודוקא שאינו בן יומו ואו אפילו
בכלי כשר מותר להגעילו אפילו אין במים ששים : ואף
על גב דנוהן טעם לפגם אסור לכתחילה היינו להשתמש
בכלי שאין בן יומו גזירה אטו בן יומו אבל המי שקבלו
כתחילתן בליעה ופגימה זו ודאי היהו גמור ואפילו פוות
מס' ואם מגעיל הך כלי אסור שאינו בן יומו טוב יוררו
ולא ישנתו במים המין וישפוך כויד מים צוננים עליהם
ויורר עט שלא ינהו החמץ מרתיחתן בשע' הגעלה
וזאם מגעיל כלים קודם ארבע שעות בערב פסח מותר
ואפ' דהו שניהם בן יומין דהו נוהן טעם בר ג' רתורו
פ ואחר ארבע שעות אסור בפחות כס' אם הן בני
יומן : פא ואין לשני יחד יורר משיעור חלה שהם
כ"ג בצים במנין חלה וכיצד יעשה מרה לשיעור חלה
ימלא כלי מלא מים ועוד פמנו מים לכלי אחר וארד כך
יתן מ"ג בצים לכלי הדיקן ויחזור להונו המים שעורה כמנו
זהמים שותיתו זהו המדה אורח חיים : ומפורשיין חלה
כוית ומכרך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר ק
קדשנו במצותיו וצונו להפריש חלה ויש אומרים הרוכה
כי חלה שם עונה הוא סמ"ג : פב ושורף החלה :
הלש ביום טוב מפרוש ומכרך ומניחה לאהר יום טוב בלא
אפיייה כי אסור לאפות שלא לצורך אכילה : וגם אין
שורפין קדשים ביום טוב אבל ביום טוב דפסח שאם
הנוח יחמץ מפרוש בלא ברכה עד אחר אפיייה ואז מניח'
אצל המצוה בכלי ומכרך וקוראה חלה ושורפה לאהר י"ט
או יתנה לכהן קטן או לגדול שטבל לקרוי לאכול : ואם
שבת וקרא לה שם חלה ויברך קודם אפיייה הטיל לצונן
שלא יחמץ עד אחר יום טוב ושורפה א"ח : בחול הבוע'
יכול לשרוף החלה : ואם שבת ליקח חלה עד שנאפו
הג' מצות כגון ב"ש או בליל שנייה ובה"ג נראה לי שטו'
שיבצע מצה השנייה לשנים לשכור חצויה לאפיקומן ואז
עניח הב' מצות שלימות ושבורות בכלי לצרפם ויכסם ויקח
פרוסה קטנה מן הצוניה ומכרך להפריש חלה וישמור א'
אותה לחול המועד ושורפה : בערב מדליקין שתי נרות
ומכרך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו
במצותיו וצונו להדליק נרות לכבוד יום טוב : וכן בראש
השנה ויום הכפורים ומתפלל מנחה חול קדיש שלם ברוב
ומעריב

אם אפשר בלא שהיית העיסה טוב ללוב עוד עיסה אחרת קטנה מגובל קשה ולעצב קשה העיסה המלומלת ת"ה
ולא ישהה מתמילה לישתה עד שיכנסה בתנור כשיעור ד' מליין כל דאיתא ביה שלמי תמיא : שיעור שהעיסה ראויה
להתחמך הוא כשלוש עשה משעת עשייה לאפיייה מהר"ם והיימון כתב שיעור מיל ואם כן הוא פסות מש"ש עשה
מלך שלשים ומיל הוא אלפים אמה ושיעור זה בבית שאין בו אש או יתרון שחר סמימות כו' מרדכי כתב ראב"ה
דעבד ושפחה שלא טבלו ומרש אשה וקטן אין לשין מנה של מצוה ה"מ (פז) ראיתי שאורפין חלה מיד
לאחר הפקדה כמו שהיא בלא אום יתקון ג' : ובתיבא כתוב שעושה אותה דק ושואטה ומרחיבה כעין חרפה
מודקרי לה חלה ויאמר כך משליכה לאור וכשמכניסין התנור בכאשוכה כריך שיהו הכנסות כיוון מקרקעיתו :
ולכתמילה אסור לתייר מצות בסריקין בפסח אפילו לדיקן דעושין המנות כעין רקיקין : יזהר במגלגלין וירמדקין
ג' רבי

ח

לגמרה בכל פעם: מנהג אומרה והתורה של א' כ' פה יפה אין להחזיקה לתכונת מה"ס וביצוי כדאף תמוה מהל דכתיב באורח הים סיון ת"א א"א שאף כאפות גד שא"ס פוסקין אותה אין חוטין נמשכין ממנה ויבאין בה ודבר זה אינא בגמרא פדק כל שנה יבאין במנהג ה"ב רונה לומר איכה אפיה כל נכרה לשון ש' תאכלו מינו כא כו' ועיין ב"רדב"א פ"ג דפסחים: הענין שד"ר בו אם כדו בו ומה המנהג אס"ר לירות בו עוה אל"ר צ"ר להביא אמת מה"ס: וצריך אדם לומר לחסדו האופה עמו אש יתקלפו האבות וזה היה א' חלף גמ' דל"ס לא כן לא יבאו ידו יחבתו שפ"א מתכנס:

(פג) והכא"ס ימארו לכאף מבית המטבח כדי להתעסק באכיות מנה א"ס התפללו ותודיענו אז שדי וא"ס לאו אז תאמר בנך אתה יי' אל"הינו יתן העולם האוכל לכו' בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הכלל על בקדושתן ומהתמים המבדיל בין קדש לקדש ואז ת הלום ותאמה מה שיהי רונה: ואסור למודד ביום טוב לכן נריך למודד בערב שבת ולהשת' במנה על מוצאי שבת: כאשר המודדות קמה ביום טוב דפסח לא מחוכן בדיהם וא"ס כל לשאול אבו מוריס לאסור אור וכו': אכן יכול לאפות הכל מערב שבת בי מאך נריך ליהרר בהתקנת חלה ובגודלה ובנקייו כלי המגלגלין ומלקרן וככסוי ולאכול אשיקומן וקדם קדושת ולכן ככוס טפי לאפות מערב שבת למי שא"ס רוצי וכן כתב רב האי וא"ס"ר וזכור מ"ס א"ף כי א"ס כתב ד' אפילו על ידי

הדקק לא התירו בג' מנות אך הזהיר ודאי אופה במוצאי שבת וזהו להזכיר לנו שיהיה הערובה אל' יספוק לתוכ' מ"ס נזכר כי ש"א ששכו ובביכוד תמר יכבד על ידי שמי וטוב גם כן על ידי גוי מה"ר"ם: האוכל מנה של' דזמנה כאלו בעל ארוסתו מעבי גמ' היא נדיכה שבע בככות ואלו הן ברכות היין וקדושת ושהקיינו ובככות ידק טלפני האגדה ובככות כוס שני גאל יס' אל וברכת המוציא ואכלית מנה הכי לך שבעה ברכות לפני אכיל מנה: ולקטן שד"ר אין אינו מבין מה שנספיקין לו מנסים וככלאית שדי להאכלו ת"ה: (עד) באש"ר"י פדק במה מולקין ק"ס של כשבת מה"ר"ג אל' להזכיר שבת ביעלה ויבא לפי שזכר ק"ס וכו': (פה) במקום שאין יין מבוית כתב מה"ר"ל דכותלין לר' כוסות מי דבש שקידין מניד ויש אומרים ומסתבר להתיי' לג' כוסות מלבד כוס של קדוש כן כדאף לי: מי ששע' קדוש לא חסיד וואו אינו רונה לטאף ידיו או קדוש אין יבדק שהקיינו מה"ר"ו: ועל המלבוש סרגי"ל אל' ארגילין לזכור ביום טוב לפי שיש שחפה יתרה של' תומך דענתו עליו לכן לזכור על בגדיו שזכר יום המיתה תש"ר ק"ס והנה"ה המיימונית בהלכות שבת פדק ל': קניין הנקרא קומיל מותר לכוילי עלמא לאכלו בסמך אפילו לזין ד' אסר בכל מיני קבניות בפסח מעט גזירה דאזיל וקטנית מעשה קדשה הוא ודגן מעשה קדשה הוא כדקיי"א אתי ל' חלופי בדקיי"א וגם מין ד' לידגן הוא ומעט זה אסור אפילו מרדלי אף על גב דתלמודא שדי אפילו באורח אורח הוא דזהו דוק' בימיה שדי בקיי"א וכו' מכל מקום קומיל מותר ל"ס בו ר"ס ולא אתי לחלופי וכן כדאף לי להקל דהא' העומ' קיים ד' זהו כדאף שדי מעט בעל המ"מ כתב לר' רנהו כסומרא זו אימכס ה"ס מפ"י"א כתב שדי יהודה בעמנו היה אוכל כל מיני קטניות בפסח כו' מירז' בורה המרדכי ותשובת מה"ר"ם מ"ך כתבו דתאכיל וכו' וכן איסורם בפסח שישפוקי נגיה' קמח ומנאיתי דווייכפ"ל מותר: וכו' אסור בפסח אפילו נוקד קד"ל א' אכן להשתחו מותר וכו' ליהרר מלאכול נוקד בפסח א"ס אין נוכך גדול לרה"ה כי הכולין מערבין בו כמה ויכ"ס תשובת מה"ר"ל ואינו טעמיו' כמין מררות קטניות מכלילת נריך אסור להשתחו בשם מה"ר"ל ומה"ר"ם ונת"ה כמות ד"ס ליהרר מכל מיני מרקחת הטעויות מכלילת נריך כגון מיני קטניות וגרעינין שיאופין כו': ככוס אסור וכן אסור לאכול בכפות הנכונ' בהכנסו' ובני

וצ"ו כ"ס כהגיס היער בכרכוס ומה"ר א"ר א"ר מאוס שמון עליו להאדימו ולהכבדו וז' מעתי שזוכין אותו כמי שזוכ להחזיק מראיתו ת"ה: (פו) ואי בקיות קן אין נריך ועכשיו יש ליטול קודם קדוש לפי טעמה כן כל השנה אש"ר כי ומה"ר"ל כתב דדוקא בפסח אינו נוטל ידיו לפני קדוש מאוס דמפסק בין קדוש לקדושה וא"ס היה נוטל אז היה כדאף דענוה כבית שמי' דמנריך נטילת ידים לקדוש אבל בכל השנה כדא' נכוטל לקדושה באורח מ"ס מן רע"ט חילקנס כן בין קידוש לל שבת לקדוש של שחית דשבת מהאי טעמא דאינו אל"ר כדא' פני הגפן לכן כולי עלמא מודו דלא ח"ט הפסקה ממילא נמי שמעין לזידק גימא דהיכא דאיכא הפסקה מכוונה כולי עלמא מודו דאין נוטל קודם קדוש ובמרדכי כתב ואין נוטל ידיו לקדוש: (פו) יין קודם לקדוש ש"רין תדיר קדוש קודם להכללה דאי היה יו

ואין מברכין על הבשמים פה שיו' טוב השוב כבשמי ויזיר גזירה שמיא קיימנו ואין מברך שנשירה נסים לפי שעזידי לאזכרו בלפידך את כל הנסים האלו כו' ושירזין בהשיבת שמאל רבינו' שחאה נגד ביצת התנגות: ואם הוא אטר יו יטוב על ימין ויש אוכרים גם כן פט על שמאל וכן לכל ארבע כוסות דין אחד לזה לנריך בור' פרו הגפן ולשיעור ולהשיבה: רק בברכה אחרת חלו ק"ס הפוסקים ומסק דאין לנריך ברכה אחרונה רק אחד הכוס האחרון וכן כתב מה"ר"ל הג"ה א"ח אשר"י ונוטל ידיו ומברך על ג"ו יש אימורים שאינו מברך והדומה להוציא עצמו מפלוגתא ויחייב עצמו צ מצד אחד כגון שיטיל מים וישפשף וכן מסי' א"ה ויקח צא עפ"ך אופיטרו"ל אז קייבל וטובלו במי מלה צב ואם שבת בחוכין ומברך ברוך אתה יי' שהינו מלך העולם בורא פרו האר"ם צג ואין צריך כוונת ולא הכינה ולא יברך בברכה אחרונה בורא בפשות וכו' צד ויבצע מצה האמצעית לשנים ראם יבצע הראשונה יהיה המוציא על השנייה ויסוד משום דאין מעבירין על המציה אבל עתה יהיה ה המוציא על הראשונה ואין מצוה בשבירת מצוה לשנים והציה ושם בן שתי השלימות והציה ושם התרת הכיפה לאפיקומן וכו' למשאוות צה צרוות בשמלות על שבתם צו ויקניין הקצרה שבה השלשה מצוה ונסמן עליהם אב"ג וקדור ויקניין צו וחרושת והוא בטק"ס שלחן קטן ויעקור אותה בסוף השלחן ולא יגביה' אלא עוקרה לכן אין צריך להסיר כמנה שני ה"ב שד"ר וזהל כדו ששאל הבן למה עוקרין הקצרה ועינין ל"א אכלנו שנאמר כי ישאלך בן ד' וטמר וכן כשמועין בוס שני אחר בני חורין או מוה"ר בוס שנינו קווי"ם אב"ה כדו ששאל הבן מה נשתנה ונגביה המנה ויאמר הא לחמא ער

דאיכא פלוגתא אי חייב לברך כדא' כפשות רבות וכן איתא בתשובת מה"ר"ל: (נד) כדי שיקרא לחם עובי: (נה) ויכרוך היטיב במשה וא"ס כתמלפו אין ינעבד וכן א"ס כשגרה הכאזונה או השלישית יתקחה לאמנעיית וה' דמסמכין כדי שלא להעביר על המצות תשובת מה"ר"ל: (נו) עקירה זו אין נריך אל"ר אסר שאמר בני מוכין ומה"ר"ל כהג' הגביה הקערה בשעת הא' כלממא לכוות יסיכרו ב' התבטלין וכן מאמע מלאח מה"ר"ל דמי הגביה חייב להסיר התבטלין וכן כוהגין מגביהין הקערה ואמר כך עוקרין מ' תשובת מה"ר"ל ועיין הזה בה"מ הלכות קמח ומנה' פ"ו ובשעה שמגביהין נריך שתיהם המכות קצת מגולה מה"ר"ל ומה"ר"ל ל' הגביה אל"ר דמשה בשעה שאמר הא כלממא כמו שצ"ע המיימוני ומכל מקום כדאף לי דנריך להגביה בשעה שאומר הא כלממא או הקערה או המנה כדי לעבות עליה דברים כדאיתא בפס"ס: (נז) תיקן מרופת בתמילה ינעטו עב וכו' לט"ט ותכלין יעברו לתוכו כמו תבן לט"ט ובשעת טובל יקלעבו ביין שיהא רך וכו' לר"ס קמ"ק: קנה וקמחן ונכנסו לפי שאי אפשר לדוכן היטב של' היא בהן חוטין וקשין וזהו וכו' לט"ט מרדכי בש"ס

מנהג של פסח

יבוק"ח וזכרין לקהו"י בתפוחים זכר לתחת התפוח עורכתין ובהגוים נגד גנת ארץ ואנשים נמיס לוקח העשון מלוח מדור ובשקדים נגד אשם יתבדק שקד על הקן וכרימונים נגד כפלה הרמון קרקר ובתן נגד כנסת ישראל שנתלה לגפן ובתאנים נגד התאנה חמיה פניה גם התנו' פרק ע"פ משם הגאונים כתבו לתת במרוסות תאנים וכן המימוני פרק ז' ובתס' אס' בהגדה להרבה שקרו והאמת כן דלין איסור בתאנים וסוף הגה"ה ינ"מ אין טובה לאכלס האכל לז' הפסח כלום עכ"ל: בני ספרד ופתי' בכ"ן בשם גדולים תאנים אומרים כי

השמים אין נביכין הקון אבל הקפות מתקנים בסולת והג"ס מכו' בוכס בידינו ע"פ למה נקב' שמוסרו' זכר ללביכה שהיה ונעשה חסדן מרדכי: (כח)

אבל האל לז' אומד מיד עבדים היינו וכן כתב מהר"ל: זכאי גונף אית' בערבי' פסקים סמוך למשנת רבן ג במליאל אומר כו' כרס נחמן לדרו עבדות וע"ס:

פסקי שאל' שבסת' אין לקרות האגדה ביחודי ואינו מועיל שיקרא יהיה חלו' מתוך ספר אחר ואם יש מי שאינו קורא ומעיין עליו שגיר דמי' כן דעת אורח מייס אבל קמ"ג ומרדכי ואגודה כתבו שאין מועיל ובז' זכר מעתה רב' ספרים ויכינו זה על זה וכראה לי שיש להקל ולילך אחריו ובפרט בכר שפיה: כשמוכה י' מכות אז יכנים אבנעו לכוס ויזוקו חזן על כל מכה ומכה אבי"ה ומנאתי שורקין באכבע קטן שנקרא זרת: (כט)

ואחוזו כידו עד שצתה ואז נחה לעשות כסוי לגמרי שלא יראה הפת ובתחלה גילהו דמקרי להם עוכי שנוכין עליו דברים: (ק)

כדי שיהא פסקי כאכל על השוכני: (קא) קא' באורח מייס סימן קכ"ט כל אדם כשר ליתן על הידים אפילו חז"ו גוי כדה חדושימה"ל

אסור לאשה נדה לזכוק מים על יד בעלה וכן גוי וכן אשת איש ע"כ: וכן כתב מהר"ם מירזבו' רק דאסור על ידי גוי ובמרדכי דלין מקבלין מים מקטן בן ששה פחות מבן ו' דבעינן כח גברא שמעתי שרבי' שמאון

משכ"ן כהג בעמנו לכנען ידיו בין שטופ' ראשונה לשניה מרדכי כייכש משכר ודבש כוטלין ידים בשע' הדקק ולא מייין: (קב) ויתפוס במנות כולן משום לחם משנה אגור: (קג)

משום על אכילת מנה יש ליקח כוית גם בברכת המוציא ע"ג לברכת הנהנין הוא: (קד) וינהג בלשונא שהוא ססא מאז' דחס קמכא ענין ופסקין גמרא פרק כל שעה: חסא יש לקבות דמיס' יקריס סמ"ג ולא יקבון מגן של גוי ב

בגויליה: (קה) אין מבדק על החסות שהו' טפל לזכור אורח מייס: (קו) ככרן יקד בלא אורח בין העלון מהר"ל: (קז) ג"ע על הקרי"ן ושמעתי שקרו קלס עד למטה מוכבו וזיכולין קטנים יונאין מהס': (קח) ג"ע אם הל' בשב' היאך נקיש החסות לבעל מולין במרדכי אסור לערב חסות בשבת וכן מנאתי אחר כך בדרשת מהר"ל לזכרן לעבור

מבעוד יום מעט ואז מותר להוסף משאכה: (א) כי מה שזכרן טובל היינו משום סכנתא דקפא אבל עכשו שיש מנה עמו אין צריך: ואף על פי שהלל היה טובל בחסות משום שהוא לא היה אוכל מרוב עיניו לכן: (ב) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי

מכרות

על נטילת ידים משום שהם חובה ד' כשום סכנת מלא סדומית ויש אומרי' דוקא הברך נוטל מים אחרונים ה' ומונין בום שלוישי לברכת המזון ו' ויחזרו אחר שלשה לזיכרון וזכר גם להודו שאחר קריא ושנים עתיק' ומכר בורא פרי הגפן ושותה וז' רביעית בהסיבה שמא: ומזוג בום רביעי ואומר עליו שפוך והלל: ו' ואין הרמזין בוהלוין רק אחר ישתבה ו' והוחסין בחי עולבום כי למא לחתום תרי וימני ומכר בורא פרי הגפן: ושותה רוב רביעית בהסיבה ומכר אחריה ו' ברכה מעין שלש וזאמר לשנה הבאה בירושלים חסל סדור פסח כו' ויגין שיהיו רק כיום ה' ויש אומרים אפילו מים ואם שבת ישתה או אכל בלא בהסיבה בלא מה דמפושע דצור' הסיב' יחזור וישתה או יאכל בהסיבה ט' ולי נראה דאין צורך לחזור ולברך בין הנשים ויכול לשתות רק בין שלישי לרביעי לא ישתה ועל שנינו יין וכול לברך השוב והמטיב בליל פסחו ולא נראה כמסופר על ארבע' כוסות והכתוב מסופק אם הל' פסח בו' ימי המשחה צריך לברך שבע ברכות דחתן אב' כוסות כמו שכתוב באורח חיים א"כ בשני לילי יום טוב של פסח כיון דצריך שתי כוסות לברך המזון ולשבעה ברכות כיצד יעשה שלא יהא כמסופר על הכוסות ונראה לי טוב לברך ברכת המזון על כוס שלישי שלו ויצא בכוס ועל כוס שלישי דחתן יברך שבע' ברכות: ובבוא פרי הגפן יחזור ויברך על כוס שלו והחתן ישתה בכוס שלישי ויצא: ואין קורין קריאת שמע על ספרו כי אם פרשת ראשונה שמע ישראל כי ליל שמורים הוא מן המזיקין לכן אין לבעול דלתא הבית אור זרוע:

בשלוש ונלם יוצר אור ישע מאשרים אופן ראשו וזולת אהבך נפש: וגאולה ברח דודי ומתפללין כמו בערבית כדפירוש לעיל רק ברכת הנשים במקום שלום רב ומכרן לגמור את הלל ואומר הלל שלם קדיש שלום: וכן ביום טוב שני אין במכר הכל כמו בשבת: מפיקין ב' ספרי תודות שמע ישראל כמו בשבת וכן בכל יום טוב וקורין בפרשת בא משכבו וקחו קריא ישראל מצרים ד' לדורותם כהן עד עולם לוי כן עשו ישראל מצרים ד' לדורותם המישי על צבאותיכם ואם שבת קורין ד' גברי שמוסף ב' גברי כדבכ"ס יעשו אותו וספר תורה שנייה מניחין אצלה ואומר חצי קריש על שתיון וקורין למפטר בפרש' פנחס ובחדש הראשון עד לא תעשו ומפטרין ויאמר יהושע אשרי יהללו זאם שבת ואומר יוצר דשבת לאל אשר

פרי הגפן לפי שהמים דעתו מלשנות עד סוף סימן ת"ף וביוצרי מסוק ככולהו בכתב ראב"ה שאין צריך הסיבה עכשו דלא שייך חרות ולא נהגינן כוותיה דייחיד הוא ה"מ האידיא כל נשי דיינן שאבות הן ונזכירונ הסיבה מרדכי תלמיד של תורה אין בכך הסיבה אפילו רבו שאינו מובהק אלא אם כן יתן לו רשות וכן לפני רב מופלג אפילו אינו רבו וכריך עיון אם שלחן אחר שאוב כפתי' ת"ה: ראיתי כתוב בהג"ה דזכרונ והביצה אסור לטלטל עד מובאי יום טוב שני ונריך עיון: והא דנוהגינן הבעלי בתים לברך ברכת המזון בעמנו בשני ליל פסח כדי שיברך הוא על כל הארצ' כוסות אבל אין קפידא אם יברך אחר אגודה ובשם מהר"ם מפני שברא' גדול הנית ממה אגדה הסדר עכ"ל ואין נראה לי טעם זה אך כ"ל משום דגלסין פרק אלו באמרים אומה

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

מנהג של פסח

ולא יאכלנו בב' נוקמיות ונוטל מים אחרונים ואין מכר על נטילת ידים משום שהם חובה ד' כשום סכנת מלא סדומית ויש אומרי' דוקא הברך נוטל מים אחרונים ה' ומונין בום שלוישי לברכת המזון ו' ויחזרו אחר שלשה לזיכרון וזכר גם להודו שאחר קריא ושנים עתיק' ומכר בורא פרי הגפן ושותה וז' רביעית בהסיבה שמא: ומזוג בום רביעי ואומר עליו שפוך והלל: ו' ואין הרמזין בוהלוין רק אחר ישתבה ו' והוחסין בחי עולבום כי למא לחתום תרי וימני ומכר בורא פרי הגפן: ושותה רוב רביעית בהסיבה ומכר אחריה ו' ברכה מעין שלש וזאמר לשנה הבאה בירושלים חסל סדור פסח כו' ויגין שיהיו רק כיום ה' ויש אומרים אפילו מים ואם שבת ישתה או אכל בלא בהסיבה בלא מה דמפושע דצור' הסיב' יחזור וישתה או יאכל בהסיבה ט' ולי נראה דאין צורך לחזור ולברך בין הנשים ויכול לשתות רק בין שלישי לרביעי לא ישתה ועל שנינו יין וכול לברך השוב והמטיב בליל פסחו ולא נראה כמסופר על ארבע' כוסות והכתוב מסופק אם הל' פסח בו' ימי המשחה צריך לברך שבע ברכות דחתן אב' כוסות כמו שכתוב באורח חיים א"כ בשני לילי יום טוב של פסח כיון דצריך שתי כוסות לברך המזון ולשבעה ברכות כיצד יעשה שלא יהא כמסופר על הכוסות ונראה לי טוב לברך ברכת המזון על כוס שלישי שלו ויצא בכוס ועל כוס שלישי דחתן יברך שבע' ברכות: ובבוא פרי הגפן יחזור ויברך על כוס שלו והחתן ישתה בכוס שלישי ויצא: ואין קורין קריאת שמע על ספרו כי אם פרשת ראשונה שמע ישראל כי ליל שמורים הוא מן המזיקין לכן אין לבעול דלתא הבית אור זרוע:

בשלוש ונלם יוצר אור ישע מאשרים אופן ראשו וזולת אהבך נפש: וגאולה ברח דודי ומתפללין כמו בערבית כדפירוש לעיל רק ברכת הנשים במקום שלום רב ומכרן לגמור את הלל ואומר הלל שלם קדיש שלום: וכן ביום טוב שני אין במכר הכל כמו בשבת: מפיקין ב' ספרי תודות שמע ישראל כמו בשבת וכן בכל יום טוב וקורין בפרשת בא משכבו וקחו קריא ישראל מצרים ד' לדורותם כהן עד עולם לוי כן עשו ישראל מצרים ד' לדורותם המישי על צבאותיכם ואם שבת קורין ד' גברי שמוסף ב' גברי כדבכ"ס יעשו אותו וספר תורה שנייה מניחין אצלה ואומר חצי קריש על שתיון וקורין למפטר בפרש' פנחס ובחדש הראשון עד לא תעשו ומפטרין ויאמר יהושע אשרי יהללו זאם שבת ואומר יוצר דשבת לאל אשר

פרי הגפן לפי שהמים דעתו מלשנות עד סוף סימן ת"ף וביוצרי מסוק ככולהו בכתב ראב"ה שאין צריך הסיבה עכשו דלא שייך חרות ולא נהגינן כוותיה דייחיד הוא ה"מ האידיא כל נשי דיינן שאבות הן ונזכירונ הסיבה מרדכי תלמיד של תורה אין בכך הסיבה אפילו רבו שאינו מובהק אלא אם כן יתן לו רשות וכן לפני רב מופלג אפילו אינו רבו וכריך עיון אם שלחן אחר שאוב כפתי' ת"ה: ראיתי כתוב בהג"ה דזכרונ והביצה אסור לטלטל עד מובאי יום טוב שני ונריך עיון: והא דנוהגינן הבעלי בתים לברך ברכת המזון בעמנו בשני ליל פסח כדי שיברך הוא על כל הארצ' כוסות אבל אין קפידא אם יברך אחר אגודה ובשם מהר"ם מפני שברא' גדול הנית ממה אגדה הסדר עכ"ל ואין נראה לי טעם זה אך כ"ל משום דגלסין פרק אלו באמרים אומה

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

ע"ש לכן: (ד) ואשכנו מקום דלא נהגו אורח מייס ע"ס ואמור: (ג) דכראה כשתי מכרות

מנוהג של שבת

פי"ב אין כותבין כוס! ברכה אלא לטוב עין שאמר
 טוב עין הוא יטובך אל תקרי יטובך אלא יטובך ועכשיו
 כראיה בעל הבית טוב עין במה שמחלק לכל בני הבית
 וכוהג ענמו דרך חירות וכן אמר בתמילת הגדה כל
 דכפין יתי ויכול עצה כרא' טוב עין וגם כראיה לזמ'
 כל דכפין כו' כדי להראות ענמו בחירות כי זה חירות
 ושמחה ואם כן לו כאה לבדך ולהודות כי גלות מזדים
 היה על ידי רע עין ר"ע ע"ן בגמטריא ארבע ממות
 שמה כמנואר במשיי פראת לך לך: (י) מה שנהגו
 להתפלל על ביום טוב ראשון של פסח כי אז אנוכתי
 טוללים כפתחים וכן מוכח בפסקי רבי' שאמר בפסק ל"ב
 דאמר התם הגביע ליל יום טוב הראשון של פסח קרא
 יתקן לבנו עשו הגדול ואמר לו בני הלילה הזה אנוכתי
 טוללים כפתחים כו' עשה לי מטעמים כדי שאכרעך כ
 כו': (יא) בתוך י"ב מדש לזכור ואם נוהגי' שאינו
 עולה לזכור כן איתא במדכי' כינו"ס פסק שלישי
 דמגילה ואם כן נכין שיהא למוך קודם שיתמיל אלה
 ציבור בעבודה: כהן שעדיין לא התפלל יכול לישא
 כפיו קלו"ז כ: תביא הין שלא נטל ידיו לא יעלה
 יש גאונים המוכריין לבדך על כתיבת ידים ולא ראינו
 נוהגי' כן אגודה וכן מסיק מהר"ם מכוזב"ק ולא כ
 כארכא חיים: במדרש רות כהן העולה לזכור ממי
 כוטל ידיו הוי אומר ונלו כו' רק כט פראת כשא ע"ס:
 (יב) אם המון כהן נכין שיקרא אחר לכהנים
 והמון ישעוק עד שיש שלום המ עיין באורח חיים סימן
 קכ"ח: בין מנהג למנהג או בשעה שהקהל אומר אמן
 אין קפידא אם אגודה לא אגודה אלא עייפות מהר"ק:
 אסור לראות על ידי הכהנים בשעת שבעת אלה ויום
 כן מובטח הוא שלא יהא לו היסח הדעת והא דליתא
 בגמרא מאוס שציוו כהות היינו בזמן שהיה בית ה
 המקדש קיים והיו אומרים שם המפורש מרדכי פרק
 שלישי דמגילה וכשנועלין מנעליהם אחר הדוכן טוב
 בעיני ליטול ידיהם טרם יתפללו וכן הורגלתי לעשות
 או לך יקף עד לאחר כל התפלה: כראה לי דאסור
 לילך לזכור בבתי שוקיים כל זה באגוד' דמגיל' ומהיהא
 דחגיגה לא אורח ארעא לגבוי כרעיה קוניה רביה
 משמע שאין הולכי' יחסי' בב"ה ובה"מ והוא בהגמ"י
 פי"ב וכן בא"מ סימן כ"א אומר בשם מיינוני היכא דאין דרך רבני מקום לעמוד יקף לפני גדולים: (יג)
 וכן נוהגי' וכדין שהמקרא יוכין בלבו אל התפלה משעה שהתמיל הש"ן שמונה עשרה והש"ן יעבור מעט כעבוד'
 בו' א"ח ותשכ"ן א"ח כיון מתמילה ועד סוף אז עדיף טפי שהמקרא גם כן יסיים שיש שלום ובהא כראה דמודה
 דש"י למהר"ם מתשובת מהר"ל: (יד) ואין מכהל לזכור אחר העודת שמרית בשום יום טוב אך לשתות
 ראשי: (טו) ומה שנהגו העולם להדליק מיום טוב למכירי' ואיכה מדקדקים א"ח הוא לילה כו' יש לומר דאע"פ
 שאין לילה מכל מקום מומך למשכה הוא ואף באותו יום נכין לזמנה הדלקה תוספות הג"ה פסק שני דכינה
 באש"י לו ימים שלא מלו בשבת לעול' יום שני דפסח ודראש השנה ודמוכו' דר"ח כסליו טבת תמוז אל' ושמחת
 תורה ויום א' דשבעות ופזרים וכו' מ"ח אייר קיין וזכרון אדר ואלדר: (טז) דכתב מהסל מרמם בקמה אל
 תקרי'

מנוהג של פסח

תיקלי בקמה לא בקומה עכ"ה' לעולם תעמוד ענת כוטרקין עומר צבית תפילין ובכרזת אפטיס כתב רבי
 קדשו במצותיו וצונו על ספירת עומר היום יום יו
 אחד בעומר יח יהי יצו וכן מפורש עד ז' שבועות
 כשפורין שבעה ימים אומר היום שבועה ימי' שהם
 שבוע אחד ושמונה ימים אומר שהם שבוע אחד וי' אחד
 וכן לעולם בני צריך למנות ימים ושבעות ואין מברכין ומן
 על הספירה יש לפי שהוא צורך יום טוב ופמכנין
 אותן דגל ואם שכח לספור בלילה יספור בין בליל ברב'
 ואם שכח לספור יום ולילה שלם כתב בהלכות גדולות
 כ' דלא הוי הכימו' אבל אש"י' בת' שספור
 אחר כן בשאר הלילות וגם יבדך כן מסיק: ועתה ספירה
 כא' מברבין כיון שאין קצירת העומר לכן אין
 צריך להמתין עד שתהא ודאי לילה עליו קיוש יהום
 וקדוש וסדר כליל ואשין וקורן קריאת שמע בלא ברכה:
 ביום שני יצו אפיק וכן אופן נן נקול הקהרל
 כמתחיל ושליח צבור מתחיל דודי כו' וזלח
 אורך נאולה ברה דודי קדושתא אסורים אל נא לעולם
 כו' ומצינו שיש ספרי הורה וקורן באחת בפזיפת אגור
 קור או כשב או עו' עד וידבר משה את מועדי ה' המשנה
 גברי כהן אגיו' לו לא תעשו שלישי אלהיכם רביעי
 שבהם המישי ישראל למפטור קורן כדאמרו ומפטור
 וישלח הכלך אשתי הללו כוסף בלחש כדאמרו רב
 שמואלין משיב הרוח וכו' אין כאלהינו עלינו קדוש יהום
 ואם הל יום טוב במוציא שבת אומרים אהא בהרמנו עד
 עלינו קראת והודיענו כו' נתחן לנו כו' אפילו ברא' השנה
 ועיין לקמן במקומו במוציא שבת יעלה ויבא ברכה ואם שבת
 הנחמנו כמו במוציא שבת יעלה ויבא ברכה אהא ה
 מחזירין אותנו וכן בכל יום שיש בו מוסף ומבדילין על
 הכוס בבית הכנסת ובביתו בורא פרי הגפן והמבדיל בין
 קודש לחול ולא יבדך על הבשמים שמא יקטמונו ביום
 טוב לצורך הגדלה כב' בוא על הגר שלא נברא
 כג' אלא במוציא שבת: ביום שלישי שהוא חול
 המנויך כד' אין אומרים מזמור לתורה כו' פירשתי
 לעיל וכן בחול המועד כה' ומניחין הפילין ומברך
 עליהם כן מסיק אורח חיים ואין גומרי' בו הלל לפי שגיוס
 שביעי ובשמיני שה' יום טוב אין גומרי' בהם לפי שאמר
 הקדוש ברוך הוא מעשה ידיו מעולם יום טוב ואם אומרים
 שירה ואם גומדין בחול המועד: או יהא חול המועד חמור
 מיום טוב ועצמו קדוש שלם וכן בכל יום שיש בו מוסף או
 אומרים קדוש שלם קודם הוצאת ספר תורה ומוציאין שני
 ספרי תורה וקורין בראשונה בפרשת בא כן קדש לי נגל
 בכור עד סוף הסדרא שלשה גברי כהן האביב לו וימנה
 ישראל יסיים ובספר תורה שניה קורין בפניהם והקרבנם עד לא העשו
 מוסף אהא בחרתו ומפני הטאנו את מוסף יום הג המצוה הוה וכו': והקרבנם בו' אלהינו סלך רחמן כו' יד נתחן לך
 והשאנו וכן בכל ימי חול המועד במוסף אומר כן: ביום שני דחול המועד קורין בספר תורה ראשונה בפרש' משפטי'
 אם כסף שלשה גברי: כהן כי חנו' אני לוי תעוב עמי: ובספר תורה שניה קורין והקרבנם כדאמרו וכן כל חול
 המועד בשנייה והקרבנם ביום שלישי דחול המועד קורין בפרשת כי השא פסלי לך: כהן ונחלתנו לוי' אלהי' כסדר
 לא תעשה לך ישראל בחל' אמו ובס' דרורה שניה והקרבנם: ביום רביעי דחול המועד קורין בפרשת בהלכותך
 במדבר סיני כהן בני ישראל ויש אומרים לעשות הפכת לוי יצוה ה' לכם ישראל ולזכור ואין' ובספר תורה שניה
 ותיקבש

כי אם יי' כקרא עליו ראשי תיבות ש"ן הכוונת על ש"ן שבת
 שבת פליק וזאת ש"ן הוא מנין ימות המדבר שמינין שהן
 תפילין שהרי כשתמיר כ"ב שבתות וי"ג ימים טובי' הרי
 כשאר ש"ן כי שס"ה ימים הם ימי השנה : (כו)
 ומכריז על מקרא מגילה ע"ן לקמן גבי קהלת :
 (כז) קצת נכחה לי טעמא דאכילי מול המועד
 דקובות לכל יומא הוי יום טוב באכסיה כעסיה ומטעם
 זה כמי הא דגומקין בו הלל בכל יום היינו מאזם שכל
 יום הפריים משתמי' ודברים או לא שייכי גבי מול המועד
 דכמה : (כח) ובמהמה אומר ואני תפילתי וקובין
 ג' אלה אחד יעלה ויבא ואין אומר כדקתך ולא משכיל
 ולאורג אלהים ימננו ערבית איתא חכמתו ואין אומרים
 ויהי כונעם ואומרים ויתן לך : (כט) כן כהוג'
 (ל) כן הוא במנהגי ווי"כ אבל נראה לי לומר
 ארזותך ושכתי יה ביום ראשון ש"ס רבי שמעון
 הגדול כמו שבטי יה מיהו גם כיום ראשון לשבועות
 אומרים קורין אמכי ש"ס רבינו שמעון ואפילו הכי
 אומרים קרובה ארץ מטה ש"ס הקליר ולא א"ל
 ש"ס גם כן רבינו שמעון ואמא מטי כבוד הקליר ש
 שהיה תכא וכן איתא בתוספות פסק אין דורשין ודבר
 פשוט מתי שחל יום שמיני בשבת אז אומרים שבטי יה
 בשבת גם הוהו והולית סדר רבינו שמעון הגדול ז"ל
 (לא) מן אבות אומרים אסילו ביום טוב שחל
 בערב שבת ואומרים אותו אחר תפלת ערבית לשבת
 ואף על גב דעיקר תקנהא מאזם עם שבועות והשתא
 ליכא מכל מקום לא פלוג : (לב) ואם יש מילה
 בכל יום טוב בשבת אומרים יס ליבשה אבל מילה ביום
 טוב בחול אין אומרים רק בשני ימים טובים אחרונים
 דפסח שאומרים אותו לפי שהיה בהן קריאת יס סוף :
 (לג) לפי מנהגי ווי"כ אבל לדעת מהר"ק
 אימת כוראיתך אס לא שחל יום שמיני בשבת כדכתיב
 לעיל עד כאן והגה"ה ז"ל לא כתב מהר"ש : (לד)
 וז"ל אין אומרים יה אלו וכו' כשמוכיזין כשמות יתן ב'
 בעד כל הנוכחים פרוטה ופרטה אחר מכ"ד בוו"כ
 מה"ש" לעולם בכל יום שזוקין כל הבכור מזכירין
 כשמות ופוסקים כדקא שכתוב בו איש כמתת ידו
 וגומר ועושן לו מ' שזוקין כספר תורה כי הנדקה הוא
 מימינו שפאמר כדק מלאה ימיך וגם התורה מימינו
 שפאמר

ביום שביעי של פסח ח"ו יום טוב ומתפללין כמו
 ביום טוב ראשון זמן חירותנו ומקדשין בבית
 הכנסת ובביתו ואין מברכין שהחיינו ביום שביעי ושמיני
 לפי שאין רגל בפני עצמו מעריב ויושע וי' אום למושעות
 ליל ב' ויושע אומן ויש אומרים אומר צדקתך שהיות אין
 גומרין הלל בב' והימים כדפורשתי לעיל זמן אין אומרים
 אל נא לעולם מזה הטעם יוצא ויושע שושני פרח אופן
 ידוע שה' ובכחונא כט ויושע אל אמנה וולת אי
 פחדוס גאלה ים ליבשה קדישתא ל אימת נוואותך
 סלוק אומן : וקורין ויה בשלה עד דופאך המשה נברו :
 כהן לפני העם לוי ביד רמה וישאל תחישון רבינו נלחם
 להם במצרים חמישי ופאודן ואם שבת מוסיפין שני נברו
 קודם יוסע א' לפני העם ויש אומרים מזה אהכס למפטיד
 קורין והקרבתם וביים השביעי נומר ומפטיד וידבר דוד
 שירה כנגד שירה וזוהתם מקדש ישראל והומנים מוסף אתה
 בחרתו ומפני הטאיונו וכו' והקרבתם יש אומרים גם כן
 וביים השביעי ואורה חיים כתב לא נהגיין כן ואם חל
 בשבת אומר בליל שבת ויכלו מן אבות ואין התמין ב'
 בהומנים לא זמן בכל י' ש"ס און שבת אין אומר
 מן אבות יוצר ואופן וגאלה השייכי לשבת דחול הכוונ'
 אהנוך דודי אלה ברח דודי קודם גאל ישראל לב וים
 ליבשה קודם שירה חדשה וקודשתא השיך ליום שביעי
 ואז אומר ביום שמיני יוצר ויושע וולת אתה האות אבל
 אומר אופן מחוללרר ביום שמיני ומכירי שברר בכל
 התפלות ובקדושו ובכרכת המזון ובהפטרה כדפי' לעיל
 ביום א' וכן בכל י"ט בשבת שיר השיורים ויום פורקן ביום ה'
 יוצר אתה הארת אופן מחוללרר וולת או פחרוס קדושתא
 לג' אומותך וקורין כפרשת ראה כל הבכור עד סוף הסדרה ה'
 נברו כהן כמים לוי חזין וישאל מלאכה ד'
 החקים האלה ה' ימים שבת יוצר ואופן וולת וגאלה השייכים
 לשבת דח' כדפורשתי לעיל ביום ו' וקובין השייכי'
 ליום ח' שיר השיורים וקורין ה' נברו מן עשר תעשר וביאיפין ב'
 פרושות אחר אשר תעשה ב' בכל אשר תעשה למפטיד
 וקורין בראתמול ומפטיד עד היום בנוב לעמון לר' במנחה ואני
 תפלתו

קפלתו וזא"פ לה קדושת אלהים וחננו כדפורשתי
 לעיל בין פסח לעשרה אין נשאין נשים ואין עושין מלאכה
 אחר שקיעת החמה לפי שהלפיד רבי קיימא כתו באותו
 זמן ובאותה שקעה ויש ממהפוקין לו הל' בעובר ואילו
 שאו פסקו מלמדה אורח חיים ועתה נהגין גם לישא
 אחר ל"ג בנימין לו ואומרים אב הדימים בכל
 שבתות שכן פסח לעשרת לה וגם כשמברכין החדש
 שבת שאחר פסח יוצר ויושע אוו ישראל אופן ארזי עין
 ובפרהם ובכחונא וראלים וחשמלים : אהבה אלהי ימי
 שנותי כל וולת אין כנין : גאלה שביעי ענייה ומברכין
 החדש ואומרים אב הדימים אחר בזכר החדש ובמנחה
 מתחילין לומר פרקוס ובכחונא אומר נכ"ך
 משכיל לאמף :

בשבת שאחר ד' מברכין התענית גה"ב אחר
 יערי קודם יהללו ומי ענינה אמן אין עריך
 לקבלו יורה ואומר עני והכירי עני סליחות בבחונא ביום
 ב' ישראל עקר אלהים בישראל : פומין מלאכי רחמים
 ליום ה' תענית צבור אנשי אמנה פומין ישראל נישע
 זליום ב' אפפוני כום אין החן פומין יי' אל רחום
 והגון יש אומרים סדר אחר ובכל תענית צבור אומר הש"צ
 ענינו בין גואל לופא לט והצבור דוקא במנחה
 קודם כי אתה בברכת שימע הפלה ולא בשחרית משום
 שזא יאחוונו בולמוס ונמצא שקר בתפלתו ושלוח צבור
 אומרו גם בשחרית שלא יתענה אחר בקהל
 ואם שבת אין מחזירין אותו ואם לא עקר רגליו יאבד
 ענינו בלא חתימה באלהי מ' וכן הכתענה בשבת
 מחמת הלום ועכשוואין להתענות בשבת מחמת חרוב
 שאין אנו בקיאין בפתרון הלומות אורה חיים מא
 וקורין ויהל שהרית וכנהה ובשחרית אומר חצי קודם
 הוצאת ספר תורה וכן על ספר תורה אחר קריאה יהללו
 אשרי אבל במנחה אין אומרים קדיש על ספר תורה לא
 קודם הוצאת ספר תורה ואחר הכנסתה אומר גם כן חצי
 קדיש מב ומפטידן וישו ובכדכין עד מגן דוד וצבור
 אומר ינינו בשומע תפלה אחר אל תשיבנו קודם כי אתה
 ומסיים כי אתה שומע וכו' ברוך אתה יי' שומע תפלה
 ברכת כהנים : ונראה לי יחיד המתענה אומר שלום רב
 משום לא פלוג שבת ואכל כוזה לא איבר תעניתו אלא
 מתענה ומשלים ככל תענית צבור ותענית הלום ויום שבת
 בו אביו אבל נדר כג' יום פתח ושבת ואכל איבר
 תעניתו ואכל ומתענה יום אחר : וכן מותר ללות ולפורע
 אי מצטער : בליל שלפני התענית אם נמר מלאכול וישן
 שנית קבע לא יאכל עוד אלא אם כן התנה אבל שתיה
 אין צריך הנאי מר אורח חיים ווי בקבלת מה
 תענית

שחורכה הלככה נכח : (מג) כונה לומר אשילו אמר למחר אהא בתענית מכל מקום מיקרי קתה הואיל
 והיום אינו בורס כן מאמע כ"ח סימן תקס"ו : (מד) וכן בשב"ן סימן ק"ל ובתוספות פסק כל כתבי :
 (מה) בשומע תפלה יאמר רבון העולמים הריני לטובך בתענית יסוד למחר ויהי רצון שזקבל את תפילתי
 ביום תעניתי כו' מרדכי וכן גמא ר"י וכשהיה מתענה באחד בשבת היה רגיל לקבלו בשבת באלהי כבוד ורבינו
 גם כעכ שגני במשנה בליל תוספות ע"ז דף כ"ד ורבינו ז' כלאון היה אומר כן עניני ה' עניני ביום טוב
 תעניתי כי למחר אשכ בתענית יא' וכו' תענית שני וחמישי שני וקל ומומר שזר תענית נכור אין כדך לקבלו :

שפאמר מימינו אש דת לנו : (לה) כוונתא פסק
 לא היה קמ מהר"ש אס לא לכל חזן אלא אכל מנה :
 (לו) וכשאר ר"ח אייר בשבת אין כוואיס בו
 מנהגי דורא : (לז) ל"ג בעומר שחל ביום ראשון
 מסתעפין ביום ו' שלפניו הואיל ואינו לא מאזם מנהג
 וכן הורה הכ"ר חזקיה מושל' לדא' וכן פסקת גם אימי
 לעון מהר"ווייל : ומהר"ל אוסר ערב שבת ובדאש
 פדאג ובכחונא : (לח) אבל אין מוכריזין וכן
 בשבת שלפני שבועות אין מוכריזין בכחונא : מהר"ל
 העיר לשאסף הפה בתענית בשבועות אבל לא ב"ה עיין
 בע"ה כתב הר"ש שצריך בשבועות לומר הגה מוכי
 הכריזין ואין ראוי להזכיר השם יתברך כן מורכח' מימי
 (לט) יסוד והתענה יאמר ענינו ביום טוב
 תעניתי ואין כדך למתוס בשתיים אלא אומר עד וימי
 אשמו ואמר כן מתחיל כי אתה שומע כו' : וז' אין
 אומר ענינו בשומע תפלה בלחש אלא בקול רם בין גוא
 לרופא מהר"ק : (מ) ואוד זכרונת להתענו'
 בשבת כאשר נהגו ואין לומר ענינו אך כהן העולמוס
 כן קבלה כו' הגה"ה ככרך קמא דתענית : (מא) וכן
 הא לקורין ויחל סומכים על ספרים מינוכים תוספת
 בפסחים וסמ"ג על מסכת סופרים ואף על פי שהיא
 לטוק ב' פסוקים מהפסחה ולא סומכין על המשנה ד
 דקלתי שבתעניות קורין ברכות וקלות : תענית
 שמתענין בעת כרה כדי שזיכרו השם יתברך אשילו
 איכס מתענין רק שלשה יכוין להתפלל ענינו ולקרוא
 ויחל וכיוס שז' או חמישי קורין שבת פרכת השבוע
 ולעבר ויחל מקטר האזודה וכן בתשובה מהר"ו מולין
 הובל ב' חומס חיים סימן תקס"ב כתב דאין קורין ויחל
 ושינוי יחזירו בתענית שמתענין בעת כרה לא א"כ יש
 ב' תעניתענין : (מב) והיא דמפטיד עולה למכין
 ג' בתענית ובשבת אינו עולה מאזם שזין נורח נכור
 שבטלים מילוכותן ובא"ח קו' רפ"ב מפורש הטעם יפה
 באורך ע"ש : במכסה בתענית יסוד יסוד המתפלל עם
 ש"ל ואומ' עמו קדוש' ולזכר ודור כו' ל"ל דמ' לא יאמר
 עמו ענינו תאזבת מהר"ל : מוכה לית כדקה באמת
 דתענית מאזם דיאגרא דתענית' כדקתא וכתי' לעכדו
 בכל להבך וגומר ויש אידס שביעי עליו ממינו כגופו
 וכדך להתענות עד שיאה שלשה ככטים או עד ש

הענין בלילה אפילו מו במחשבה לה"ק ויאמר
בסנהא לאחר חגיגתו באלה נצור רגון העלמים גדו
וידוע כי וכן במרחשון נתענה שני וחמישי שני דשכח
מחן שפחה יום טוב חטאו כמו שאמר איוב אולי חטאו
בני אבל עשרת שאינו אלא מו שני
ימים אין צורך להתענות :

בשבת שנייה שאחר פסח כמאזנה שפחה ועדו
זולת אל אל הו ארנן : גאלה שערנינו
ספו בשב"א שלישי אהבה כליזה אורנדך וולרה אדיות
הרנינו גאלה שרודים נדודים בשבת רביעו אהבה אומ'
נשאה זולת אלהי בך אהבך גאלה שפחה אבולה בשב'
הפישית אהבה סגלתי משכנה חסד זולת אלהים דל'
אדע גאלה יקוש בענינו : בכל עבוד בהו ובחוקתי חלוקי'
לכן אומר יקוש בענינו בשבת רביעו מושם אהוי נמכד א'
גאלה תהיה לו דשיק לפרשה זו ולשבת חמישי אומרים
שכולה : בשמנה עשר באייר שהיא מח ל"ג בימור
אין נופלין כל היום וערב שלפניו וגם אא"צ בשב' שלפניו
ל"ו באייר :

בשבת שלפני שבועות ויצר אהלל בצלצלו שמע
איפן אורחות אראלים אהבה יונה יעלת
הן זולת אלהי אקראך גאלה יונה נשאה :

סיון מראש הרש אין נופלין בהחנן עד ח' בו שהוא
אסח חג ועד בכלל לפי שהוא סצות הגבלה :

ערב שבועות

מקויו דס וכן ערב יום טוב ערבי' מצינו
אין וירד אביר יקב ומתפללין בכל התפלה לבר
ממוסף אהה בהרחנו את יום חג השבועות הזה וכן מרין
הזוהינו ולא יאמר באהבה השב"ץ יעלה ויבא והשיאנו
ומקיישין על הכוס בבית הכנסת ובביתו בורא פירי דרנן
ואשר בהר בנו והחל לנו בו' ומכור בו כמו בהפלה כ'
כרפור' לעול ומועדי קדשך ושהחיינו וכן בליל ב'
שהרית ויצר ארון אמנו אופן מתחיל שליח צבור
שבעדי קדושה ארץ מטה נ אלו נא לעולם תהרוך
וי' קנינו אהו מצות וחוקים אלה העדות וגומרין הלל בשני
הימים קדיש שלם אין כמון ומפקין שני ספרי רחורה
נא וקורין בפרש וישמע יתרו בהרש השלישי עד סוף
סודא וכושה גרדי כהן אשר תדרג אל בני ישראל לוי
יעלו בהר ישראל יענו בקול רביעו לרעך ה' יסיים ואומר
אקדמות מילן אחר פסוק ראשון ואומר ארכין אחר וירד
כשה

והענין עשבים כבית הכנסת לשמחה בשבועות אוכלין חלב
זכר רמז לטובי תורה שז' אחר מנחה חלשה לוי' בשבועות כס ראי' ימיכות חלב וכדל' לזכור גס כש' כי אין
שפחה בלא כש' : (כ) יש אומרים שאין אומר אל כ' לעולם תעבדן ביום ראשון אלא ביום שני מהרא"ק
ז"ל ואין כה"ל להצטע דהא יום ראשון עיקר וכדל' לי דוקא במקום שאומר ארן מטה ביום ב' דכתיבן אל
כ' תעבדן לומר ביום שני אלא כה"ל לי לומר ארן מטה דוקא ביום ראשון לפי שקלל שיהא תכל' יסדו ומאסו
בגודו אומרים אותו ביום ראשון : (כא) מה שאין קורין בשבועות אור או כש' לפי שכבר אמרנו בפסוק
עס

זכר חובת היום מזה כנח ק"ש ומזמורים וכו' ג וכן להוור הפרשה בש' באב מוחר וחולצין המנועלים קודם חפלה
ערבות רק במ"ש חולצין אחר בדנו לבד הש"ן חולץ קודם
ז"ל ולא יהא בב"ה עד רק נראח לחון שנ' במחשבים
הושיבנו ואין צורך לשנות מקומו בהשערה באב עה
ומתפללין ערבית על הקרקע במקומו קדיש ותתקבל קריין
איכה ומברכין לפניה בנחת בא"א אמ"ה אק"בו על נקרא
סגלה ואחר איכה אומר ש"צ וכו' יי' מה היה לנו אוי וכו'
בחרו עד אהה יי' לעולם השב וקודמ' עד סוף ונופל
השיבנו יי' ואומר בליל זה יבבין בו שומרון עד אנה בכי'
בציון מספר בירושלם חרחם ציון ואתה קדוש קדוש בלא
תתקבל שנאמר סתם חפלתו וזה הכלל כל הקדושים מן
קדושת איכה עד למחר אחריו וציאת מבית הכנסת ואחר
איוב דילן בלא תתקבל עלינו קדיש יתום ואם חל השעה
באב בשבת אסור בתשענה נהג פי' נהג אבילות ואם חל
בב"ה דברים שבצנעה נהג פי' נהג אבילות ואם חל
במ"ש או בשבת ונדהה לא"א א"א צו"ץ ואין אומרי' פרקים
ואוכלין גם אחר מנהג עו אפילו כסעודת שלמה
בשעתה וא"א משכיל ואלהים יתנו ולא יהיו נועם לפי
שאסור במלאכה עו במקום שנהגו עת אברל
אומרים ואתה קדוש ואומר ארן מפי בן ובת קודם בליל
זה ובבנין ומתפללין אתה חננתנו וא"א ויחן לך ואין מ
מבדילין על הכוס אפילו בביתו אלא כשרואה עט
נר מבורך בורא מאורי האש קודם איכה וי"א כשיב לביתו
ואין מברכין על הבשמים דאסור מושם תענוג ובמוציאי
ט' באב דהיינו בליל ב' מבדילין על הכוס בביתו בפ"ה
והמבריל וכו' :

(גד) והאגודה כתב ועוד נכ' אהר' להלליק בו
נכ' המון אש יכבה : (עה) ומתפללין ערבית
כשצאק ימים אמנם כמדת ובעצתון כדל' אבליס : ואם
יש אבל בעי' הולך לב"ה בתפילת ערבית ולמחרת עד
גמר הקיבות : מ"ב ארס לנער ולמעט בכבודו
ובהזנותיו אשם היה כניל לשכב נל ב' כרים לא ישכב
כי אש על אהר ועובדות ומניקות אינן מייבין תוספת
פרק כתרא דתענית' ויש כבי ארס אשמימן אבן
מראשותיהם וזכר לדבר יקח מאבני המקום וגומר ו
ומורכב ב"ה ראה מתשובת הגאונים מ"ק : (עו)
ובמרכלי' כתב יש כוהנין שלא לאכול בשר ולשנות יין
שהרי אין חובה לא כשאי' ע"כ וכן בא"ה הביא כן משו'
רב שר גלוס ורבינו אב"ה אר' הוא מקשים דיש אסור
למנוע וכן נהג אביו הרא"ש ז"ל וכן המרכלי' כתב
בסוף הלכות תשעה באב כשס ספר החכמה אלא יש
בעיני ראי' למנוע בשר ויין בשבת בעבוד' המפקת :

(עו) וכזמן הזה נהגו וה"מ ע"י עבמו אבל ע"י
גד מותר אפילו בביתו מרכלי' : וממעט לעשות כן בכל
יכלתו פככס' הכ"ס התיי' לפתור בנדים ע"י גוי בעט'
באב לנודך כשארין מ"ק : (עח) אומר אהר איכה
והקיימות קדיש אשם בלא תתקבל כשצאק ימי ט' באב
בחול ואע"ב שצאק י"ו אפילו חל באמנוע שנוע א"א
ויהי כועס גני ט' באב אביו כיון דאיכו אלא מהכנא
מרכבי : (עט) בקול רס מהל"ס והמון עריס
אנבעו כגד כר הדלוק לפינו ומברכ' : (פ) אבל
כ"י הנהיג שלא לומר ענינו אחרית משום אכאמר סתם
תפלתו ואין נראה לי מרכבי : (פא) וכן א"א ב'
בדוק הדין ולערב ט' באב אהר מכמה ג"כ אין נופלין
מכהני' ישכים כן כהנו : (פב) ולכתי סבות אפי'
מליבת פרה טוב לעשות ע"י גוי ת"ה בתשע' באב אש
היה יכיד או שייכות באו עכשוו אגומת אפילו קודם
סבות לקבו' מהם ע"י גוי וכ"ש למכור דהוי דכר האבוד
ומותר באבל כדמאמע כ"ה בהלכות אבל ע"ג הענית
נוטה להתיי' כן כ"ל' מכאן כוהנין בכל מקום לילך
לבית הקברות בתשעה באב זהרי ט' באב הוי תענית
כסור כמו שהיו עושין מפני הגאונים תוספת במסכת
תענית דף ט"ו : (פג) דשאבי הכלה דמשיב

פ למחר אומרים כל סדר הפלת היום בנחת בלהש
קצת בהשכמה : ואין מניחין תפילין שנאמ'
פארך חבוש עליך ואין לובשין טלית שנאמר בצע אמרתו
ומתגרמין בווע פורפרא דיליה הג"ה ומסינס הזה כוסירין
הפרוכת וש"ץ אומר ענינו בין גוא לחפא לפי שנקרא צום
החמישי כן משמע בא"ו ובמרכלי' וא"ה וכן נהגין אבל ד"ו
אנהיג שלא לומר ענינו בשחרית לפי שנקרא מיעוד ומסינס
זה פא אין נופלין ואם חל ט' באב ביום ה' א"א אל
ארך אפים ולכנצח וק"ו והוא רחום כן נהגין : וכן בהג"ה
במיימוני שלא לומר אל ארך אפים אף ע"ג דא"ו ומרכבי
זא"ה כתבו לומר אל ארך אפים מ"מ אין נהגין כן ואסור
במלאכה במקום שנהגין כן נהגין פג עד הצות חצי
קדיש וקורין בפרשת ואתחנן וכן גברו כי תוליד בניס כהן
בכל נפשך לוי מלברו ישראל כל הימים ומפטיר אסוף
אסיפם בניגון איכה ומו שקרא בשלישי הוא המפטיר עד
הנה ימים באים ווא אומ' החון חצי קדיש ואח"כ מפטירין
ומכור עד מנן דוד ומשונה קדיש זו מכל קדישין שבשנה
שאומר לעולם קדיש קודם שקרא למפטיר והכא אחר כך
ועיין במנהגים של מה"א קלוז'נר הטעם : יהללו קינות
ציונים וש"ץ אומר שומרון עד אנה בכיה הרח' ציון אשוי
זבא לציון ומדלג ואני זאת ביהתי שהיה נראה במקיים ברית על הקינות ועוד לא ימושו מפנין אין שוין לומר שאנו יום
למנו תורה קדיש בלא תתקבל : וז"א אין כאלהינו ופטום הקינות אפילו במקום שאומר אותו בחול עלינו לשבח
קדיש יתום איוב ופרשת למה תריבו וקדיש יתום ואם יש מילה מלין אחר איוב כן מסין באורח חיים דמברכין על
דבוס ושוחין התנוקות פג אף על גב דאין מבדילין על הכוס ויש אומרים במנחה מלין פהי שמואל בשמחה על

שם שש אנכי על אמתך ואז לובשים המוהל ובעל ברת לבנים אך לא לבני כמש ולא חרשים פד וכן בשבת של חזון ישעיהו אין מחליפין רק הכתובת בלבד : ואין לשחוט פה ולהכין צרכי סעודה עד אחר הצות וכן אין נושאין ונותנין עם הגוים ואין יושבין על הכסאות עד אחר הצות : אין נותנין שלום לתלמיד חכם בהשג' באר ולהדווש משיבין בשפה רפה והמהל' בדרך יניול מנעלו עד שיבא לעיר למבט היהודי או לביתו ואז יחלוץ במנח' פו יושבים על הכסאות ולובשין טלית ומניחין תפילין אשרי חצי קדיש וקורין ויחל ומפטי' דרשו וענינו כמו בשא' הענית צבור ממש : ומסויפין נחם בבונה ירושלים ואומר ברכת כהנים וגם הקהל' ובמנחה אין נופלין וטוב שלא לאכול בשר ולשתות יין גם בליד' עשירי ויומו למי שאפשר דאמר ר' יוחנן לא הויתי שם הויתי קובע בעשירי לפי שרובו של הכל נשרף בעשירי פו ומסיק דמותי לספר ולכבס זק' לרחוץ אחר ט' באב מיד וט' באב פח אין נופלין לילה ויום לפי שהוא יום שבו הורחו השבטים לבא זה בזה והחרו שבט בנימן לבא בקהל' וכלו מזו מדבר והרוגי ביתר נתנו לקבורה כדאיתא בסוף מסכת תענית ובפרק יש נוהלין : בשבת נחמו ויצר אל שדי אחתן אופן שאו מנחה אהבה שתי פעמי' וולת אמת משל היה שבת פרושת עקב אהבה יודי עליון :

ראש חדש אלול

שחול בשבת מפטירין השמים בסאי צט בן מסיק באור זרוע כדפי' לעיל ברה"א לפי שיש בהשמים כסאי גם כן צ נחמות ירושלים ובשבת דרני עקרה אומר גם עניה סוערה אבל אם חר' ר"ח ביום א' אין מפטירין מחור חדש לפי שאין בה שום נחמה :

מנהג כשר לתקוע מר"ח אלול עד ערב ד"ה שהיא זכור בירור ואז מפטיקין מלתקוע וחזרון וחוקעין ברה"ל וזהו ל' יום ומסך לוח תקעו בחרש שופר משמע חרש שלם שהוא ל' יום והכל כדי לערבב השטן שלא ידע מתי יהיה ר"ה ויקרא' לכן אין מברכין חדש השני : וגם אין מוכיירין ר"ה לא בקרבנות ולא בחפילה וגם כתיב צא און בכסה ליום חגיגו פירוש צב ככסה וגם לכן מחליטין לקרות בראשית בשמח' תורה כדי שלא יקצרו השטן : טעם אחר על כה שתוקעין לפי שמרית'ה עליה בר"ח אלול לקבל לחזרת אהרונות והעבירו שופר שלא יטעו עוד אחר ע' וזוקק' בה נתעלה באותה שופר שני עלה אלהים בתרועה וגומר לכן תוקעין כדראש חודש אלול עד תשרי אורת חיים :

מנהג צג לעמוד לסליחות במוצאי שבת שלפני ר"ה קודם עלות השחר אם חל ר"ה בנה' או בו' לפי שאמרוין פ"ק דע"ו שהק' בה שט ב"ה עולמות בלילה ובשלשה שעות אחרונים במקד' הוא שט בע"ה ואם חל ר"ה ביום שני או ביום ג' או מקדימין למוצאי ושלוח צבור מרעטף בטלית' ומכרין לרהטף בציצית

שבת שהוא כ"א או כ"ב באולול עד בן מסיק דמסרת יושא חייב אף בלילה בציצית וקיימא לן דציצית חובת בגד ולא חוברת אדם : ומסיק דאפילו ר"ה

משה קודם וידבר אלהים ואומר אמר יצחק קודם כבוד ארץ אביך בכחונא שליח צבור קורא עשרת הדביות בספר חזוה שנייה קורין למפטי' בפרשת פנחס ויום הבכורים עד ונסכיהם מפטי' ויהי בשלשים שנה אשר יהללו במיסק וביום הביכורים : וכשמגיע שליח צבור לשני המידין כהלכתן אומרים אהה הנחלת או שש מאות וגם שליח צבור אומר אז שש מאות ליל שני מעריב וידר אלהים על הר סיני ביום ב' שהרית וצר אילת אהבים אופן נוולת כדאמטול בברונא ויש אומרים אור ישראל וקדושו : קדושתא א"ה ונא' אלנא הלל קדיש שלם וזת נב קדיש יתום אין כמון : וקורין בפרשת ראה כל הבכור ומשה נבדי צבשבת מחחילין עשר תעשר וקורין שבע' נבדי כדפירשתי לעיל בשמיני דפסח : וקורין למפטי' כדאמטול מפטי' חלה לחבוקק ואחר פסוק ראשון אומר יציב פתגם אז אהא ודוגמא ומוכיירין נשמות אומרים אב הרחמים מוסף כדאמטול ובמקום אהה נחלת אומר אהרת ראשי' ואם חל בשביר אין אומרים מעריב ובמה מוליקין ומוכיירין שבת בכל מקום וא"ה פוקים במנחה מר"ק ד' ואם חל במוצאי שבת אומר הפרק בשבת שלפנו וא"ה אלהים יתנו ואומרים ותודיענו ויקנה' אסרו חג אין נופלין ואחד כך נופלין בשבת שאחר שבועות ויצר אדיר ונאה אופן כבוד את וולת אין וולחך ובברונא אור ישראל וקדושו לפרשת נשא אהבה אשר יחדיו לפרש' בעליותך מאורה אשר יצר לפרשת שלח אהבה שש מאות :

ראש חודש תמוז נג לפרשת חקה אהבה אל מחוללי נד בי' בו מתענין והוא הענית צבור ואומר סליחות אראנו לך אומר בבכי פומן שער' צאסר ענינו ויחל דרשו כדפירשתי לעיל בחרש אייר : ואין מסתפרין נה מ"ו בתמוז עד אחר ט' באב ואין נושאין נשים נו ויש שאין אוכלין בשר ואין שוחין יין מ"ו בתמוז עד שבת נחמו :

ר"ח אב משכנס אב ממעטין בשמחה לכן מר"ח אב עד י"ב אסור לרחוץ נו ולספר גת ולכבס נט

יחוליה א"ח : בענין רמיזה כתב המיימוני הכל נהגו שלא ליכנס למרחץ בשבת שאל ט' באב בתוכה וא"ו וא"ח ומכרדי כתבו ונהגו שלא לרחוץ מר"ח ועד ט' באב כהא דלוי פליגי אהרמ"ב בס' דאסרי מר"ח וגם משמע דפליגי בזה דאיתא אסרי כל רמיזה פירוש אפי' בטון כל גופו או פניו ידיו ורגליו בחמין וטעמייהו דקסברי דכהגו כן מאוס אבל ובאבל הוי כך ובתקומת הדשן כתב דלכאורה כפאה לי לאסור אכן כמדומה לו שראה בימי סורפו כ רומנין בכהרות ואין מוחין והמחמיר תבא עליו ברכה ומהר"ו כתב דמכהג שלא לרחוץ גם כן בטון : (נו כששכים אוכלין אהד כשר ואהד מלב האוכל מלב מכרד ומוביא את השני לפי שיכול לאכול עם סניכו ולא להפק בשם מהר"ם ס"ל : הג"ה במכרדי קטן ונס"א בשבת שלפני ט' באב אהד אוכל כשר ואהד מלב אין מוחין יחד כי איכס יכולים לאכול זה עם זה ולי הכותב קשה והא יכולין לאכול יחד לשם עד כאן גליון : כו בתשונת מהר"י מולין כתב וו' לרחוץ בטון בערב שבת של חזון ישעיהו כן ראה והמכנס בתב ורומנין הלאה סמוך להכנסת כלה כו' עיין שם : אם איכע ר"ח בע"ש רומנין לכבוד השבת כן נהגו במכהג דו"ר לרבותי שבתגבכ"א נוהגין ומקדימין לרחוץ ואשה לטבילתה רומנת וטובלת כדרכה אם איכע בליל ט' באב או עשרה באב רומנת וטובלת ליל עשרה באב ואם אי אפשר תרחוץ ותקוף ערב ט' באב ותטבול ליל מוצאי תשעה באב אגודה : ואסור לטבול בתשעה באב אפי' טבילת מצוה מרדכי : כח בענין כבוס א"ח ואש"ר ומכרדי וסמ"ק אין אוסרין רק אותה שבעה שאל ט' באב בתוכה וכן משמע בהדיא בת"ה ואפילו חל ט' באב בשבת מ מתירין המכרדי והאש"ר בשני השבועות וכן באורח חיים וסמ"ק ביום ה' מאוס כבוד שבת ונראה דודאי איכא להקל דהא מסקינן כלי פשתן אין בהן מאוס גיהוץ והוא ככבוס שלנו ומותר כדי להכיח אחר תשעה באב אפילו לכבס בשבוע שאל ט' באב להיות בתוכה כל שכן לכפי שבת דאיכו אסור שם כבוס וכן במנהגים ישכים מתיכ בשני שבועות כהשל תשעה באב בשבת אכן כה"מ כתב משם סמ"ג דנהגו לאסור אף על פי שנדחה מכל מקום

אל גם הא"ה הציא הסוד... שבת שנהנו כן ומייתי עליה גם כן דברי סמ"ק שכתב פירוש לפרוש דלכ' ה' השבוע חוץ מיום ה"ז קצתו וקטן או אשה בימי ליכונה מותר ללבוש אפילו בשבוע של ט' באב להיות בתוכ' רוקח; רומנין לקבצים הראש ומכספין את הקדישין שלהן שקורין ווי"ל דלן כל אחד ואחד נכדו ולא הרבה ביחד מרוב וכן בתוספות פרק בתרא דתענית משיע דמוינה לכנס בגדי תעניות אפילו בלא שני : בשבת שבו ט' באב כמנעין נבבין שמה וברבין משיא ומתן ולא אסור בכבי מופה פסקי תוספות פרק החולין : ובתיקון בגדים ראוי להחמיר מראש קודם אורח חיים בגדים חדשים בהתמלחן לארוב דוקא מחמתין אבל טויה לכורך תפירה וכה"ב מותר ת"ה : ואסור ליקח אפילו מבגדים חדשים אגודה : אפילו שלילת קניות הנעשים אסורה ישראלית בשלה דוקא ואסורא יתירה היא ת"ה : ואפילו לכורך גוי

א אורה ישראלית ת"ה : (נט) אחר מהל"ג בשב' מהרא"ק שהמים בכיו כשהן קאנים לאכול נשא אחר ח' מנות בערב תשעה באב שאל בשנת : (ס) ולאעוץ יין הבדלה משכנס אב לא ראיתי רבותי כותבי ונדול' חזו אמר ליה מהכ"ר שמואל שדן לפני מהר"ם שמתר לבכך ברכת המזון על כוס של יין והודה לו מהר"ם ולפי עמג"ש כזה כו' תשובת מהר"ם מהל"ג : (סא) יין עד שבעה באב דלא נכסכו בהכל מהל"ג : (סא) כמדומה שזהו גוי לוקח מכן מלכד כל הקדושים השייכים לבעלי הסעודה : (סב) והטעם לאלו ה' הפטרות להמתתא הן על דרך משל למלך שנשכ' עם בניו ומתכוין ואח"כ באו המכשירים ומכשירי תמלה מכיו ואח"כ מחתכו ואח"כ באו למלכה מהמלך כו' דוק ויתמא כי קברתי : (קאס) אבל אבו כוהנין להפטר אמשו דלא דמי לראש'ה אלו וכן כתוב בסוף ה' המבגדים בעניין הפטרות וכן כראה למהר"ם וכן בסמ"ג ומהר"ם כתוב דהיבא שאין מכהב יהוה או יש להפטיר השמים כסאי : (סד) ובת"ה פסק דא"כ לחלוץ המכעלים לאותה סעודה : (סה) ובת"ה שטוב לכתמלה שלא ישבו שלשה ביחד כדי יתמיכו בזימון וכן איתא ב"ה שכן היה כוהן הראש' להתבודד : (סו) אפילו ממין אחד של קטנית או של ירק א"ל שאין לאשות שכן באותה סעודה לא כאלו שבעה בעין דשעים שאוכלין וכו' ואח"כ אוכלין ערבי כדי להפסיק א"ל : (סז) בינים מבושלי' וקשים ה"מ : "א שא"ל מוזמר לתודה גם בערב ט' באב כמו בערב י"ב וכן בט' באב : (סט) וכן משמע מלאן המיימוני דריש ל"ג להלכות תענית וז"ל אם פסק וגמר שלא ל לאכול אינו חוזר ואוכל אף על גב שיש שעות כו' ודלא כהרא"ג דלסוק : (ע) כמו ידיו מלוכלכות וכו' דמותר ביום כפורי לטול מים וירקן רק האכזענות לפי שרגילות לטפח : (עא) היוולדת יום א' של שבת שאל ט' באב להיות בתוכה מותרת לאכול בט' באב אם בריכה מהר"ם : מהי כל' יום וכן מולה שהוא נדון ל לאכול אין כדף אומר אלא מאכלין אותו מיד בט' באב דמקום מולה לא גזרו רבנן אורח חיים האוכל בתשעה באב אטום או שוגג מבכך קמט בברכת המזון : (עב) בתשעה באב אסור לשכח עם אשתו במטה אמת אגודה : (עד) אבל הקורא דברי קמטות שכימיה ושכ'אעיה עכירה היא בידו ה"מ ונהגדה

כר"ה ראש של איל זכר לעקידה וגם לם מן טוב אוכלין דבש ומימי מתיקה לשנה טובה ומתוקה ואומר אדם ל לחבירו תכתב לשנה טובה ומנוחה לרפך ולספר בערב ר"ה וכן לשמוח להרבות מנות ברה"ל ולאוכל מעדנים ולשעות ממתקים ואין להתענות בו כלל ק"ו בשבת תשובה הכל מא"ס ואותן האוכלי' לא יאכלו לשבעה למען לא יקילו ראשם ויהי שאוכלים הראש כדי שנהיה לראש ולא

ונתחיל הנלך יושב כו' ואומר בפי ישרים ההוהם תרברך ההקדש חתהלהל וגרמו בהם רבקה ואומר קדיש בניגון של שבת ואין אומרו ח"ל ברה"ה ויום כפור לפי שהן ימי הדין ומזכירין כל מעשה בראשית ומרת הדרכים ובאמת יוציב הקדש קדש ו' פעמים אמת שונאים בבראשית עד ויבאו כנון ברה"ה אלה"ים א"ת ויברא אלה"ים א"ת ברה"ה אלה"ים לעש"ת וכן בששת הימים קרב לכן אין להפסיק בניניהם בוולת ועוד טעם אחר שאין אומרו ח"ל והללו והיוקים קוג ו' לא נא ברה"ה ו' לפי ששפוי מתים וספוי חיים פתוחי' וכו' וגם כפני אמת הדין אבל אומרו והיות ישרו כנו והאופנים וקדיש ק"ש בוכנה ומחפלין כמו בערבות וק נרכת כהנים במקום שלום רב וש"ך הויר התפל' קוד' ומוציא מי שאינו בקי ביום הדין ופותחין הארון קודם אדירי אומיה עיר הסלוק ואומרים להמסך אסומה טלולה גשומה אם שרונה ועולין לרובן ואין אומר ותערב קצו אבינו מלכנו כל שטוי חובותינו בחי' דק קדיש שלם אין כבוד ומוציאין ב' ס"ת וקדיש בפרשת וירא כן וי' פקד את שרה עד ימים רבים המש' גברי כהן אותו אלהים לוי ורע ישראל בערים רבינו בורית חמשי רבים בשבת מוספין שנים אח' ביום הגמל את יצחק שני באש' הוא שם : ובס"ת שניה קורין למפטור בפרש' פנחס ובהדש' השביעי עד אשה לוי' ומפטיר והיה איש אחד הן הרמתיס זאומ' על התורה כו' ועל יום הזכרון הזה שנתת לנו לקדוש' ולמנוחה ואין אומר לששון ולשמחה ואומר ודברך אמרת וכו' כדלעיל בקדוש קצו ועוסד התוקן ומבכר קיו לשמוע קיה קול שופר ושהחינו שני הימים ויהיךד השופר לצד ימין שנאמר והשן קיט עומד על ימינו לשטן שופר אין שטן ואין פגני רע ראשי היבות שופר ותוקע קשר"ג' פעמים וכן ק"ש וכן קר"ק ומארזך בתקיעות וקשר"ק נגד שברים ותרועה וקשר"ק וקשר"ק נגד שברים או הרועה ואל יארוך בשברים שלא יהא נראה בתקיעה ויעשה שלשה שברים לבר ההפסקה : ור"ת כתב שאין

אויבים מחק כחמיק נגד יהמו רחמין הבמה נגד מנחם קצו יושעה הכס קצו שמיסכו נגד וקצו תרוב וכו' קצו יושעה שמיס קוליכו נגד שמיס קוליכו : כשהחן עומד להתפלל אומר חלה אכיל לכה פסק' ון איתו' ק' סגרו' פסקון אל' פסקו קולי איתנו אל' תאטום גרוכי סגרו' אל' תסגור גרוכי ולאוני יהי' כטון לפיך יי' אלהי ואלהי אבותי שתתן לי קול כעיס וערב וזוק שחמך ויהי קול השופר הולך וזוק מאלד משה ידבר והאלהים יענו בקול כש שמעיה צריאל קמ' יסימא אסמר אסתמר סמכנגל' אני פלוני בר פלוני משיב' אני עליכם ש' שתסייעו לי אשתפל היום בקול רס וכעיס וערב ואל' יהי גרוכי ואל' ילחא רוחי וכסי : (קטו) דילתיין לכס לכס מעומד דכתיב גבי עומר וספרתם לכס וכתיב הכ' יום תרועה יהיה לכם מה להלן מעומד אף כהן מעומד : ואם העמיד רגלו על ספסל קטן אין להעמידו בחזק אלא בענין זה דאף אם יוטל הספסל מתחתו אינו נוטל ואם לאו פסול : (קצו) ואינו מבכך לתקוע כי עיקר מנוה בשמיעה : (קיא) ואין לומר בקול דמשמע לעשות נתיבו ולשמוע בקולו אלא קול עוסד אגודה ושלם טוב : שופר הכ' חוץ לתחום ותקעין בו מהה"ל : וכדף ה"ס לזקוף פי האזנך למעלה שאמר עלה אלהים כתרועה : (קיב) ולא על אשתל לבי שתפילין של יד ימינך אגודה

הפטרות האמורים בארמי מות ופטר בעדו לכפר עליו לכן אין להפסיק : (קיג) כל זמן שאכל בתוקפן כתיב בהן אל מי תקרבכם כו' רוק"ם : (קיד) באהבה בגימטריא י"ה וזהו השם נכרא הע"ל שאמ' כי ביה יי' בור עולמי ובר"ה נכרא העולם לכן אומרים ככ"ה מסוד סמכים וכו' אמר באהבה מה שאין כן ב באכ"י י"ט : (קטו) אב"כ מלכ"ו סא"טו לפיכך בגימטריא עקיבא בן יוסף יסדו בו או יסד בזה ויסד כנגד שמוה עשר' איזינו מלככו חכמו נגד חוקן הדעת המויכח בתשובה נגד הרועה בתשובה סלה ומחל כנגד סלח לנו כמכנו בספר גאולה נגד גואל ישראל שלם רפואה נגד רפאינו חדש עלינו נגד כדך עלינו הרס קרן נגד תקע באזנך בחול מעלינו נגד הציבה והסר ממנו יגון ואכמה כלה כל כך נגד שוכני אויבים מחק כחמיק נגד יהמו רחמין הבמה נגד מנחם קצו יושעה הכס קצו שמיסכו נגד וקצו תרוב וכו' קצו יושעה שמיס קוליכו נגד שמיס קוליכו : כשהחן עומד להתפלל אומר חלה אכיל לכה פסק' ון איתו' ק' סגרו' פסקון אל' פסקו קולי איתנו אל' תאטום גרוכי סגרו' אל' תסגור גרוכי ולאוני יהי' כטון לפיך יי' אלהי ואלהי אבותי שתתן לי קול כעיס וערב וזוק שחמך ויהי קול השופר הולך וזוק מאלד משה ידבר והאלהים יענו בקול כש שמעיה צריאל קמ' יסימא אסמר אסתמר סמכנגל' אני פלוני בר פלוני משיב' אני עליכם ש' שתסייעו לי אשתפל היום בקול רס וכעיס וערב ואל' יהי גרוכי ואל' ילחא רוחי וכסי : (קטו) דילתיין לכס לכס מעומד דכתיב גבי עומר וספרתם לכס וכתיב הכ' יום תרועה יהיה לכם מה להלן מעומד אף כהן מעומד : ואם העמיד רגלו על ספסל קטן אין להעמידו בחזק אלא בענין זה דאף אם יוטל הספסל מתחתו אינו נוטל ואם לאו פסול : (קצו) ואינו מבכך לתקוע כי עיקר מנוה בשמיעה : (קיא) ואין לומר בקול דמשמע לעשות נתיבו ולשמוע בקולו אלא קול עוסד אגודה ושלם טוב : שופר הכ' חוץ לתחום ותקעין בו מהה"ל : וכדף ה"ס לזקוף פי האזנך למעלה שאמר עלה אלהים כתרועה : (קיב) ולא על אשתל לבי שתפילין של יד ימינך אגודה

מנהג של ראש השנה

אנולה: קך וכשם אין התקיעה מסים כנתי...
כן האומץ אל יסח בשצית האופר ולכן יש נמנעים...
מלאכול אבונים שמביא לידי כניכא שקרין כו' שש'...
ויסח ויהי'ם לא מבע מלאכול תשבי'ן: מלאשן האלס...
מאמע דאפי' יספר בין התקיעות של מישש ענמן אין...
סוזר ומבדן: יכול לתקוע לכסות האופר כש' בכרות:
יום תרועה יהי'ה יהיה בנימטריא שלשים רמז לאלים...
קולות: לו דברים אסור לדבר בהם הלל ספר תורה...
ברכת כהנים תפילין ודיו שופר מגילה עומר וסימן...
הס' כת ושמ"ע רביכו סעדיה הגאון: קכא
אפילו הפסיק ומתחיל השני במקום אפסן הראשון:
קכב אבל אין לו לכרך שהחיינו הואיל והוא...
ככר יבא מהר"ווי: קכג ואומרי' זכור בכית...
בין פסוקי' וזכונות וזכרתי את בכיתי יעקב אבל אני...
מוזה מוזן ראיתי בקרובן ישן שיש לומר זכור בכית קודם...
כי זוכר כל הנשכחות לאמר שאמר להיות לך לאלהים...
אכי' וכן עיקר: קכד ויש אומרים שאין...
לשנות כלל הקרובין כי הקל' יסד לזכור ראשון ועוד...
דאין סכרא לזכר עמוסין אלף אומר זכירה במקום...
תקיעה כגון במלך זוכר אחוז קרן אומר לזכור במקום...
לתקועי' וכן כולס אבל כראה לי דמני למימר לודעי...
תרועה ואין נתיך לשנות וק"ל וכן כוידעי להריע וכן...
תשאל אופרות אין צריך לשנות תק אומר שמע זכרון...
אופר באדרת כמו קאזב וזכרון תקיעה מוזכרי' לך וכו'...
א אומרים שמע קול זכירה מוזכרים: וואמר בשנת...
רנה במחמתו וקדשיו וכו' ואמר לענדך באמת ק...
קודם כי אכתה אלהים אמת אומר והנחילכו יי' אלהיו...
באהבה ותרועה שנת קדשך וכן במוסף ועוד אומר...
במוסף יאמרו במלכותך וכו' עד זכר למעשה בראשי'...
אמר כהלכתן קודם עלינו לשבח וכן מנאתי בספרים...
ישבים מדויקים וכן ביום כסוד רק רנה במחמתו...
אין שייך לומר מפני התענית: קכה וכן נמנ'...
בסודים מדויקים וכתרומ' הדשן כתב בסגנון אחר:
קכו ומנאתי בספר ישן בשבת אומר במקום...
ובמדש השביעי פסוק אחר האמור בפרשת אמור דבר...
אל כפי ישראל לאמר במדש השביעי באחד למדש וכו'...
עד אזה ליי' ואומר וכאמר ועשיתם עולה ריח ניחוח...
כו' עד תמימים כמו שכתוב בפרשת פנחס ומסתברא...
קך לסי' שיש בסוק שאמור וזכרון תרועה ולא יום ת...
תרועה

תקיעה שברים תרועה תקיעה
תקיעה שברים תרועה תקיעה
תקיעה שברים תרועה תקיעה

Table with 3 columns: תקיעה, שברים, תקיעה. Rows include 'שב' and 'שב' with corresponding text.

אשוי העם חרעו חרועה וי' באור פניך יהלכון: אשוי והללו ואחר המולי'
אומר יהללו ואומר ים ליבשה דיקא אם חל ר"ה בשבת מהר"אק ושמעתי שכן הדין בכל י"ט ומילה דוקא בשב' אומר
ים ליבש' ולא כו"ט בחול חוץ משני ימים האחרונים של פסח שאמר גם בחול לפי שהיה בו קריעת ים סוף ואומר בשב'
קשוב וזכרון במקום תקיעה או שופר ואומר שמו מפארים אדר והור ומרלגין עמוסין וכו' עד קדית משוש ואחזן לפתילי
צדק וסדר אחללה קבר וכל השיך ליום שני ונ"ל שאומר ג"כ צאצאיה קודם שמו מפארים וכן מצאתי בספר ישן

מנהג של ראש השנה

דאפילו יהודי יכול לומר יג נחת צה בעשרת ימי
תשובה ודוקא בהפלי' י"ה בוכות אין יחיד רשאי להפסיק'
ולומר יג מדות: ונחת החזן באשוי נא' כהרב וענין
אחריו ועמד ואומר חצי קדיש ואוכר לך יי' הצדיקה ואם
אין מנחן לא יאמר קדיש ויאמר לך יי' הצדיקה עד שיבא
מנחן ואז יאמר קדיש באמצע הפסוקים ביום ראשון אומר
פריחה אידך נפרחה פה איכבה אפרצה פה אין מי יקרא
וי"א אין מי יקרא ותבא לפנך ואיכבה אפרצה פה אין מי יקרא
פזמון במוצאי מנוחה וזכונות ונ"פ ודיו צו אל דהום
ענינו ונפלין בחתונן במקום שיש ס"ת על צד ימין אם יש
לו תפילין בחרעו ואם לאו יפול ע"ל צד שמאל כן יקרא
כדפירשתי לעיל ואומר חתונן עד רגע ולא יתחום כדפ'
לעיל וזוקף ש"ץ ויושב לפני תהיבה ואומר מתי ומסי מבטוסי
רחמים מרן דבשמיא כבר שניה דמתחנן לשבויה מרן ב
בעברה דמתחנן למריה שומר ישראל כו' ואנחנו לאנו ע
קדיש שלם וסדר זה בכל יום עד ערב ר"ה רק שאין אומר
פתיחה כי אם ביום א' כן או גדול מתחיל בא"ו אמר
אא"ו בעל נטילת ידים וכל פסוקי דומרה ונפלין ג' ביוצר
צו ומתענין וזב הקהל מ"מ אין קורין ויחל ולא ענינו
דק יחיד במנחה יאמר ענינו בשומע תפלה וכל לו התעני'
ואפילו יום זכור נרות אינן תעני' צבור לקריאת ויחל
יענינו צח וגם א"צ להשלים עד הלילה אלא אחר
צאתו מב' יכול לאכול א"ו והמחמיר תבא עליו בדנה:
שלפני ראש השנה אומר במערהרין ובמדינות
פיהם יוצר אל אלהים יי' דבר אופן שאו
לבבכם וולת אלהים אלי אתה צט ואין כזכרון
החדש:

בערב ק ראש השנה כ"ט אלול משכימין לפני
היום ואומר פתיחה נודא בעלוינים ושלשה
עשר סליחות ופותחין האזן ואומר פזמון שופר כל הארץ
ואין לעיול הארון מיד אחר שופט אלא אחר כי אתה ה'
טוב וסלח עקירה אם אפס רובע הקן ופותחין הארון ואו'
זכור נרות ואוכר פסוקים שהם ר"ח אגה"ב ב"ר ומכיים
והשב שנות אהלי קודם וזכור לנו ביות אבות כו' ואח"כ
אומר וזכונות כו' עד אתה תענה ה' אלהינו וזא אומרים
ודיו דרב סעדיה אשמנו ג' פעמים ואחר כך משיח צדקך
כו' ואחר כך מיכה דניאל עורא עד לאשוי אשאו עמך
ונחלתך כו' אל דהום קא התנן כחי ובסי כו' תפלה:
תקח אחר כך כנגניס רחמים וכו' ביוצר אין נפלין הג"ה
אין אומרי' בערב ראש השנה תחינה אבל אומרי' למנצח
משום דשיך למיכר יעקב יי' ביום צרה משום התענית
הג"ה כמו שאר ערב יום טוב ואין קורין ויחל ואין אומר
ענינו רק יחיד במנחה כדפירשתי לעיל: ונראה לי כיון
דאננו תענית צבור אין אומר ברכת כהנים במנחה וימיהו
שמא כיון דמוזענין כל הקהל אוכר ברכת כהנים ונהגין
לסבול קב ואין צורך להתענות עו הלילה:
תשרי בחחילתו קב ראש השנה ויום דרדין
ערבי אומ' ופזום תקעו בחו' שופר ומתפללין
בוכות
זא"ת מ"ש ערב כ"ה מאזכ כל ערב יום טוב שאין כופלין
(קב) כשכיל"ט שמוסיתין ומחול על הקדש:

זא"ת מ"ש ערב כ"ה מאזכ כל ערב יום טוב שאין כופלין
(קב) כשכיל"ט שמוסיתין ומחול על הקדש:
קב ער"ה וי"כ מתפללין בקול רב כדי שילמדוה
מזה

הוא ולא מיישין שיעשו זה את זה האיל ומכווין בידם מחזיקים ותפלות מרדכי במסכת יומא : בר"ה וי"ב נהגו
שלא להצמיד חזן אלא המקובל לכל הקהל וה"ה לכל אדם תעבות כדאמר במסכת תעניות בתענית לא מוקמינן
אלא זקן וכגיל ומנוחה לעם תשובת מהר"ם וכל המתפלל שלא ברשות אלא מחמת אלוות וגזרות אין עינין אמן
אחריו שגאמר וכוונת בך רגו' ש"ן ש"זינו מוצא את' מן הקהל אפילו האזנים לא יבאו מהר"ש הש"ב הל"ס חלילה
לימיד כל דהוא למחו' בלי טעם טוב אך יגיע דבריו לפני טובי העיר אם יהיו דבריו כראים שראוי למחות עליהן
כו' הג"ה נוכח"ר וכן תשובת מהר"ם א"ו : ונהגו ש"ן מתפלל אלא מי שנאצי אשה דומיא דכהן גדול דלמכו

כרבת מגן עד באהב' וכרונו בהטף קמין לשון בקשה אבל
וזהו בחולם הוא לשון זכר שלנו לחיים שב"א כי לחיים
בפחה משמע לא חיים יבוכח מחיה עד ישוע' מי כמוך בו'
אתה קדוש עד סלה ובכן בו' ובכן בגמטרי' קד אני והו'
ובגמטריא אנא יי' של ארבע אותיות ובכן בגמטריא ע"ב
כנגד שם של ע"ב א"ה אתה בחרונו בו' ארז יום הוכרוך
הוא יום הוועה מקרא קדש ואם שבת יום השבת הזה ויום
הוכרוך הזה וכרוך תוועה מקרא קדש יעלה ויבא את יום
הוכרוך הזה בשבת אומר גם את יום השבת הזה מלך על
העולם ואין צריך לומר כל וחותם מקדש ישראל ויום הוכרוך
דעה ונדוים עד לעולם ועד קה וברוב לחיים שלום
רב עד בלוימן בספר חיים וכו' וחותם עושה השלום כי
עושה בגמטריא קו ספריא"ו וכן השלום וכשבת
אומר ויכלו ובמגן אבות אומר המלך הקדוש במקים האל
הקדוש וכן ביום כפור שחל בשבת וחותם בשל שבת ולא
בהוכרוך ולא בצום הכפורי' וכן בכל יום טוב אין הוהמים
בהומים כדפירשתי לעיל בשביעי דפסח ואין אומר במה
מדליקין בשבת ואי שנה וכרונו ומי כמוך וכתוב בספר
מסיק בא"ה ובמדרכי שאין מחזירין אוחו אבל קו
המלך הקדוש והמלך המשפט או שבת מחזירין אותו לפי
שהם כתובים בתלמוד שבת המלך הקדוש חזרו לראש
שבת המלך המשפט חזרו להשיבה ואם עקר רגליו חזרו
לראש ומקדשין על הכוס בבית הכנסת ובבית בורא פרי
הגפן קה אשר בחר בנו ותחן לנו כו' כמו בהפל' ואין
אומר ומעדי קדשך אלא אומר קש ודברך אמה וקיים
לעד כדך אתה יי' בלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום
הוכרוך שהחיינו וכן בליל שני קו ביום ר"ה משכים ש"צ
ומתחיל

בכרבת מגן עד באהב' וכרונו בהטף קמין לשון בקשה אבל
וזהו בחולם הוא לשון זכר שלנו לחיים שב"א כי לחיים
בפחה משמע לא חיים יבוכח מחיה עד ישוע' מי כמוך בו'
אתה קדוש עד סלה ובכן בו' ובכן בגמטרי' קד אני והו'
ובגמטריא אנא יי' של ארבע אותיות ובכן בגמטריא ע"ב
כנגד שם של ע"ב א"ה אתה בחרונו בו' ארז יום הוכרוך
הוא יום הוועה מקרא קדש ואם שבת יום השבת הזה ויום
הוכרוך הזה וכרוך תוועה מקרא קדש יעלה ויבא את יום
הוכרוך הזה בשבת אומר גם את יום השבת הזה מלך על
העולם ואין צריך לומר כל וחותם מקדש ישראל ויום הוכרוך
דעה ונדוים עד לעולם ועד קה וברוב לחיים שלום
רב עד בלוימן בספר חיים וכו' וחותם עושה השלום כי
עושה בגמטריא קו ספריא"ו וכן השלום וכשבת
אומר ויכלו ובמגן אבות אומר המלך הקדוש במקים האל
הקדוש וכן ביום כפור שחל בשבת וחותם בשל שבת ולא
בהוכרוך ולא בצום הכפורי' וכן בכל יום טוב אין הוהמים
בהומים כדפירשתי לעיל בשביעי דפסח ואין אומר במה
מדליקין בשבת ואי שנה וכרונו ומי כמוך וכתוב בספר
מסיק בא"ה ובמדרכי שאין מחזירין אוחו אבל קו
המלך הקדוש והמלך המשפט או שבת מחזירין אותו לפי
שהם כתובים בתלמוד שבת המלך הקדוש חזרו לראש
שבת המלך המשפט חזרו להשיבה ואם עקר רגליו חזרו
לראש ומקדשין על הכוס בבית הכנסת ובבית בורא פרי
הגפן קה אשר בחר בנו ותחן לנו כו' כמו בהפל' ואין
אומר ומעדי קדשך אלא אומר קש ודברך אמה וקיים
לעד כדך אתה יי' בלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום
הוכרוך שהחיינו וכן בליל שני קו ביום ר"ה משכים ש"צ
ומתחיל

מלך אהוב נדקה ומשפט אינו חוזר כי מה הפרא ישיבין האלך המשפט למלך אהוב נדקה ומשפט והרא"ל הסכים
גם כן לזה וכן משמע מלשון א"ה להלכות ר"ה שלשון הנמרא כל האנה כולה הא הקדוש הא אהוב נדקה ומשפט
דוק היעב בספרים ישיבים ובמדרכי ספ"ק לדרכות וכן בסמ"ג כתב טענה ומתם אהוב נדקה ומשפט חזרו וכו'
ולא הזכיר בדבריו טענה ומתם מלך אהוב נדקה ומשפט : (קט) בת"ה מסיק דבקדוש דל"ה אפי' חל בשול'
ל' וכרון תרועה מא' דב"ה מקדשין וז"ל לזו ומן תרועה הוא ואע"ג דאינו טעם של עיקר מ"מ כדי לפטר
בין הדעות טוב למלך כן : (קט) אמרינן באג"ל בשה"ס"ה כרא מדת רמתי' אמרה לפניו כ"כ"שע למה בראתני
שחי' אי' אפטר שלא תדין את העול במדת הדין האיל וזו היא הישר אמר לה הק"ה לא אדון את העול' וזאת
לכן אינו מתקדים מה"ש שיקים אותו דבר : עזר באגדה כשספר אדם הראשון ואכל מעין הדעת שבע אהו
המלאכים אומרים מאמר שאלו מן העגות והלך לו וזהו שהא' אומר וישמענו את קול יי' אלהים אלהים אלו
המלאכים מתהלך מת והלך אמר להן הק"ה למה הייתם נדחות שם ימי שנומרו בהם שבעים שנה ואמר ליה הק"ה
כ"ה שנה ומת שבעי' שנה קודם לאלף ואותם הניח לדורות שם' ימי שנומרו בהם שבעים שנה ואמר ליה הק"ה
כ"ה שנה ומת שבעי' שנה קודם לאלף ואותם הניח לדורות שבעי' שנה ואמר ליה הק"ה כ"ה שנה ומת שבעי' שנה
שבעים שנה ומת שבעי' שנה קודם לאלף ואותם הניח לדורות שבעי' שנה ואמר ליה הק"ה כ"ה שנה ומת שבעי' שנה
שבעים שנה ומת שבעי' שנה קודם לאלף ואותם הניח לדורות שבעי' שנה ואמר ליה הק"ה כ"ה שנה ומת שבעי' שנה
שבעים שנה ומת שבעי' שנה קודם לאלף ואותם הניח לדורות שבעי' שנה ואמר ליה הק"ה כ"ה שנה ומת שבעי' שנה
שבעים שנה ומת שבעי' שנה קודם לאלף ואותם הניח לדורות שבעי' שנה ואמר ליה הק"ה כ"ה שנה ומת שבעי' שנה

וביום שני אומר אדרת ממלכה אאפוד ואנסיכה מלכי :
ובחרש השביעי וכו' ואין מוכרוין ראש חדש כלל אפילו
קבה ושני שעורים לכפר ושני חמירין בהלכות : פירוש
ואומר אסמה טלוה גשמה אם שחונה ופוחתין הארון
למלך עליון קבו ולגמטה חוקף עד אחר אוחולה
והוקיעין קשר"ק למלכות קבו חוקף עד אחר אוחולה
ואומר בכל פעם היום הרות וארשת ואנסיכה מלכי בברונ'
ובשבת אהללה ויש אומרים אהללה לעולם ביום ראשון
בשבת אומר היום הרות ול"א ארשת דעה ורוערב לפניך
אתוניה ושם נעבדך ועולין לדוכן כדפירשתי לעיל בפכה
היום קבט שבעה פעמים קדוש שלם אין באלהינו
עלינו קדוש ימים והוקיעין בברונה וביניהם שלשה פעמים
קש"דן ושלה פעמים קש"ק ושלה פעמים קש"ק ובשאר
מקומות תוקיעין קש"דן קש"ק קש"ק קש"ק ג' פעמים ורגילין לילך
אל הנהר קל' ולומר תשוב הרחמנו וזכור ודאין דגים
וירים : מנחה אשרי ובלא לצינן חצי קדוש ותפלה דאכוש
בערבית אבינו מלכינו קדוש שלם ובשבת אומר ואמי
הפלתו וקורין ואין אומר ואבינו מלכנו וצדקך וכן נהגין
אף על גב דכתב א"ה לאומרה בר"ה ובי"ה לא נהיגי בן
ישותין בן מנחה למקריב כשאר יום טוב ואין עושין שום
מלאכה לצורך הלילה בן טעין והא דאמרין קדושה אח'
היא היונה לחומר דין לינין צידה ומחבר וביצה אסורה
כל שני הימים ולא לקולא : ערבית מתפללין כליל
קלא ראשון ואם חל במציאות שבת אומר והודיענו
ואמר וחגי נרבה וכבוד מועד וכו' אף על גב שאינו לא
חג ולא רגל דסדר הברלות הוא אומר כן מסיק אור' חיים
ומקדשין וקנ"ה אף על גב דיש אומרים שאין אומר זמן
בליל שני דראש השנה כיון קדושה אחת היא ככל נקו'
נהיגי לאומר כוש"ו וזכור ליקח תרומה בליל שני וגם יין
ישן אם יש לו ואומר בורא פרי הגפן על הישן ואשר בחר
בנו ובשעת שההיינו יקח התיווש בידו וישחה מן הישן זמן
התיווש כדקיימא לן פוחס אדם אשכול של ענבים ואומר
עליו קדוש היום : וז' דרוקא בשלא אבל כבר ענבים אז
יאמר שהחיינו על התיווש ולא בענין אחר ואם אין לך
תיווש יקח פרי הדש או כלי הדש חשוב בידו בשע' שהחיינו :

מוסף בלחש ומפני הטאנו אח מוסף יום הוכרוך הוה וכו'
בקרבנות דין במוסף אומר מלבר עולת החרש וכנהחה וכו'
שעיר דראש השנה ודראש חדש קבו וש"ץ חזור התפל'
תרועה : (קכו) וסוגרין לפני קדושה וכן אחר
האזין ואמר עלינו יש פותחין גם לקדושה ואלו סבור
מתחיל ככ"ה יכתוב וכו' אבל בכרונא מתחיל אדם
יסוד : (קכז) מלכות וזכרונות שופרות כל א'
עשה פסוקים בסדר אחד שלשה מן התורה שלשה
מכתובים שלשה נוכחיים והעשירי משלימין מן התורה
וכתובי קדמי לכפ"י לכן מקדמין מוספת פסק בתרא
דכ"ה : (קכט) במחזורים כתובים הם שם שמוכה
פעמים יש ללגלג היום כשתבנו כי אין אנו מושבינן
עמנו כדקיים גמורים להכתב לאלתך ככ"ה כללמקן
בהלכות י"ב ו"א אותו ומלביין אחר : היום בגמטריא
אדון ובגמטריא אבי : (קל) מאס דאיתא

זכר לעקידה שאל אכנהם איכנו גמים עד'
בזכור ואמר הושיענו ה' כי באז מים עד נפש מהר"ם :
(קל"א) לזכור אנו מואלים קדשים מים הללו
שכאזים פתאים במנודה : (קל"ב) מישתעבה
בר"ה אסור לזפות ולבשל לאמרים וגם מייב עשוקי כל
היום בתפלה ובתמנה או ללמוד מאס דכיון שאינו כל
מקיים חזו ליי' ומשו לכס צדק לקיים כולו ליי' דכהא
מודה ר' יהושע מהר"ם וי"ל ובתשובת מ"ן סימן שצ"ו
כתב דאשה המתעב' יכולה לבשל ביי"ט לאמרי' והמתעב'
בר"ה אין נכדך לומר ענינו דומיא דכ"ה שהאז יום הדין
בשם הכ"ה יהודה קס"ז : (קל"ג) מיהו המתעב'
פעם אחת ככ"ה צריך להתעבו' כל ימינו שני הימים ה"מ
וטעמא דמן השמים הראוהו כו' וזה דוקא ביום א' אבל
ביום שני אין צריך להתענות לעולם רק בב' ולא באח'
מהר"ם ימים שעולין לדוכן או בומכין בהם הלל אין
צריך להתענות תעמי' חלום ואין להביא כליה מההכ"ס
שהיה

על הישפור ויש אומרים בלחש וקורין בפרשת וידא מן
והאלהים נסה את אברהם עד סוף ה' גבורי כהן האלהים לו יחידו ישראל יראה רבינו שבע חמישי ימים למפטיד
קורין כדאיתא בגמ' ופטר נצא חן : אשרי ונהלו כוסף ואומר השליח צבור עד מתייה המתים ולא מסויר חכמים והקויל
מתחילין ונתנה תוקף בו' כמו אתמול : ופוחתין הארון למלך עליון ולכל שנאנו אלך עידין דין ונתנה חוקף עד
הסדרים : במוצאי יום טוב אומר אתה הנהגתו ומבדילין בבית הכנסת ובברו בורא פרי הגפן והמבדיל אינו כוברך
על ידו ולא על הנישמים קלב המתענה בראש השנה אין צריך להתענות לעולם קלב מנוח יא
בה"ה במימיו מי שמתענה תענית הלום בר"ה צריך להתענות לעולם : שבת שגין ויאש הש' ליום כפורים הוא שבת
חשובה ונקרא' כן על שם שפטרין בו עושה ישראל ואין אומרים בו אבינו מלכנו וכסבין אבות אומר המלך הקדוש
שאין כבודו יוצא אשחר : אופן ואינו נולד ארעה : ואין אומר ברבני נפשי ולא משכיל לאסוף ולא שום דבר :

ובמוצאי שבת קודם י"ב אינן מלינהו נעם בצום : גדליה קודם היום אומר פתיחה או כנס סליחות את יי' במצא
אבלה נפשי אסנה מאז שישירתי אורך ואכתבתי או אלהים אין בלתיך שלמנות תשוב תרומונו או אך אומר פזמון
הרות עקידה אס אפס ויב עק או אה בור מור תמינה תורה הקדוש' וכן בכל יום עזר יום כפור אומרים פתיחה
ושני סליחות דאזרי גתשובה ושלישייה ושלמנות פזמון ועקידה וזמורה : קלוי צ"ה הוא תענית צבור ואומר ש"ן
ענינו בין גואל לרופא וקורין ויהי' שהחיה ומנחה ומפטרין וירשו והגיל כו' שישירי לעיל בחרש אומר כששמיכש
הסליחות ביום ח' של תשנו או י' קודם קרב יום כפור אומר גש אהן חוק' ופוחתין של י' ברית מ' י' : בכל עשות

מנהג של ראש השנה

שהיה בקי בפתרון חלומות מהר"ל וכו' על זה דהא לקמן בחדש שבחזית יחזמתנה בשמחה בשבת ונחית חלום אלא אי אע"ג דגומרוי הלל מתוכנן אינו בשבת י"א: (קלה) בשבת תשובה אין לומר כו"ן כי א במנהגים ישנים ומנהגים אינם הטעם מאוס שיש בו אשפך תהום רבה ולא פירשין: וכן ל"ל דלמדת מלאכו לעיל בהקדמה שכתב ל"ל דהוינן בראש חודש חיים ל"ל י"ג: וכן ב"ה שחל בשבת מופת זמל בשבת תיכפה פתחו דאומרים מי חתול ליתצבות בין כסא לבאור א"י שבעה ימים בפתחו לנשעה פתח ובלעתו כ"ה ק"ו לזמורו ולעשות כן כל מי חתול לא יכבדו ר"ן ק"ן פניה א"ת הוי כדל וכוך שלשה דקיימות שיתכילו מ"ק ספק מקום שפנה ובעצת ימי קש אין מועדן קדש בבית הכנסת ואין משיעין למי שחייב שבויה מה"ל כי עכשו אנו תלוין בד"ן וגם אין לתפוס אומות של ה"ק בה עכשו דן את העולם וכן נהגו קדמינו שאין קובלן בבית הכנסת בביתן ובימים הנוראים ואם הם בני הככרים שבו לזמן קובעין להם זמן אחר הנהגה ואם יש קטנות וזממות דכין לאלתר מרדכי וסימניו א"ז בכא קמ"ז א"י: (קלה) דכינו תס התיך לזולת לאלול כיום שמיני שלה והיה נוס גדל"ד דאם אין שטר אין נוס מ"ק בהלכות ט' באב והר"ר שמואל מבכרך אומר ללא דק וכו': (קלו) אבל מנהגן הוה נוסח לאלול פת ש"פ היתה ואלו שחוכרה על ד"י קסס כי מי שזהר מפת של גויס כל ימות השנה אין דא"י לאלול פת ש שחוכר על ד"י קסס מה"ל ידוע למי יאן ללא מיני למיכל חילין בטהרה הכולא שח לזכות בהר"ן יימים שנין כשה לעצור אבל פת של גויס דמאוס אסור הוא אי נהג איסור בהני ימים בכלא שניא כמי לא לזכות תש"ן ק"ו: תשובה נדקה ותפלה שקולין זה כזה דכל אחד בגימטריא קל"ו נ"ס מני"ן ק"ל: לצולס ל"ה לא בא לא בשני או בשל"ש או בשמי"ן או בשבת ולא ביום ראשון ולא ביום רביעי ולא ביום ו' ולא ביום ז' וכן ולא בג"ט ל"ד בפשוטה ולא בג"ו ותקט"ט בשנה שאמר ה העבור הטעם ידוע למיין ואם יבא ל"ה ביום שני או ביום שלישי או ממלקין נכבים וילך וקורין וילך אחר ל"ה ואז יהיה שבת בין כיפור לסוכות וסימן ב"ג המלך פת וילך ופרשיות דוילך כהן דכ"י ל"ו יעזבך ישראל בשם הסוכות וכן נראה ל"י עיקר פרשיות דהאינו סימן ה"ו ל"ך האינו זכור יכ"ה וירא לולי כי ידיו וחי"ת למה מחלקין נכבים וילך שום קצרות מאלד וילך מחלקין מנות ומסעי שום ארוכות וילך זמן כדי להכסיק ב כנכבים בין קללות דויה כי תבא אחר ל"ה כמו שקורין במדבר קודם עכבת כדי להפסיק בין קללות דמקומי וכן עכרת אבל כנכבים והאינו הוי רק תוכמות ולא קללות ואם יבא ראש השנה בממ"י או בשביעי אז אין שבת בין כפור לסוכות לכן מחכמים נכבים וילך יחד קודם ראש השנה: (קלו) ואומר לך י"י הנדקה על שומע תפלה והש"ר אומר בערב: (קלה) וכן איתא במנהגים אחרים מאוס תשובת הגאונים שאין אומר אל אלהים ומה מאד נעני וכדכ"ה ל"י שיש לזכור ב מקום אל אלהים אבינו מלכנו: אכן אם חל יום כפורים בשבת אז אומר אבינו מלכנו בערב י"כ בשמחה והתש"ן כ"כ שיש לומר אבינו מלכנו בשמחה יום כפורים: (קלט) עוברו דרכות שלשה כפרות ולתאומים לא חיישין מ"ק: (קמ) י"ל זה מליפתי זה תמורתו זה כפרתי ראשי עיניו מת"ך הוא שם התל"ך ממוכה על זה ויובא משקוף כתיב"ת א"ת ד"י"ן סופי תיבות מת"ך והוא השם הנזכר בהאומן התקן חיים לכל מי: (קמא) וזה טוב יותר למי שמתב"שין וזוהי הנהגת מעשים על הגב כדי לומר על העובדות הפורחות וזכ"ה מתקן גיד הכזה וכו': (קמב) אומר מה"ל ידל ומה"ל ש"ש אין להם לכאוס לטובל בערב יום כפורים כי אין יכולין להיות פולחני ומעוה הוא בידם כי לא שי"א תק טבלה גבייהו: (קמג) כי אינה לא טהרה בעליה

מנהג של ערב יום כפור

י"ח

כל הטאמנו וחס"ת על כל עוונותינו והמחול לנו על כל פשינו כן עיקר מחילה חטא ואח"כ עון ואח"כ פשע וכפרה שייך גבי הטא ש אמר אנכי אכפרה בעד חטאתכם: סליחה לעון שנאמר סלה נא לעון העם הזה מחילה לפשע שנאמר אנכי אנכי הוא מוחה פשעך על חטא באר"פא

בי"ח א קמר ואין חומתן בהאל הסולחן בן כסיק א"ח: אחריו עד שלא נוצרתו וכו' אלהי נצור: וש"ן חוזר התפלה ואינו אומר הוינו קמה כיון שאמרנו בערבית קדיש שלם מלקין כל יום ברצועה שול עיל ש"ן ונקלה אח"ך לענין וסמ"ך ליה ל"א חתום שור בדישו והנלקה מוטה לא עומד ולא יושב ואומר ג' פעמי' אשכתי והמלקה אומר ג' פעמים יהוא הרום קמו ואזכרין סעודה המפסקת ובין השמשות שלו אסור גם בגיטתו לכן כפסיקין מבעוד יום מאכולה ושחיה וממלאכה כי חוספות שרו דאורייתא א"ח אבל המפסיק לאכול בעוד היום גדול יכול לחזור וימלא כל וכן שרא קבל עליו התענית עד בין השמשות שהוא מהר"ך אלה ותי"ק קידש הלילה ויבקשו מחילה זה מזה ג' פ' קמו והמחיל לא יהא אכזבי וימהלו זה לזה בלב שלם בערב עוברי השלחן כמו בשבת מרילין ב' נרות קמה ומברכין עלירין אשיר"י ומרדכי:

הלכות יום כפורים

יום כפורים אסור בכל מלאכה ובאכילה קצת ושתיה ורחיצה וסוכה והשמישו קמ המטה ונעילה הסנדל אבל נעיל של גמול ושל בגד מותר וזכר בן י"ב שנים ונקבה בת י"א שנים משלימין מדרבנן אם הם בריאים ואם הם חלשים ימתוו עוד שנה וגם קצין אסור בנעילה סנדל לחרד ואין שורין מפה במים משו וסחיטה אסור דאורייתא לא דחצינן כדרכן בשחר וכל וכן ש"עושה צרכי וחיי קנא רק האצבעות משום שרגיל לטפן ולא יותר וגם לא העינים כי אסור להשיט אצבעו במים משום תענוג ומותר להצטנן בכל מיני פירות ובכלי דריקים ובמיט שוריא לח נצת: ומסיק דכל הייבוביילות וגם בעל קרי קנה אינן טיבלין ב"ב:

ערבית ש"ן מתעטף קמ בעינות משיור יום ויברך עליה ואם שכח ער הלילה מ"מי יברך דכסות יום היום אין לילה כדפרש"י לילי: ויציט ש"ע אחד ליכנו ואחד לשמאלו שנאמר אהרן וחיו המבו בידיו וגומר ער שיאברו כל נדו קמ ג' פינמים ויאמרו עמו בנות קמה כי הרהר נדריה ב"ג ויאמר בישובה של מעלה ובישיבה של מטה על דעת התקין ועל דעת

ה"מ: וכתב כ' מאיר כהן העולה לדבר כו"ל דיו שאינו מתכוין להכאת כתיבה ה"מ: (קמג) גם הקהל נהגו להתעטף וכ"ה היה מתעטף בטלית שאינו שלו כשנמך בלילה: (קכד) בעבל תקיחו לך הוא לאן ארמי ויש להתחיל כל כדרי ביום כי אין מתירין בדרים בשבת אלא לכוכך שבת דוקא וי"ג ג' אייקר שבת ונהגו שהחן מוביא סגל תורה ואומר כל כדרי וכו' אשיר"י במסכת יומא וכן בא"ח א"כ לדירן כמי רזיו לפתו הארון וכוה"ן לזמרו ג' פינמים נדל שאש פינמים מותר לך מרדכי אי כמי דמ שאי איעב כהנעס דאזניה ישי' פפעש שכי ושל"ש ולכך מנב"ה את קולו בפינע שכי ושל"ש: (קכה) והש"ן אינה בקול דס והש בקול נייך כי מ"ה קל" לא משמע: והטעם שנהגו הקהל לזמרו נכמת עם הש"ן כדי להזכיר לש"ן כי אין יכול להזכיר לעמיו:

מנהג של יום הכפורים

האכל תוך שנתו אפילו הוא חזן קבוע אסור לו להתפלל בשבתות ויום טוב כיון דאפשר על ידי אחר שכל שכן...
בשבתות ויום טוב כיון דאפשר על ידי אחר שכל שכן...
בשבתות ויום טוב כיון דאפשר על ידי אחר שכל שכן...

דערת הקהל אנו מהירין להתפלל עם עבדינו ואומר ראונו דנרא להבא מיום כפורים זה עד יום כפורים הבא...
דערת הקהל אנו מהירין להתפלל עם עבדינו ואומר ראונו דנרא להבא מיום כפורים זה עד יום כפורים הבא...

שחרית משכימין מאד לב"ה כדי לקרוא ק"ש בזמנה קטן...
שחרית משכימין מאד לב"ה כדי לקרוא ק"ש בזמנה קטן...

אם לא נטו ובארו לשמן כמו שהוכיח הא"ל בהלכות ביטת של ונס יש גאונים אחרים דמפקקים אדעת מה"ש...
אם לא נטו ובארו לשמן כמו שהוכיח הא"ל בהלכות ביטת של ונס יש גאונים אחרים דמפקקים אדעת מה"ש...

מנהג של יום הכפורים

שעות הראשונות שיושב הק"ה על כסא כבודו וזן את כל העולם כולו מקרבי ראים ועד ביני ביני ושייך לו לומר לשון כוכח...
שעות הראשונות שיושב הק"ה על כסא כבודו וזן את כל העולם כולו מקרבי ראים ועד ביני ביני ושייך לו לומר לשון כוכח...

אבינו מלכנו קסב ובשבת אין אומר אבינו מלכנו דק בנעילה: קדיש שלם אין כמון שמע אחר גדלו על...
אבינו מלכנו קסב ובשבת אין אומר אבינו מלכנו דק בנעילה: קדיש שלם אין כמון שמע אחר גדלו על...

הכל ומוציאין שני ספרי תורות וקורין באחת באחרי מורה ששה גברי עד אח משה: דאשון ובעד ביתו: שני אשר...
הכל ומוציאין שני ספרי תורות וקורין באחת באחרי מורה ששה גברי עד אח משה: דאשון ובעד ביתו: שני אשר...

שחרית משכימין מאד לב"ה כדי לקרוא ק"ש בזמנה קטן...
שחרית משכימין מאד לב"ה כדי לקרוא ק"ש בזמנה קטן...

אם לא נטו ובארו לשמן כמו שהוכיח הא"ל בהלכות ביטת של ונס יש גאונים אחרים דמפקקים אדעת מה"ש...
אם לא נטו ובארו לשמן כמו שהוכיח הא"ל בהלכות ביטת של ונס יש גאונים אחרים דמפקקים אדעת מה"ש...

כז'הינו ב'יב ל'פי א'זין כאלהינו נתקן כגד הכרכות שמלגין בשבת ו'ט מ'מ כרכות ובי' כ אומר אהללה בקול רם זהו כנגד י'ח כרכות עוד כ"ל כי בלאו ה'י מ'מ'היום מ'הה כרכות שה'י ד'תפלות י'ם : (קצ"ג) כן הוא כמיימוני ובמדרש וכן פרש"י ועוד יש טעם אחר אצלו מתקין גם הק"כ לא יגלה פרוציוני והוא בתוספות פקד בני העיר : (קצ"ג) וכן הביא המדרש פ"ב דשבת משום הר"י יצאל בשם הר"ר אמואל בן הר"ר ברוך וזש פ'י עבדא למה כהינו הכי וכן כתב מהר"ם ומהר"ל כתב בתשובה אע"ג דבשג"ה כמיימוני הביא הכנהג'אונים וכתב ומיכה לא תזון מ"מ נוהגין כהר"ר אמואל כו' לפי שכתב עבר שבודת היום אש כן על מה יאמר על העבודה :

(קצ"ג) פ'י להכי לא אמרינן לה קודם תפלת הנהגה כשאר שבתות ו'ט ה"מ : (קצ"ג) ויש לזכור שלא יאחרו להתפלל אותה בליה אלא סמוך לשקיעת החמה בעינין ש"פיים אותה עם זאת הכסבים א"ס ו'ל סמ"ג ומסקנה כתב מורי שאלו להתפלל תכלת בעילה ביום וחס התפלל בליה יבא עין הלכות יפלה : (קצ"ד) בעינין פריסת וילון הפרכות בשבת כדאף לעל ת"ה היתר גמור אלא משום המנהג יאסר ידיו מלהתיר : (קצ"ה) כמקומות שבהגין לומר פיומן י"ג מדות למוקף או לכעלה אין אומרים ימנו כי אס המכוה כאשוק להיכו של עשקה מדות : (קצ"ו) כנגד כהנים לוי וישראלים וכדאף על שם הפסוק שזכרנו י'י' ימלך לעולם ועד פירוש י'י' מלך קודם שזכרנו העולם י'י' מלך בעולם הזה י'י' ימלך לעתיד : (קצ"ז) שקר' לישאל והכאה להם שאין עוד מלכדו טעם אחר סי' לפסוק שכינה אצלו מלך השכינה משמים לילון כו' לפי שפירשנו כי כו' מערב עד ערב כדאיתא בת"י : (קצ"ח) לשי שהשן גימטריא ש"ד ש"ז לו רשות לקטרג כל ימות השנה מן מיום כפורים וכן הכפורים בנימטריא ש"ה לכן תוקעין מיד במונא י"כ לערבבו א"ל יקטרג וכו' כדי לשכסם זהו מובא י"ט : (קצ"ט) ועוד דשמא יעלמונו אכל בקי ללמוד ויה אין שייך בתקיעה א"ח וגם כי עדיין בקי הוא מ"ה סדוק כש' כריכין להוסיף יחול על הקדש גם כדאיתא שיימוני מניח אחר יציאת הכסבים בעינין תפלת ערבית א"ח : מי שזכה

כד שלו ב"כ אז יחזור וילקחו במונא י"כ ואל יכבדו עוד לא יכבדו עד גמירה וגם יקבל עליו שכל ימיו לא יכבדו במונא י"כ לא ע"י עבמו ולא על ידי אחר כן נמוך במנהגי ימנים אסור לומר לגוי ביום הכפורים להלקיך כד שזכר ולקח צניח הכוסף : העובדה שני ימים י"כ לא יתפלל ביום ב' תפלות יום כפורים רק עם שאר הקהל אפי' הם י' אגודה וכן א"ח בשם אבינו שייחה בידם להתפלל כדאיתומל : (קצ"י) וגם ילקיך כד המיומר לו כמיימוני והנהגה ויבדק על שיהן כדאיתא בתשובת מהר"ל והאגודה כתב ו'ל במונא יום כפורים מבריל יוצא פני הגפן וכו' מלואי האש וכדאף להדליק כד אחר להכבדה ולא כד שדלק בבית הכנסת ללא הולק

בזרא מאזני האש כיון דכיוצא שנת הויא קפא עדיך אש שנברא ואזרזועי לא כצורך במנהגים בהנהגה ואין מברכין על המשנים ו'ביום כפור' לא הויה נשמה ויורה כיון שהתענה המתענה שני ימים לשם יום כפורים צריך להתענות לעולם קצב אבל העתידה נחמה היום אין צורך להתענות לעולם : בין כפור ולפסח אין צפולין קפג לפי שאנושלם הבית ועוד טעם אחר שנאמר ולקדוהם לכס ביום הראשון וכו' ראשון הוא והלא חכשה עשר רזא אלא כאי ראשון ראשון לענינה שאין הק"כ בה מנהג הטאים שבין י"כ לסוכות וקורין רזאנו וכו' פטרין וירבר דוד שירה נגד שירה יחד את שם הנכבד אופן יהו דישן ובפרוהם ובנדרונא יחד עיקר וולת אוכרה מקיים וא"א צו"ץ

הלכות לולב

נקטם דאישו כשרוש אומרים פסול ואם אין אחר מברכין עליו : קפד ועירבה שנקט' ראשה או יבש' פסול' היום כשר בנקטם ויבש אור ורוץ א"ח וכל ארבע המינים פסולין בגזול ובשאלו שני ימים הראשונים וכן אחרונם חסר פסול ב' ימים קפה ראשונים ואחר כך שאילים כשרים אבל שאר הפסולים פסולים כל כן מסיק א"ח ואשירי וא"ו וצורך לומר שלא לקח ערבה לצורך לולב משרה קצב אפילו ברשות הגוי רק ישכור את הגוי לקחן כי היכי דליהוי יאוש ביד גו ושנינו רש"י בירינו : שיעור הדם וערבה שלש טפחים בא"ח שני טפחים ומהנה שהם עשרה גזולין הגה"ה ולולב ארבעה טפחים נהלקה התינוקת מעט כשר אם אין אחר : שיעור אחרונם ככז' אבל אם גדול מאד כשר ואם אין נמצאים כשרים יכול ליטול פסולים מחמת מום ויבדק עליהם כן סמוך א"ח ונראה לי אם גזול אסור וערבה צריכה שיהא פיה הלק ויעלה שלה משוך וקנה אדום וז"ח כמשך שפיה אינה הלק לגמרי אלא דימה קצת למגל יד ויקח שני בדי ערבה ושלשה בדי הדם וקושרם עם הלולב וי"א שאסור להוסיף קפו משום בל תוסיף ונ"ל טוב להוסיף שנים או שלשה שאו ממה נפשך יש בהם שנים או שלשה כשרים ולולב

דין ברכת הלבנה

עד י"ו ולא י"ו בכלל ומחשבו מיום התולד : משאיתו לאורו ועד טובו של חדש לשון ה"מ במסכ' פושטי' : אין מברכין אלא במ"א וי"כ כשהוא מבוסס ובכלים כליש ומיישר את רגליו מהר"ם כשהיה מקדים לבדק בחול פן יעבור הזמן אז לבש בסכבל המכובד שהיה לו ה"מ וכדאיתא למהר"ם שהיה מקדש במ"א ב"ט ולא חש משום דהוי כתיובה : משם רבי יואה דאין לעמוד תחת הגב ולקדש ומהר"ל ווי"ל צריע מיהר"א כ"ן הטעם דהוא"ל והוא כמקבל שכי שכינה נצ"ך לבאת מראש בני אדם כי יוצא לקראת רבו יוצא מראשו : ומה שנתקן שלום א"ש לחבריו פירש מהר"ל בתשובה משום שמה הור"ל וקבלו פני השכינה ואם אין עמו שלשה בני אדם נותן שלום ג' פעמים לאלה אחד : י"א שאין מקדשין החדש אלא בליה ומסתברא דאגרא בטיהרא מרי מהכי א' אגודה : (קצ"ג) אין מתעבין יאד ביט בין י"ב לסוכות וכן בכיסן אין מתעבין יאד ביט ולא דין לתענית גדיקים שזכר התחיל הנדכר קודם כיסן אבל ביו' קופתו מנציית שמתעבין כניסן ולא בסוכה דבניסן יש תענית הנדיקים : וכן יכאה דג' ימים קוד' שבעות אין מתעבין אע"ג דאין דיומות לימים שבין יום כפור לסוכות אכן במנהגים יאשים מדר' דא' יש לומר יכול

להתענות בכיכא בכיסן אחר החג והביא ראיה ע"ש : סימן לפרשת האזינו והי"ו ק"ה האזינו וכו' וכיכא וי"א לולי כי ידיו כש"י ותוספות פ"ב דל"ה וכן בהג"ה מ"א פ"ק דל"ה ובמיימוני ובאשירי פרק הקור' את הגי' לכתב לו סמכו כי אש"א אל שמים הו"ל כך היו קורין אותו במקדש ורב סעדיה גאון פ"י טעם אחר ובמיימוני ולמה פסקין בה בעניני' לו מפני תוספת כדי שימרו העם בתשובה יש עזה שמיכה ע"ש ויש סימנה ע"ש כד מיקלע האזינו בשבת טובה מפטירין טובה ישראל ואותה עזה אין חולקין כנכסם וי"ך ומפטירין שז אש"א לתת כנכסם זהו ש"ש ויש ענה שחולקין אתם כנב' ומפטירין לנכסם שז אש"א לפי ה"ה ויחל וי"ך בשבת טובה ומפטירין טובה ישראל ואותה ענה יהיה שבת בין י"כ לסוכות ומפטירין וידבר דוד להאזינו זהו סימן ע"ש : (קצ"ד) לולב היבש פסול א"ל לא המתים יהלוליה ולולב בגמטרי' חיים פ"י הי ולא יבש עוד ט"א שתורה מתלפת בב"ת ומפיים בלמ"ד וכביאים מתחילי' בו ומפיים כל' זהו אותיות לולב שהוא שקול כגד תורה וכביאים אחרונם בנימטרי' תנ"י ושלשה מיכין האחרים הכי תנ"י לומר שקול כגד תנ"י מנות לולב כעוף כד א"ז לא מקרי כפייה ואיני אורב אותו ביותר לפי שתומתו קיימת בתשובת קהל' א וכוטלן ערבה ס"ח קלמים כמביין לולב ועם ג' אגודות הוא נע"א כנגד קנהדרי גדולה ויש מוספין עוד ב' קלמים כמביין הערבים : (קצ"ה) עיין בת"ה דומא דוק' ווס' א' : (קצ"ו) מהר"ם

הלכות לולב

ויהי"ט אומר הערבה כנגד הרשעים לפיכך כל מה ש
 שכול למעט עדיף טפי וכוהגין לקח שני בדי ערבה
 ללולב ולא יותר מדמדיע יש להכניס ראשו בפלוגתא
 ולקחתם לכס ביום בנימטריא לא גזל ובלילה
 פני עין הדרכ בנימטריא אחרונים רוק"מ: (קפז)
 ומהר"ל הקור רצועות התפילין בצעפת נטילת לולב גם
 בהושענא ומהר"ל לא הקפיד עיין באגודה מסכת פ
 פסקים: (קפח) אין להכניס התפילין על הכבד
 ב"ט מאוס דמוליד בהן ריח רוק"מ: (קפט)
 נשים פטורין מן הסוכה ולא למי לארבי כוסות בשמח
 דמינו מאוס דהס' היו גם כן באותו הנס ואם כן ה"כ
 לימינו דהוה בכלל כסכות השמחה וגומר י"ל שאפי' ד'
 כוסות דהוה עשה לרבנן וסוכה הוה דלורייתא:

קצת דיני סוכה

אשה וקטן הצריך לאכוו וזולתו רוק שחש בראשו או
 בעינו הוה ומשגשגו והעוסק במצוה קצ
 ושלוחו מצוה ומצוה מחמת גשם קצא או רוח אפי'
 ריח רע שבא לו במקרה כולן פטורין קצב מן הסוכה
 לאכול קצב ולישן אבל וחתך חייב אשירי ומ"ג
 פטורין: אוכלין אכילה עורא חוץ לסוכה וכן פירות ויין
 ויש אסורים ומים בותר לבולי עלמא קצד ואין שנים
 אפילו עורא חוץ לסוכה קצה ואם ירדו גשמים עד
 שנתקלקל המאכל וכן שאינו יכול לישן אוכל וישן קצו
 חוץ לסוכה ואם פסקו גשמים אין צריך לחזור לסוכה
 לאכול וכן לישן עד שיעור משנתו אחר שיעלה עמו השחר
 ברכת סוכה שמברך על האכילה פטור שניה וטויל מלברך
 בלי אכילה קצו חוץ לסוכה כל שבעה ימים עושה
 ביתו עורא קצה וסוכתו קצה לטויל וללמוד מה שאין
 צריך עיון רב היכל בסוכה:

הג' הסיכו' מעירי אוחוזו ביום וירבר משה את מועדי
 בהפלה אתה בהרתנו את יום חג הסוכות הורה
 זמן
 ופי' שר' דכהנים הוה בני עבודה ואין יכולין לדור איש ואשתו דאין כוקקין לכאשתיהן מפני הכנל כו' אימא
 לא לימינו בסוכה קמ"ל: (קכד) ודלא כהרמב"ם שכתב דהמחמיר אפילו במים תע"ב ושמעתי ממוחי
 הר"ר פייביש איך שאלה מהר"ר עבשין ז"ל לילך לסוכה לשחות רק פעם אחת והיה מברך על אותה שתייה לישב
 בסוכה ובמדרש ואצרי מסקינן דלא מברכינן אשתיות יין ויהיה שתי יין מן לסוכה תש"ך קמ"ד: (קנה)
 הא דלא מברכינן לישב בסוכה אשירה משום דשמיא לא יסן ויהיה כרבה לבטלה אצרי פרק בתרא דסוכה ופי' ק
 דברכות: (קכו) רק בליל ראשונה חייב לאכול כזית אפי' ירדו גשמים סמ"ק וכן באש"י כ"י משמו אבל בליל
 שני כתב בת"ה לטובה שאם ירדו גשמים כל האכילה עד עת הזיכה דהשתא אי אפשר לאכול בסוכה בליל י
 מנטער דמכרינן אבאונים המתירין חסד ה"ל בר כחמן בלילה ראשונה אם ירדו גשמים אוכל כזית בסוכה
 ומברך ברכת המזון בסוכה ואח"כ אוכל כזית כל זכוכ: (קכז) מנהג כשר שאין מביאין כר לסוכה אפילו
 גדולה אך מביאין ינכרות של כרז' וכשת רוק"מ: וכסוכה קטנה אסור ראב"ה אפילו שרגא של זהב או מדשה
 מא"ז ובאש"י ס"ש היין מפני הטעם מאוס שמיא יתקרב הנכ לדועפי הסוכ' ותאחוז בהן האוכ ובמדרש הוסיף
 לבאכ מאוס דמבעיות וכשיק וגם מאוס דממעט באיעורא ונבמרא סוף פסק לולב ועדכא בשמיני אס רונה ל'
 ל"תמ"ה אין יגליק כר בסוכה קצנו: (קכח) כל ימי הסוכות כעם מהר"ל נעבדיט על אופן שכתב את
 העגלן בבית המדרש כי אמר דוקא באופה יא' ומיכסה בשבת וי"ט ולא בבית המדרש כי ביתו עבא וסכתו קצב
 אך במק' של עכרת כסחו גם כן בבית המדרש: ומציתין מלאכול לליל ראשון דסוכות עד הלילה מאוס דליקטין
 גזירה

מנהג של סוכות

כב

רחול המועד כהן ובינוס ג' לוי ובינוס הד' ישראל ובינוס
 החמישי לרביעי הוורין וקורין ובינוס השלישי ובינוס הרביעי
 וכן במוסף ובינוס השלישי ובינוס הרביעי וכן בכל יום מה
 שקורין לרביעי אוכרים למוסף ביום השלישי וחול המועד
 כהן ובינוס הרביעי לוי ובינוס החמישי ישראל ובינוס הששי
 לרביעי ובינוס הרביעי ובינוס החמישי ביום רביעי דה"ה
 בהן ובינוס החמישי לוי ובינוס הששי ישראל ובינוס השביעי
 לרביעי ובינוס ה' ובינוס ו' :

ברושענא רבה ונילין הנוענים לטבול או לטהר
 וטו בט' קבין ואפילו פושטין
 וגם נהגו להדליק נרות די"ב לפי שהוא נמר החתומה
 והפלת המים ואומר השמים כספרים כמו בשבת וי"ט
 ונ"ל שאומר ג"כ כמזמר לתודה כיון שהוא חול וא"כ
 נשמת אלא ישתבח כמו בחול הלל וקדוש בנין י"ט אין
 במוך שמע אחר כמו בשבת וי"ט על הכל יעזר ויגן
 וקורין לכהן ובינוס החמישי לוי ובינוס הששי ישראל ובינוס
 השביעי לרביעי הוורין וקורין ובינוס הששי ובינוס השביעי
 שהוא ספיא דומא וכן עיקר כנהג חצי קדיש יהלדו
 אשירי ובא לציון חצי קדיש ובוסף ברפוישתו לעיל שליח
 צבור אומר נקריצך כבידו ברוך שמע אני אדרי כמו ב"ט
 וכל אחד יקח שנים או ג' ריח ויח' בדי ערבה לויים
 ויקשרם זה לזה ולזר קורין הושענא ואין יוצאין שבלולב
 ומנענע אותה או הובטה שנים או ג' והוה מנהג נביאים
 ואין מברכין עליה ונפקין ויח' כל ס"ח שבארון
 ונושאין על המגדל ומקפין עם הלולב והושענא ו'
 פנימים ריח זכר ליריחו שבעה פעמים סדר
 הושענא והושענא רבה למן אמתך אבן שתייה אים
 אני הומה ארון המושיע אדם ובהמה וך' אדמה
 מארד למן איתן בהושעת אלים אנא און אל נא תיעט
 לשען תמיד תענה רחם בעיני קול מבשר אימך ישיך
 הושיעה ומכניסין כל הספרי תווח קדיש בניגון של י"ט
 אין כאלהינו עלינו קדיש יהוה ואין רגילין לעשות מלאכה
 של חול עד אחר שיוצאין מב"ה :

בשבת דה"ה אין אוכר במה כדליקין יוצר אפאר
 אופן יוצצו כדרונה אבל בגוויים
 ובאש"י ויח' עין וולת יפה ובוה קדיש שלם א'
 קהלת קדיש יהוה אין במוך ומפקין שני ספר תורה וקורין
 באחרת בפרשת כי תשא ראה אהה אהה אפי' שבעה
 נבוי כדפירשתו לעיל בשבת דה"ה של פסח ובס"ח שניה
 קורין לכפטי ספיא דומא כמו בחול רחול המועד
 ויפטור ביום בא נגד לפי שעתיד תהיה מלחמת גוג
 בתשוי א"ח ומברך לקדשה ולמנוחה לששון ולשמחה
 והחתם מקדש השבת ישראל והומנים כן הוה בכל
 המנהגים צריך עיון שוא משבת רחול המועד דפסח
 שאין חותם בהומנים:

בליל שמיני עזרת משיב אעניד וירבר משה
 אמה בחרתנו את יום שמיני העצרת
 הוה זמן שמחתנו וא"א חג שלא נמצא בהורה שנקרא
 יום שמיני חג יעלה ויבא והשיאנו מקדשין על הכוס
 בבית הכנסת ובסוכה בורא פני רגפן אשר בהר בו
 שהריתו ואם שבת אומר ויכלו מן אבות כדפירשתי
 לעיל

מנהג של סוכות

בזמן שזוהי חמשה עשר חמשה עשר מפסק דכתיב היה בערב תאכלו מנות אש ככנס בסוכות של מתיב שלף מדעתו לא יבא אכ"ה: הא דהנהו לסכך בערבה ולא בנכרים אפילו פקוטים מג' מאוס גזירת תורה הוא ה"מ נוי סוכה אין לתלות שעטנו: משא מהכ"ל לדיקן לא מהכי אש תכאה בניו סוכה מאוס דלא בדיקין ל להתכות: (קצט) מאוס אכ"ה פנמיס זמאה ואמח' בתיקן והיית אך אמח: (ר) לא כהיג הכי: (רא) לב חכס לימינו בגימטריא לולב לכך כותלין אותו בימן ואמ' מהכ"ל דמנהג כלאר פסק מהר"ם ובתפ"ן להפוך הפיטמא דאתרוו למטה עד אשר שכיך כדי שיכרך עובר לעשייתו ומכרך בעמידה דמתיקן לכס לכס ב בג"ש מעומד דכתיב הכא ולקחתם לכס וכתיב התם וספרתם לכס והתם מעומד דכתיבתי לעיל גבי תרוע' והכא בני מעומד: וכדיך לקמור האתרוו ללולב ולכענע הכל ביחד: (רג) ואיך הלולב גבוה מאיך האתרוו לכן מנכרין רק אלוכל וכל הזם כשר לכטילת לולב: (רד) וכל' אי מעכנעין קודם שהיכו או אטרי' ואל' מסיק לכך אחר כטילה קודם כיעכנע: (רה) אמר לי מהכ"ש מי אכטל לולב ביום ראשון ואכס לעשות שהמיכו יעשה שהמיכו בימי' אחרים מתי איזכור כשיכרך אלוכל וכן הדין באופר וכראה לי דכדין עיון וכ"כ לקמן בהג"ה בנר חנוכה: (רו) כי הפסוק כך אז יכפנעני היער ואחר כך הודו לוי' כי טוב ואמרו הושיענו: ולמה מעכנעין לפי שכאילו ישראל ממכרים רקדו ההרים כאלים וגבצות וכו' ואף ליתיד יעשה הק"בה כן: וכחודו שבסוף הלל מעכנעים ב' פעמים ל"ו סוכות הואיל וכפולין הפסוק תרומת הדגן: (רי) הכענעו שמואל ידו משכנעו ויעכנעו שש ג' פעמים ומביא ידו אליו ויעכנעו ג"פ לזון או' ז"ל סימן פ' אשירי והכענעו שמואל ידו ומכעב' ושס ג' פעמים בהולכה ומביאה אצלו ועושה ג' פעמים בהובאה כולי ע"ש עיון בביאורי מהר"ל אייזיק שייך שפירש טעם לכענעו שנהגו באשכנז ומשמע באש"ר שפירש כענעו מולך ומביא מעט ולא שיעכנעו גס העל'ין וכן בא"ה וקבלתי שיש להפוך ראש הלולב למטה כשמואל ידו למטה ומכענעו ואוסר לאכול קודם שיטול לולב וב"ט

מנהג של סוכות

לעיל ואין אומר מעריב ובמה מדליקין ואוכלין בסוכה ב ואין מבוכים לישב בסוכה ואין ישנים בסוכה דהו' כמוסוף אבל האכילה אינה כמוסוף לפי שיש היכרא בברכה שאינו מכרך לישב בסוכה: שחיות יוצר אום כאישון אופן אראלים וולת אמונים ונמרוין הללכב' הימים וקורין בפרשת ראה מן עשר תעשר חמשה גברי עד סוף הסידא אפי' בחול כך קיימא לן לפי שעתה וסן אסיפת דגן ומעשר ומתנו' עניים הוא: כהן מעשה יריד אשר תעשה לוי בכל אשר תעשה ישראל חייך: רביעי החקים האלה חמישי אשר נתן לך ואם שבת אומר קהלת וקורין ו' גברי כדפירשתי לעיל ביום ח' רפסח יתום פורקן למפטיר קורין בפנחס מן ביום השמיני עד סוף הסדרא ומפטירו' ויהי ככלות שלמה ומוכרין נשמות אב הרחמים אשרי יהללו מוסף חצי קדיש ומכרו השמש ג משיב הרוח ומוריד הגשם כן ק"ל לנהוג כדי שגם הציבור מתפללין במוסף משיב הרוח כן מסיק בא"ה ובסנהגיה מהרא"ק ז"ל ואם טעה ולא הוכיר גשם חוור לאתה גבור ואם סיים הברכה חוור לראש התפלה ומיניו שגם טל לא הוכיר ואש"ר פסק שאין צורך לחוור ולא מוכיר גשם במקום שזכר א"ה עדיין לא התחיל ד אתה קדוש ואם התחיל חוור לראש התפלה וכן אם עקר רגליו וגם אין שייך לאומרו בשומע תפל' א"ה: טעה בימיו' החמה והוכיר גשם חוור לראש הברכה ומדלגו ספק אם הוכיר חוץ גשמים יום חוור ומהר"ם אמר משיב הרוח ומוריד הגשם צ"פ כדי שיהא רגיל כך ה' ל' יום דכל יום שלש' תפלות ואז בספק אין צו' לחוור' וש"ך אומר ברוך אתה יי' עד ומושיע וכו' אף ברו אתה גבור עד ד' הושיע יטריח כו' קה"ל אפיק מעין שליח צבור אלהינו ואלהי אבותינו וכו' כו' עד בצדקס חון חשרת מים שאתה הוא אלהינו משיב הרוח ומוריד הגשם ופוחתין הארון לברכה ולא לקלה מכלל ואומר את מוסף יום שמיני עצרת הנה ביום השמיני ותערב ועולין לדוכן קדיש שלם אין באלהינו עלינו קדיש יתום ואוכלין בסוכה ה ואין מברכין לישב בסוכה ובשורה לאכול סעודה ו שלושית יאכל בסוכה ואז מוריד לסוכה כלי אכילה כדי לפוסלה:

מנהג של סוכות

אשרי ובא לציין ותפלה בערבית ראמש ואם שבת אומר ואני תפלותי וקורין ג' נכדי בוואת הברכה ואחר התפלה קדיש שלם ושוהין עד הלילה והכל כדפ"ל ו בליל ב' הוא שמחת תורה מעריב את יום השמיני: תפלה וקדיש ראמש ואז מפקין כל ספרי תורות שבארון ושליח צבור נוטל ספר חור' אחת ומתחיל אנא יי' הושיעה נא אלהי הרוחא שני אז שלשה תורות ואומר על הכל ואז גוללין ומחפסין הספר תורה ובהרונא אומר על הכל ואז גוללין ומחפסין וואת הברכה בספר תורה ראשונה ובשניה בראשונה ובשלישית למוסף ביום השמיני בפנחס מנהג באר"י מקימות לקחת כל הגורים ומזמרין ומחית ואח"כ עומדים עם

מנהג של סוכות

זמן שמחתינו קצט מקרא קודש ולא יאמר באהבה חש"ן וכן בקדוש יעלה ויבא והשיאנו ומקדשין על הבוס בבית הכנס' ובסוכתו בורא פרי הנפן אשר גחור בנו ותתן לנו כמו בהפל' ומועדי קדשך בשמחה וכו' וחות' בהומנים שהחיינו אבל בסוכה מברך לישב בסוכה ואח"כ שהחיינו שקאי על ה"ט ועל הסוכה עלינו קדיש יתום ואם שבת אין אומר מעריב ואומר אחוי גידם ר בליל שני ומוכרין שבת בכל התפלות ונקדשו ובחתימה ובברכת הפטרה ויכלו מגן אבות וחותם בשבת לבד כדפירשתי לעיל ואין אומר במה מדליקין: שחיות מתחיל הש"ך האל בתעצמות יוצר אנתיו אופן אאמר וולת אנא הושיעא נא ק קדישתא אוימתי לפי שהוא סמך ל"ב במרעהין א"ה ק עד לא מצוקי דגב ולא חוי קים ובפולן אומר הכל אנובב שגיא כח אקחה אל נא אז היתה הנייה אקחה בראשון: תפלה כמו בערבית רק ברכינו במקום שלום רב ונוטל הלולב בימינו דא' ואחריו בשמאלו ואמר יד ימין איפכא ומברך בא"ה אמ' אשר קדשנו במצותיו וצונו רב על נשילת דג לולב ומנענע דד ואחר כך שהחיינו דה ומברך לקרא את הלל כל ס' מי' ומנענע' בתחלת הודו ובסוף שהוא כי לעולם חסרו: וכן בהודו שבסוף הלל והקהל מנענעים לכל הודו שיאמרו ושריח צבור ביאמר נא מנענע ולא ביאמרו נא א' ומנענעים בהושיעה נא רח חלה וסוף ולא בהצליחה נא ואין מנענעין בשם ולא בהודו ולא בנאטא סמ"ק ועוקר הנענוע רח ברספרש אשירי וא"ה שמואל ידו למורת הנענע שם ג"פ בחולכה וג"פ בהובאה ואחר כך מביא אר"י ועושה ג"כ ג"פ ואחר כך מטה ידו לצד דרום ועושה כן ג' פעמים כמו שעשה למורת וכן לצפון ונ"ל גם למערב וכן למעלה וכן למטה וזהו ל"ו נענועין קדיש אין כבוד וקורין בפרשת אמור שור או כשב בשני הימים חמשה גברי כהן אגני יי' לוי לא תעשו ישראל אגני יי' אלהיכם רביעי שבחכם חמישי א בני ישראל ובשבת מוסיפין ב' פ'רשיות שני פעמים בכל מושבו חוכם ובס"ת שנייה קורין למפטיר בפנחס ובחמשה עשר עד מנחתה ונסכה ומפטיר הנה יום בא וחותם בהומנים אשרי יהללו ואם שבת אומר יקום פורקין ואין שולטין לולב: כוסף חצי קדיש אתה בחרתנו ומפני חטאינו ארץ מוסף יום חג הסוכות הזה ובחמשה עשר וכו' והשיאנו רצה ותערב ועולין לדוכן: ומציאין ס"ח ונושאין על המגדל ונוטל כל אחד לולבו ואתונו רח גידו זה"ש מתחיל בהושענא ומקיפין רש המגדל ואומר הושענא ראשון אש שכס פוסק באמצע סעודה: לולב הכא חוץ לתחום השך הואיל ואינו לאכילה ולא חיישין שאי יאמר לנו להביאו דלא שכיחא ש עשה אדם מנוה הכאה בעבירה כו' הג"ה באש"ר ד"ה: וכן א"ז בשם רשב"א וכן בהג"ה א"ז ר"פ לולב וערכה כתב רבינו יואל מותר לומר לנו להביא אתרוו אפי' מרקוח ב"ט היבא דא' כ' אונם שלא היה לתנו ממש דתמוזין דרכן מרכי ר"י נכס פ"ו דעירובין אמר' קש' דלי ע' זה מהא דמביא הסמ"ג סימן כ"ז בלאוין אגלוס מנוכר אין עושין על ידי גוי אע"ג דליבא אלא אסורה דרכן דוק היטב דיש לחלק: (רס) וכשיאמר הושענא מעכנעו לכל נד פעם אחת: (רט) זכר למקדש אשירי מקיפין את המזבח אמר מהכ"ש מה אצנו מסבין את הדימה להושענא ללד שאנאל אע"ג דאמר מר כל פכות איתה פונה לא יאו

מנהג של סוכות

לעיל ואין אומר מעריב ובמה מדליקין ואוכלין בסוכה ב ואין מבוכים לישב בסוכה ואין ישנים בסוכה דהו' כמוסוף אבל האכילה אינה כמוסוף לפי שיש היכרא בברכה שאינו מכרך לישב בסוכה: שחיות יוצר אום כאישון אופן אראלים וולת אמונים ונמרוין הללכב' הימים וקורין בפרשת ראה מן עשר תעשר חמשה גברי עד סוף הסידא אפי' בחול כך קיימא לן לפי שעתה וסן אסיפת דגן ומעשר ומתנו' עניים הוא: כהן מעשה יריד אשר תעשה לוי בכל אשר תעשה ישראל חייך: רביעי החקים האלה חמישי אשר נתן לך ואם שבת אומר קהלת וקורין ו' גברי כדפירשתי לעיל ביום ח' רפסח יתום פורקן למפטיר קורין בפנחס מן ביום השמיני עד סוף הסדרא ומפטירו' ויהי ככלות שלמה ומוכרין נשמות אב הרחמים אשרי יהללו מוסף חצי קדיש ומכרו השמש ג משיב הרוח ומוריד הגשם כן ק"ל לנהוג כדי שגם הציבור מתפללין במוסף משיב הרוח כן מסיק בא"ה ובסנהגיה מהרא"ק ז"ל ואם טעה ולא הוכיר גשם חוור לאתה גבור ואם סיים הברכה חוור לראש התפלה ומיניו שגם טל לא הוכיר ואש"ר פסק שאין צורך לחוור ולא מוכיר גשם במקום שזכר א"ה עדיין לא התחיל ד אתה קדוש ואם התחיל חוור לראש התפלה וכן אם עקר רגליו וגם אין שייך לאומרו בשומע תפל' א"ה: טעה בימיו' החמה והוכיר גשם חוור לראש הברכה ומדלגו ספק אם הוכיר חוץ גשמים יום חוור ומהר"ם אמר משיב הרוח ומוריד הגשם צ"פ כדי שיהא רגיל כך ה' ל' יום דכל יום שלש' תפלות ואז בספק אין צו' לחוור' וש"ך אומר ברוך אתה יי' עד ומושיע וכו' אף ברו אתה גבור עד ד' הושיע יטריח כו' קה"ל אפיק מעין שליח צבור אלהינו ואלהי אבותינו וכו' כו' עד בצדקס חון חשרת מים שאתה הוא אלהינו משיב הרוח ומוריד הגשם ופוחתין הארון לברכה ולא לקלה מכלל ואומר את מוסף יום שמיני עצרת הנה ביום השמיני ותערב ועולין לדוכן קדיש שלם אין באלהינו עלינו קדיש יתום ואוכלין בסוכה ה ואין מברכין לישב בסוכה ובשורה לאכול סעודה ו שלושית יאכל בסוכה ואז מוריד לסוכה כלי אכילה כדי לפוסלה:

מנהג של סוכות

אשרי ובא לציין ותפלה בערבית ראמש ואם שבת אומר ואני תפלותי וקורין ג' נכדי בוואת הברכה ואחר התפלה קדיש שלם ושוהין עד הלילה והכל כדפ"ל ו בליל ב' הוא שמחת תורה מעריב את יום השמיני: תפלה וקדיש ראמש ואז מפקין כל ספרי תורות שבארון ושליח צבור נוטל ספר חור' אחת ומתחיל אנא יי' הושיעה נא אלהי הרוחא שני אז שלשה תורות ואומר על הכל ואז גוללין ומחפסין הספר תורה ובהרונא אומר על הכל ואז גוללין ומחפסין וואת הברכה בספר תורה ראשונה ובשניה בראשונה ובשלישית למוסף ביום השמיני בפנחס מנהג באר"י מקימות לקחת כל הגורים ומזמרין ומחית ואח"כ עומדים עם

מנהג של סוכות

לא יהו אלא דרך ימין היינו משום דעיקר הסוכות אינו אלא לשבט הע"ת... ובהקבל את פניהם כגד הס"ת... כשמשכבין תהיה הפני' לדרך ימין... ובהקבל את פניהם כגד הס"ת... כשמשכבין תהיה הפני' לדרך ימין... ובהקבל את פניהם כגד הס"ת...

מנהג של חנוכה

צאורה שני היום וולת אין צור הלף ומהפליין של שבת דגם על הנסים ואין כזכריון של שבת בעל הנסים וכן בכל הדפלות ומפקין ב' ספרי תורת וקורין באחת ויהי ספק ז' גברי ובשניה קורין למפסיד ובשני חובת היום אורו נשיא השיך שלם ומפסיד וני ושניה ואין סוכהין הנוכה בברכת הפטרה:

כר

מעשרה הוי תשימו של אדם ומראה כלו הדליק לנרכו אש"י כ"כ ס"פ הבוכה ונפרק כמה מדליקין: (כו) אש הכים כר מכוכה למעלה מכ' נתיך לכבו וינה ולהניס למטה להדליק מהכ"מ: (כו) הטיב מהכ"ש אש כבה כר מכוכה גדלך שיעורו אע"ג ד"א"י כתב דמי שחזר וידליקו שפיר דמי מ"מ אין להדליקו ומכר סוכ' אחר: מדליקין כר במ"ש מכר ב"ה גגס מכזה הוא שמעתי שזיתר לקנות מצוה הסוטה מכרות תועבה ל להדליק ב"ה כי בטלס הגוי דכזות מהכ"ש ובהג"ה בתש"ן כתוב וז"ל וכרות אל ע"ז נהגו אלא לעשו בהן שום דבר מזה ואפי' ללמוד בהן ע"כ ובאגוד' במסכת מנחות כתב דאין עושין דבר שן למנוה כגון מעלין שכלבזו אין לעשות לספר תורה והביא ראיה ע"ש ג"כ במדרכי ירכי"ש פי' רבי ישמעאל איתא מהאי דיבא: (כז) ואע"ג דתדיר קודם הכא אש ידליק אל שבת ברישא יהא אפור להדליק אל סוכה אחר כך: (כט) טעודה סוכה כזות ולכן כהגו לומר מזמורים ולהרבות בו תושביות כדי שיהא כסעודת מצוה וזו מותר לת"ס ליהנות מהם מקום שבהם הנשי' שלא לעשות מלאכה אין להקל להם א"ס: (ל) אש שבת על הנסים אין נתיך לחזור כן בתפלה בין ב ככרות המזון אפילו לא חתם בכוכה ביוצא לא שאל' כיון איה איהו רשאי לחזור בככרות המזון כל שכן אש חתם בכוכה יוצא"ס: (לא) מלאכ' הנשכן נגמר בכ"ה בכסליו לכן קורין ביום א' ויהי ביום כלות מצה א"מ: וז' כתב כהן עד לפני המשכן לוי עד לחנוכה המושב ישראל בשאון שלם וכן כראה לי: (לב) ראיה דתדיר קודם מפרכת פתח שפתה ומסדר ה תפלה קרבנות תמידין ואחר כך שבת א"כ ר"ס סוכ' בשילהי הוכיות במתניתין מתיק לה מדרשות דקראי: (לג) ואש שכתו ולא קראו כדחנכה איה לישא משום דאין משניקין כדחנכה וכו' אף אש הוכיוו ככר ב' סככי תוכות אע"פ שקרא ד' כדל"ס מ"ז י' לקרות מישי כדחנכה משום כבוד הסוכה תוכה:

(לד) בחיובים כתוב גם כן האי מילתא אבל לא הוזכר הכוכה אבל שבת אלא מקיים כך אי נריך ל להתעבות ביום ראשון דמכוכה לפי זה אין להוכיח דמתעבין על חלוס כאומרים הלל ועיין לעיל בהג' בסקוף הלכות כ"ה: (לה) מאס רב האי גאון על ג' מלומות מתעבין בשבת הרואה ספר תורה שגדף וי"כ בשעת נבילה וזכיו או קרוח ביה נופלות בא"ס סימן רמ"ט כתב וז"ל תענית מלוס י' להתעבות עד הלילה אפילו בערב וכן משמע לעיל בהלכו' ערב י"ב כש מהר"ם וכן בה"מ וז"ל כיון שהיא מפני הסכך לבטל חלוס רע אין להקל בו שמא לא יועיל אם לא יתעבה עד באות הכוכים ומדע לך שהיא אפילו ביום השבת מתעבים לכתמילה פרק ראשון להלכות תענית: (לו) בא"ח סימן רכ"ח ותקט"ו כתב דאין נריך שיהא התענית מיד אחריו אלא כשיצא עכ"ל: ומנהג להתעבות באחד בשבת ואין משנין את המנהג בא"י עיין לעיל במדש אי"י ובמרכי דכדווקא התיב רבינו ברוך לשה שלא יכלה להתעבות שני ימים רצופים: (לב) המתעבה בכ"ח נריך ג"כ להתעבו' יום של אחריו מרדכי וכן הוא כתוב בהד"על סוכה ג"כ בה"מ פ"א דתעבי' מכאתי כתוב בשם הר"ח שא"ס י'ן אדם כנהנים וחלוס רע שניריך תענית שיש לו להתעבות מעת לעת מ מבאית בקובץ וכן כתב מהר"ם מאס מהר"ם שהתעבה בשבת כשישן שינת נהרים ובא לו חלוס שמתעבין עליו ולא היה מתעב' מאתו חני יום שבת ואילך עד חני הלילה ואז הכדיל ואמר זה עולה ליום שלם ואח"כ ביום ראשון היה מתעבה תענית לתעניתו: (למ) זכ"ל דאפילו עובדות ומיניות בעלמ' שהיו מנטעות הרבה יש להם לאכול בכל אלו התעניות לבד מתעבה באב מדאמר תשעה באב עובדות כו' ה"מ תעלה פ"ב דתענית עיין לעיל בנ"ס גדליה ריש הג"ה:

קצת ליקוטי דיני מילה

ד (לט) וכן בכל תענית צבור: (מ) אבל למכנס אומר מאוס צער דיבוקא ואין אומר יהי רצון אחי קריאת התורה ואם היה שני בתי כנסיות בעיר באותו שאין מלין אומר תפחה והכי כהוג והוא הדין לענין אב הכתמים במתוכה כ"ל וכן אין אומרים פיוטי של מילה באותה ב"ה שאין מלין בו מכתבי מהר"א ז"ל: מנאתי כתוב במנהגי דורא היבא דיש מילה בב"ה אין אומר תפחה בכל העיר וטעם כי אליהו בא לעיר והכל שמחים בו: ומנהג שהמוהל יורד לפני התיבה וסמך רוממות אל בדרונס ומרס פפיות בידם ומהר"ם מי"ן כתב בתשוב' סימן מ"ג דהאי דרשה לא כמבא בשום דוכתא והדרשנים אומרים כו' ובנינו כדכש כו' עוד כו' ומתוך זה כתב דאין נריך ובפסיקתא כדכש לדקות האבל ביום מילה מלהתפלל ע"כ ועיקר הטעם לפי שעסוק במנוה לכך ראוי לו להתפלל: מוהל אבל יך לבית הכנסת ימך כדי למוול ביום ראשון אם אין אחר לא הוא ואם יש אחר אז אסור עד ג' ימים אגודה: נריך להלביש לילד מעיל המתן כי נקרא מתן שגאמר מתן דמים למולות: וכהגו לעשות בסאות לאליהו על שאמר קח קחא קחא ועברו ברייתך וגו' אומר הק"ה חייך כו' ויש שמשמיען עליו הילד כדי ש שיברכהו כשמיבאין הבן אומר ברוך הבא כי הבא בבימיטריא מ' רובה לומר ברוך הכימוול ל' ולכתמלה נריך י' מאוס שהתוכן יבא מבית האסורין ונריך להודות בפני עשרה ולכך אמר הודו ולפי שהברכה באה בשבילי לכך מטעמי'ן לו נזכ"כ והיבא דלא אפשר בעשרה מהלין ליה בלא י' ומלין קודם עלינו לשבס מה שחומדין ומתאווין לאחוז התנוק על ברכיו בשעה שמול י' סמך ממדרש שחר טוב כל ענמותי ואלא ממנה כו' אמר דוד כו' עד בככי בהן אחי בעשה בהן סדק לילדים כו' ה"מ סוף הלכו' מילה: ואם אין קיים ש' שנופס הילד מבקר להכניסו: ואם ח"ו נפטר אביו או אמו של תנוק מדלג מן הברכה איזה שהוא ואומר קיים הילד הזה לבטו או לאמו תנא וקורין לעבר שם ביום המילה כי אברס לא נקח' אברהם כי אם בשעת איהו אומר קיים הילד הזה לבטו או לאמו תנא תורה ובשעה שמלין התנוק והביא ראיה מן הפסוק ויעמוד בכרית מרדכי פ"ו דשבת: מילה כ"ת מוהל יורד לתכי

עם כל ספרי חרות ושלות ציבור מחילה התקבצו ושישו ואשורכם בא יבא צמח ככל אחד שני' או ג' חרות וקהל עונין גם כן יהללו אדון עולם: ואם מוצאי שבת אומר ותודיענו ויקנה'ו בדפירשתי לעיל ופונין מסוכה ואוכלין בבית:

שחרית ש"ץ מתחיל נשמת מלומדי מורשה יוצר אשרי העם אפן אשנבי זולת או בקשוב ועולין לדוכן הלל וקדיש שלם אתה הראית וביש מקומות אומר אותה גם בלילה לפני הוצאת ספר תורה ומפקין ה כל ספר תורה שבארוך ש"ץ אומר שמע ישראל אחד גדלו ועומד אצל המנדל ואומר אנא יי' הושיעה נא נאמש רך שאין כסבב המנדל: והקהל אומרים על הכל: וקורין וזאת הברכה עד מעונה: אלהי קדם זאו חוד למעל ומב' בפרשיות כדי לקרות הרבה לכבוד התורה וקורין כל הנערים יחד וקורין להם פרשת מעונה אלהי קדם וקנין חתן תורה ט ואומר לו מרשות האל וקורין לו מעונה אלהי קדם עד ולכל היר החוקה ואז החתן קורא אותו פסוק עד ליעני והקהל מסיימין לעני כל ישראל וכן החתן יצועקן חוק ושי' אומר לחתן מי שבוך אלהי מיני עד וקנין חתן בראשית וא' לו מרשות מרומס וקורין לו מבראשית עד ויכלו והחתן קורא ויכלו עד אשר ברא והקהל אומר אשר ברא אלהים לעשות וכן החתן ואומר לו ש"ץ מי שבוך כדלעיל וי"א יאמין או יאמצהו ומנחין ספר תורה שלושיית דמוסף אצל זו דבראשית ואומר חצי קדיש על שתיהן וקורין בשלושית לבפטיז בפרש' חתן ביום השמיני כדאחמול והמפטיר מברך אשר בחו נבניאים כו' ומתחיל פסוק אחד זאו אומר אשרוך הר העברים והקהל עונים על כל חרזה אשרוך ופפטר והי אחריו מות כשה ויברך וחות' כהמנים אשרי ועומד עם ספר תורה ואומר אשר בגלל יאבות התקבצו ושישו ואשורכם בא יבא צמח יהללו ומחורין הספרי חרות למקומן כהן או לוי ויכלין לקנות חתן תורה אז חתן בראשית:

מוסף כדאחמול רק לא נהיגי לעלות לדוכן במסוף מפני שמחת העם שקנין פירות ווורקין בב"ה לחינוקות בשמחת תורה לכן נהיגי לעלות לדוכן בשחרית:

במוצאי י"ט מתפללין אתה הנתנתו ומבדילין ואין מברכין לא על הנר ולא על הבשמים כדפירשתי לעיל יש אומרין שחייבין בכל י"ב לאכול ג' סעודות באסרו חג אין נופלין ואח"כ נופלין:

שבת שאחר ההג נקרא שבת בראשית ואומר ויצר אל נשא אפון שש נפשים וברכנוא שאלו שחקים וזלה אחשה וקורין בראשית ומבדקין החדש ולא התענית שני' בהיות טוב לא תקרא רע: למנחה אומר ברכי נפשי ובמקום שנהגו אומר משכיל לאסף: שבת שאחר ראש חרש מברכין התעניות י' שני וחמושי שני אחד אשרי קדם יהללו ומי שעונה אמן אין צריך לקבלו יותר וכל דיני תענית בה"ב ושאר דיני תענית פירשתי לעיל בחדש אייר: בשבת לפרשת וירא אהבה שנו לשונם: כסליו לעולם כמה ימים שהיתה התקופה בתשוי כך תהיה שאלה בכסליו אך כשהשנה שלמה או תהיה השאלה יום אחד: יא פחות בכסליו משהיתה התקופה בתשוי ומסיק דלא אמריה מעת לעת אלא קיימא לן לעולם בערבית יום ס' מתחילין וס' יום מהקופת תשוי תהיה השאלה וביום התקופה מתחילין למנות ששים יום ויום ס' כלאחר ששים ומתחילין לומר ותן טל ומטר בערב בני' שקודם יום ששים זאם אמר טל ולא מטר יצא ואח"כ כתב שלא יצא ואם שבת ועקר רגליו יב חווי לראש ואם לא עקר רגליו חווי לשומע תפלה וא' חמק שיחוויר לברכת השניס אך אם נוכר קודם שזומע תפלה אומר שאררה בשומע תפלה: אמר מטר ולא טל וצא א"ח ומיחו כוריד הגשם אין שייך בשומע תפלה ועיין בא"ח סי' קנ"ו וסי' קנ"ו:

כראשית ומזרין ולקומין הראשונה וקורין למפטיר וביום השמיני עברת וכן יעזו בכל וס דבעי שלשה ספרי תוכות וליכא אלא שנים אבל היבא דאיבא שלשה אסור למיעבד הכי מאוס דכרוב עם הדרת מלך:

(ט) ועודין שמת תורה בספק תשיעי ומתן תורה דבלין לעשות לשוברים סעודה גמורה ומזמין את הקהל ונותנין להן מאכלי' טובים ומנאתי עקר של מנהג במדרש קוית בתחלת שיר השירים ויבא ירושלם ויעמוד לפני ארון ברית וגו' אמר כ' נחמך מאכין שעוין סעודה לגמרה של תורה עכ"ל הגה"ה מא"ז באשירי סוף מסכת סוכה: כשאל שמת תורה באחד בשבת יש אוקסין האתרוג דאין שבת מכין ל"ט וכן י"ט האמרון שאל בע"ש אוקסין כו' סוכה בשבת הסמוך ל"ט משיס הכנה שנה"ה סמ"ק והא"ח מתיר עיין שם ס' תרס"ה ותרס"ז: כהגו להובי' זכב האתרוג בשביעי ואז לא שייך כלל הכנה בשם הר"ר זוס"ל:

(י) כמדושי מהר"יוויל שאין לבכך בה"ב עד אחר י"ח מרחשון וכן כהג מהר"ל וכן איתא בבב"ה כשמתעבין בה"ב אחר החג או בני ימי תשוב' ואיבע ברית מילה מנוה לאכול ואין נריך התנה ואיבע דרכי שאינו כ"א מנהג נריך התר' כדמשמ' בכדכים הכא אין נריך כי לא כהגו להפענות ככה"ג דוקא האוכלין שם אבל אם שולחין מנה לאדם מן הסעודה אין לו לאכול: מי שקיבל עליו תענית במנחה בני ימי תשובה נריך התנה בשם מהר"ם ה"מ: (יא) וסימן שפ' שלמים פחות יום עוד סימן אחר לשאלה ובאיזה יום שפלה תקופת תשאי ממנה תמכה ארבע ימים ובאותו יום רביעי תהיה השאלה בכסליו כגון אם נפלה התקופה ביום ראשון אז יהיה השאלה ביום רביעי וכן לעולם וסימן ואד יעלה מן הארץ:

(יב) אם עדיין לא התל תקע בזופר אומר ותן טל ומטר ואמר כך תקע אורח שיים סימן ק"ר:

חנוכה

(ג)

בכ"ה בכסליו נמצאה מלאכת המשכן כדאית' במדרש
במדבר דעה פרשה שלשה עשר ולא חנכוהו עד ראש
חדש ניסן שבו נולדו האבות והק' בה שילם שכרו מימי
מתתיהו וכו' עשאוהו כו' : (יד) ודוקא במקום
ליכה מדליק ולא במקום שאוכל ח"ס מהה"ו וי"ל :
(עו) ל"ע כימינו יש בית הסורף מפסידים ובית
לפניו מה מועיל אם להדליק בפתח בית הסורף מעשה
שהיו בריד ולא היה דר שיהיה והיו מדליקין בבית
גוי במרכי בכרק שני דשבת ע"ש : (טו) ו"ל
מהה"ו ק"א כ"ח ר"ח להתחיל להדליק בנר ראשון בנר ה
היחיד מימי ויבדק ובליל שני שמוסף כח אחד סמוך
יתחיל ויבדק על הכוסף שהוא יוקה שמאלי וכדי לפנות
לכד ימין פדכתי ה"ס וכן בליל שלישי יבדק על הכוסף
ויפנה לכד ימין וכן תמיד על הכוסף שהוא מורה על
הכס ובני איסטריין ואגפיה מדליקין בנר ימין תמלה
ומדליקין והולכין כמו שאנו כבי בבית כותבין ובת"ה
פי' טעם לדבר : (יז) מי שלא הדליק בליל ראשון
מכל מקו' מנכד להדליק בליל ב' ושלשי' ולא דמי לספיק'
דהתם הטעם משום תמימות וכראה דבליל ראשון שו
מדליק רק א' ואה"כ לפי הימים שמדלק ולא מיקרי
אגודות לפי שכולם להגיד הטעם למי שאכלו עפ"ל מ
מתשובת מהר"ר בהג"ס מיר"ו בורק ובתשובה אפרת
מהה"ל מלאתי בהג"ס הה' שמשמע שם בהדיא שמדלק
בזמן שמדליקין בני אדם שחריס ולא פחות וכן איתא
באגודה ושהחייב כלל אין מברך ממימיו מהר"ר שו"ע
במרכי בשם מהר"ר יקובתשובת מהר"ר מ"ו משמע ל
להדיא למכרך זמן בליל ב' אי לא בירך כלל בראשונה
אבל בירך כשראה נר מוכה אעפ"י שלא הדלי' באותה
לילה טוב אינו מברך זמן ע"כ וכן יראה לנהוג עיין
לעיל בהלכות סוכה וקולב ושופר וכן כתב מהר"ם משה תשובת הרא"ש למכרך זמן בליל שני או מתי שזכור :

מנהג של חנוכה

חנוכה

יג

בכ"ה בכסליו במנהג אין נופלין ויכדליקין נר חנוכה
בכ"ה בדרו' וכו' לכנורה שהיה בדרום
אבל בברונא נהגין להדליק בצפון לשמאל החון ונבנת
יד גדליקין הנרות אצל הפתח כמבני' בטפח הסמוך
טו לפתח לומן ביאתו אם אין מחוה בפתח ואם
יש מחוה בפתח יניח בשמאל ביאתו כדי שיכנס בין שתי
מצות וכתב מהר"ם שמהחיל להדליק כשמאל ומסיים
בימין טו דהיינו ששמאל לימין כי כל פינות שארה
פונה היינו דרך ימין כגון רה"ו ברוגנס : ומכרן להדליק
נר של חנוכה ושקיה נסים ושחיינו בליל ראשון ובכסליו
ואורך להדליק ושעשה נסים דגם כל זמא איהא יו
ולא שהיינו ונשים ויזיבות בגד חנוכה יח ומכדליקין
זאם אין להם בעל או אם יש אינו בעיד וכו' אורח
להשתרף כ בפוסטה ע"ס ב"ה כדי שיבדק עליו ואם
אשתו מכרת עליו בביתו כ"א אין צריך יחוד ומיד
אחר שהדלי' יאמר כב הנרות הללו וכו' כמו שמפורש
בא"ח ובאשורי ואסור להשתמש לאורן לכן מדליקין עוד
נר אחד כג וזה נקרא שמש ובליל ראשון מדליק נר
אחד מכאן ואילך כבא"ח והולך כד ע"ד שמנה גר"א
שמש זאם ככתה אין וקוק לה ויכול להדליקה בליל שני
וכן לעולם ובליל שמיני שורף שכן הנהגה דאסור בהגאה
וצויר עיניו יבדק או שעוה שירד' לפחות חצי עעה ושמן
זית מצוה בן המובהר או שעוה ומצוה להניח נר הנכ"ח אור
י' ספחים כה ולמעלה מב' אמה כו פסול ומצות'
מהלל הלילה יד עמוד השחר אבל טוב להדליק קודם
אכילה ובעויר שבני הבית נעוירים ואסור להדליק כו
נר של חיל כנר של חנוכה וכן מכל נר מצוה כגון של שבת
ושל י"ט ובית רנסת אבל מותר להדליק קודם יא נר
של חול כנר מצוה כדי להדליק בו נר מצוה אחרת מרדכי
ואש"ר יו אוסר ע"י קיסם :

בשבת של חנוכה כח ואחר כך נורות בשבת
יוצו אורך כי אנפרו בי אופן כדורו אור
מאורה

בשבת רכיעות כ' ב אדר פרשת פרה יוצר אדם
אופן כבודו יחומם ויולדת אשוי
קדושה אצולת ונפקין ב' ס"ח וקורין בא"ד גברי בענין
היום ובשנייה קרין למפטיר כפרשת הקח פרשת פרה
אזוניה עד הטמא עד הערב ויפטר בית ישראל ושבבים
בשבת המיני שיהי ב' ל אדר פרשת החורש יוצר אור
זה החורש אופן כבודו משבחים וולח אל עושה קדושהא
אמיית ומפקין ב' ס"ח וקורין באחת ד' גברי בענין היום
ובשנייה למפטיר בפרשת בא כן החורש הזה ע"ד האכלו
מזות ויפטר בהושען באחת להדי' במיסק' אימר קרובין
ראשון אמצע ואח' כ שבת פנויה ואח"כ שבת הגדול ואם
הול' יום שני וד"ה אדר הכנין לניסן ביום ב' מקורייין
פרשת שקלים בשבת שלפני ר"ח אדר ומפסיקין בשבת
שהוא י' ימים באדר וסימן ב' וואח"כ בסרי פרשת אביר
פרשת פרה פרשת החורש בלי הפסקה ואח"כ שבת פנויה
פניושה

מנהג של חנוכה עשר

כה

לשחוח לילך ולאמו מא בהמשה עשר בו כב
אין נופלין לילה יום כי רואר ה כג לאינית יאם
הל בשבת אין אוכר צוין בשבת שיהא אוכרום יס ליבש'
ויש קקמות שאין אוכרום איהו : בשבת שלפני ר"ה אדר
הוא פרשת שקלים ובחדש אדר אפרשו איהו לפי ש
שלפעמים הוא הל ברה"ה אדר אדר אדר הכנין
לניסן חסר ולניולס לא יבא יום שני דר ה אדר שבסני
מונין אלא בכר"ז ואם יבא יום שני דר"ה אדר ביום ו'
יהיה הפסקה בשבת טו בוסיסן טו' פניווש יום שני
דר"ה אדר בשבת יהיה הפסקה טו בוואס יהיה יום שני
דר"ה אדר ביום שני יהיה הפסקה טו בוואסיסן ב"ו ואם
יהיה יום שני דר"ה אדר ביום דר"ה יהיה הפסקה ד' בו
והסימן ד' ר' ואם יהיה יום שני דר"ה אדר ביום ו' יהיה
שמי הפסקות בשני בחוש ו' בו הסימן ובי' :

פרשת שקלים לעולם בשבת שלפני ר"ה אדר
הכנין לניסן או דר"ה אדר עצמו ואם'
יוצר אל מהנשא אופן כבודו יחומם וולת ארה אהבה
קדושהא או מאו בו אל נא ומפקין ב' ס"ח וקורין גברי
בענין היום ולמפטיר קורין ב' ס"ח שנייה כן ע"ד הש"א ע"ד
לכפר על נפשתיכם ומפטיר בן פניווש :

במסוף מה אומר קרו' ביץ אשכול אוניו כו' ואם
יום ב' דר"ה אדר הכנין לניסן בשבת
או יהיה הסימן טו' כדפרשת' לעיל ואז יהיה פרשת
שקלים ברה"ח ואימו כל קרובין מו דלעיל ומפקין
ג' ס"ח וקורין באחת ד' גברי בענין הו' וד' קורין בפנתם
הש"א ומפטיר קורין ובשלישית קורין למפטיר בני
ביום השבת עד ונסכו ובשלישית קורין למפטיר בני
הש"א ומפטירין בשקלים בן שבע שנים כדפרשת' לעיל
דלעיל בענין שקורין למפטיר כמפורסן משום וימינו סליקו
בשבת שנייה שמיני לאדר פרשת וכו' ויוצר וכו'
אופן כבודו יחומם וולת אנה קרובין
אוכרו ומפקין ב' ס"ח וקורין בא"ד גברי בענין היום
ובשנייה קורין למפטיר בסוף פרשת כי חצא וכו' את אשר
עשה לך עמלק עד סוף הסדרא ומפטיר שקור פקדתי :
שלישית שהוא המשה ע"ד לאדר
כמפקין יוצר אור וזוץ אופן
מלאכי צבאות וולת אחור וקידם :

בשבת רכיעות כ' ב אדר פרשת פרה יוצר אדם
אופן כבודו יחומם ויולדת אשוי
קדושה אצולת ונפקין ב' ס"ח וקורין בא"ד גברי בענין
היום ובשנייה קרין למפטיר כפרשת הקח פרשת פרה
אזוניה עד הטמא עד הערב ויפטר בית ישראל ושבבים
בשבת המיני שיהי ב' ל אדר פרשת החורש יוצר אור
זה החורש אופן כבודו משבחים וולח אל עושה קדושהא
אמיית ומפקין ב' ס"ח וקורין באחת ד' גברי בענין היום
ובשנייה למפטיר בפרשת בא כן החורש הזה ע"ד האכלו
מזות ויפטר בהושען באחת להדי' במיסק' אימר קרובין
ראשון אמצע ואח' כ שבת פנויה ואח"כ שבת הגדול ואם
הול' יום שני וד"ה אדר הכנין לניסן ביום ב' מקורייין
פרשת שקלים בשבת שלפני ר"ח אדר ומפסיקין בשבת
שהוא י' ימים באדר וסימן ב' וואח"כ בסרי פרשת אביר
פרשת פרה פרשת החורש בלי הפסקה ואח"כ שבת פנויה
פניושה

לפני חתי' ויעוד ר"ח מצוה י' עשה לכל הקדושים
ועוד כ"ה מלאך יושב לפני הארון : מל ולא פרע כאלו
לא מל והיכן שניך למוול פעם אחרת קייב ג"כ לכבד'
פעם אחרת לפניה ולא אחריה אכר קיד' ולא יאמר קייט
את הילד אגודה : הא דמכנין נר למוך בבית מילה
משום שהוא סימן למטה כדאמרינן בדיני ממונו' אור
הנר בכדור מיל וכו' : (מא) אין שומטין אונזין
בשבת ואם שומטין כותבין הכבד לשומט נוואת רכיו
יהודה קס' לשון תשב"ץ משום מהרי"ט שעה אחת בשבת
שכל השומט נה אווני ימות לכך ניוכעין כו' : (מב)
משמע קצת מלאה המנהגים דבערב לפניו כופלן וכן
איתא להדיא ביונהגים ישנים גם כן ראוי לנהוג אכן
אין אנו כוהנין כן : (מג) לענין אופן מוכינין
מפירות אילן שמכנו פירותיו קודם לכן על פירות ה
האילן שמכנו לאחר מכן לפי שאז יבאו רוב גשמי השנה
ועליה שקדף באלות ומכאן הפירות מוכנסים מעתה
והאילן הולך חסר מכתה רש"י פ"ק דר"ה (מ"ד)
ק"ל כדכתי יהודה ותיך נכד להוכיח לא בכ"ה ולא בשאר
אדר הראשון כי בא' סתם אדר השני כתיב לפי ס"פ
הכנס אגודה וכן בא"ח בענין מולדות אכן במנהגים
ישנים ראיתי בכ"ה מוכיח אדר הראשון וגם אדר השני :
מהר"ר יצאל ככוכא ומהר"כ אליה נוו לי לכתוב כגט
שכ"ל לפ"ק שהיה יניכר אדר הראשון כאם אליעזר
סון וכן כילד מהר"ם מ"כן בתשובה דטפי כחא
למכתב אדר הראשון דכ"ג מודי ביה דשפיר דמי ולא
פליגי אלא באי נכד כו' ועיין ע"ס סימן ג' וכן כתב
בהדיא באופן ועוד סימן קכ"ו אדר הראשון מלא וי'
בגט סימוק ד"ן : (מה) במנהגים ישנים אין
להוכיח נשמות בשבת של פרשיות וזומו אין מנהגים כן :
(מו) וכו' רק אופן דכ"ס דמ"ש מ"מ טבת או
כסין בשבת לא מניכו שניך לקרות נס"ת מדאורכייתא
אלא פרשת זכור תוספות פ"ב דמגילה וכן בסמ"ק
משב עשה זכור מעשה עמלק והיא פרשת זכור כו'
נ"כ כתב מהר"ם ארתם איתם יכולין לבא למכין
לפרשת זכור יש להם לזכר לאומרה כגון ובטעמים
כו' מה שזוקבצ פרשת שקלים כדא"ש מדרש אדר
משום דאומין ממייתי משמייעין על השקלים מראשון
אל אדר ועכשוו אין אנו שוקלין יש להוכיח כי מה
שאנו כותבין אינן שקלים אלא נדקה בעלמא שאמר
ומנכות לאנו ואינן : ופרשת זכור לפני פורים כדי
להקדיש זכירה לנשייה ונכין זכירה כפה שכן אמרו
מז"ל יכול תהא בלב כשהוא אומר לא תאכה הרי זכירה
הלב אומר הא מה אנו מקייס זכור הוי אומר כפה
לפרשת פרה בשלישית משום דאמר רבי שמעון בן
גמליאל אצלן בהלכות הפסח קודם לזבח שני שנתו'

מנהג של ד' פרישות

שמיא אינו עושה פסח לכך קורין בפנינת פרה כשלישית
הרי שיכנס לכתב בטיורה וציקר טורה במרה אדומה
על טומאה חמורה ופנינת המדע למען לפי שבניסן
העשירו כו' משדור כש' וה' ארזין וכתיבין כל ישראל
תעט שקלין לפני פרת זכור ולא לשם כפרה אלא
לשם נדבה אגודה בתמכת סופרים ואסור לומר לשם
הפכה כו' לשון המכת סופרים: (מו) ויש להקל
בו למיעובדות ומכיות אין מתעבים ויתרעו יום אחר
אין כתיבים לא יפראו מן הכבוד אגודה וטעמא כי
תעבית זה אין לו סעד באום מקום אך ר"ת מבא קצת
ראיה מרש פ"ק דמגלה דקאמר ר' יהוה וזמן קהילה לכל
הוא: פסע אחר הל פורים ביום א' ויהיה תענית אסתר
ביום ה' ובו היה בקית מילה ואכל מהר"ר דוד לכנהוט
עם הכתובים אבל המילה ולמחר ביום ו' היה מתענה
הוא והכתובים: (מח) מאום דכתיב בפנינת
כי תשא ג' פ' מחנית השקל: (מט) וכותכה גם
המעובדות מן הולד שאמר כל העובר מ"ק: (כ)
לא דמי לתענה באב דמאחרים דאין מקדשו
פוענכות פ"ק דמגילה ומשם מהר"ו מנחת ו"ל וכל
דה"ה היכא דליקלע ר"ח באחד בשבת אותן הכהונין
להתענות בערב ר"ח יתענו ביום ה': (כא)

וגם כי אסור להתענות בע"ש גם אכש מעמד לא
התענו בע"ש כי מקנת ע"ש כשבת וכן איתא בתשב"ץ
מאום מגילת תעני' בסושו וגם לערב היא חלש ויתבט'
ישונב שבת וכן בשם מהר"ל ומטע' זה אין מפליגין
בספינה כו' ולי הכותב קשה מהא דאמר הכי ברבי
רב דיתבי בתעניתא נמעלי שבתא כו' וכן בתנחומא
פ' בראשית מדייק דאין מתענין בע"ש ענוי רשות לא
יחד ולא כבוד: (כב) אפילו בתפלת ערבית
אעפ"י צעדין לא קרא את המגילה אגודה והיינו דלא
כתב"ץ שכתב דדוקא כשאל פורים במ"ש אבל באמב'
השכוב א"א אותו אלא אחר קריאת מגילה עיין בא"ח
(כג) בעל הנסים פ"ה אותיות וכן מן ואת
פראנדתיא עד וזיתא אגודה (כד) איתא במס'
סופרים כל ה' מגילות אס הם כתובים במגילה מבכך
על מקרא מגילה אבל אס היא כתובה בין הכתובים מבכך על כתבי
הקודש בורכ"ר בהלכות מגילה בסיון קמ"ח עיין במכת סופרים שכתב בע"א ושפיר דמי שראובן יבכך בין
מלפניה בין מלאחריה ושמינו יקרא והכי איתא בתוספתא מא"ל פרק הקורא עומד: (כה) ותקבו בשביל
התינוקות כדי שלא יטו שאף הם חייבים במקרא מגילה: והא דכונהין להקיש כשזוכרין המן הוא בשביל
תנוקות שאין יודעין לומר שם רשעים ירקב כי הוא חיוב לומר כשזוכרין ראש א"ל והיה אס בין הכות הרשע
סוף תיבות המן: ומעטעטן המגילה כשזוכר האגדה הזאת וכן בכרכת ס"ת כשזוכר ונתן לנו את תורתו
ובכרכה אחרונה כשזוכר תורת אמת: (כו) ופעם אחת התחיל החזן בכרכה קודם שגללו ובער בו
מהר"ל עד אש כרכו כולה והניחיה אבל הקורא על המגלה ואז הזקיקו לחזור להתחיל ולכרך: (כז)

מנהג של ארבע פרישות

הרבונה זכור לטוב ואתה נח קדיש שלם עלינו קדיש
יתום ואם חל במוצאי שבת ערבית קדיש שלם מגילה
אשר הניא ויהי נועם ואתה קדוש קדיש שלם הבדלה
זיתן לך ונראה לי בשבת שלפניו אין אומר צו"ן אב"ר
אומר בכני נפשו ומשכיל לאמר ואלהים יחננו: הקורא
לחולה או ליולדת נט אף ע"פ שכבר יצא בב"ה
מבכך ס לפניה ולאחריה אפילו אין מגיין: מגילה
בומנה סא ביחוד ושלא נזמרה צורך סב עשרה
והקורא מיושב בדיעבר יצא וכן בחומש א שנים או
ג' קורין ביחד:

שחרית אומר על הגיטס בהודאה קרובץ ויהאב
אומן ואין אומר אל ארך אפים ולמנצה
שני הימים וקל וחומר והוא רחום ותחנן חצי קדיש וקורין
בפרשת בשלח ויבא עמלק ג' גבוי עד סוף הסדרה אע"ג
דאינו אלא ט' פסוקים משום דסליק עינו חצי קדיש
יהללו: וקורין המגילה ומבכרין לפניה ולאחריה
ב כמו בלילה ואין אומר אשר הניא יאומר אשר
זבא לציון קדיש שלם עלינו קדיש יתום במנחה מתפלין
ג' על הגיטס קדיש שלם ואח"כ אוכלין סעודת פורים
ומתחילין לאכול הרוב ביום כי סעודת פורים שאכלה
בלילה אפילו בליל ראשון לא יצא כן משמע בסמ"ג
ק"ז בליל שני ואם משכה סעודת פורים בלילה טפי אין
מוכרין על הגיטס בברכת המזון כן פסק א"ח ואשריו
ואפנס: נהגין להוכיז ונ"ל באלו המדינות עושין עיקר
סעודת פורים אחר מנחה הוי כמו ג' סעודות דשבת
שמוכרין של שבת גם אם משכה סעודת שלושת טפי
זה"ל לענין על הגיטס הואיל והתחיל ביו ולא התפלל
ערבית אבל בתפלת ערבית ודאי אין מוכרין ומתפללין
ערבית בביתו ואם חל פורים ביום ו' אוכלין סעודת
פורים שחרית ג' ולא בערב אחר מנחה כי אין להפסי'
בע"ש בין מנחה לערבית מפני כבוד השבת וגם שר"ל
לקלקל

בפורים לבא לכה"מ והיה תמה למה עכבו והשיב לו רב אשי דילמא טרידי בסעודת פורים ואמר ליה היה
להם לאכלה בלילה עד שהשיב לו דאין יוצאין בלילה משמע בפשיטות דיש ללמוד מפי הרב גם בפורים עצמו:
(א) אבל בעשרה אסור לקרות במגילה הכתובה בין החומשי' ואפילו בסייד אינו יוצא אלא בחומשים
שלהם שהיו נגללין תשב"ץ ומרדכי"ו ו"ח ואע"ג דבשעת הדקא משמע קנת בא"ח דאפי' כבדור י"א דקוראין
וזוה דעת רבינו מאוס שכתוב כן מיהו רכינו תס לא כתב כן והא דלאו קורין בחומשים בעת קריאת החזן אינו
יוצא אלא בקריאת הש"ן ואינו קורין בחומשים מאוס אלו טפי יכול לשמוע מלה בולה וכן מסתבר דמירד אינו
קורא בחומש אלו וכן אית' בה"מ מאס כפ"ת פענ"ח ואפילו לדעת רבינו מאוסלם כ"ע אי נקרא אצט הדקא
כאיש מגילה כשיה עביר וכן כמי הואיל וידע ולא השתדל לו כי אצט הדקא משמע כשכתבו או כאלכו ולא
השתדלו להם מגילה כשיה ואף כי בתנאים משמע דמהגיס כן בסייד כראי למנחה גרוע הוא ואפילו מהג
כן לא יבכך ונלחו הכי כתב רבינו גראון מ"ה דמירד אינו מבכך מאוס דסוכר דאף בזמנו נכיר עשרה כן כראי
לי אף שמהר"ל כתב בתשובה דאס לא ימנא עשרה יקרא ביחיד ויבכך וכן ראה הוא נהגין אכן מהר"ו וי"ל
כתב בהדיא בתשובה דמירד אינו מבכך דברכות אינן מעכבות: (ב) וגם ביום אומר שהחייבו אנגילה
דעיקר ביום דכתיב הימים האה ובא"ח כתב דלא נהגו כן וכן כתב בה"מ ו"ל אמנם נהגו העם ככתיבו המחבר
וכ"כ אבי הקדוק וכן הנהיג רבי וכל' בעל יראים שוב מנחתי כתוב בשם ר"ס שהו בעצמו היה מבכך בלשם ביום
כשקר המגילה בעצמו על"ל ובמרדכי כתב דמהר"ם נהג לבכך בלשם ביו' בעת שאמרו הקהל אמן בא"ח שהגיה
מהר"א מפראג כתב על"ל האו"י אכתב מאס ר"ת דאזינו"ג בשם ביום והגיה ו"ל וכן במנחה מהר"א אבל בא"ח
כתב דשאלכו אין אומר ביום וכן ראה נכחו שאל מקומות ומל"ה להקל בהשם בכרה לבטלה נגד פיות הקדוש'
האל

האלו ואין להביא ראיה מלמש דמהר"ם שהיה הוא ע
עבנו מלמש שהיה לא ביה לאמר לעצו' כן: גר סתמי
קוד' הכן הממה פטור מקריא' מגילה של לילה כי עיקר
ביום: (ג) מהר"ם איסור' ל"ל כתב שהוא
ורבותיו נהגו בכל הסמים עיקר סעודה בשקית:
(ד) מנהג בעלמא הוא אבל כפיך בלא בסומי
כולי האי יתעבה מהר"י וכן בה"מ ממש ראב"ה:
(ה) י"מ למסכן כי מסכן זה כזה הגולה: (ו)
משא' ולא ממועות מעשר תשובת מהר"י ואסור ליתן מ
מעות פור' לשפוט גויות ואם היגלו אין לבטל מפני
דרכי שא"מ ה"מ: וכתב הרא"ש שכן מנהג בכל שאל
ואפילו ליתן לבנים דהואיל אין מקדקין כדב' וכותבין
לכל א"ס אין כותבין לבנים פור' משום חיוב: (ז)
כתיבה אסור פור'ס ובאופן פור'ס כתב מהר"ם עכמו
ועיין בא"ש כי פ' הקורא למסע: (ח) ועוד
שכאל' הללו עבדי' ו' ולא עבדי' פדעה אבל כאן עבדי'
י' ולא עבדי' אשכנז בתמי: (ט) מהר"ם
הה"ב והורה שפילו מל פור'ס באמצע שבע' לך ע
עבדית ושקית למקרא' מגילה אחר שהתפללו עבית
האבל ולזה הסכים הרא"ש א"ס ו"ד וכן יש במהג"ס
ישנים: (י) משום דכתיב במגלה ליהודי' היתה
אורה ואם לא מליה קודם לא היה בכלל יהודה וגם
כתיב בה אורה ואין אורה זה תורה שאלמר ותור' אור
שאן זה מילה ש' ש' אכבי על אמרתיך ובת"ה מסיק
שימולו אחר קריית המגילה ומיום התפלה וכן עשה
מהר"ם ומהר"ל מל אחר קריית ס"ת: עיבור כגילין
לקבוע עבדית לסימן טובים פירוש שמות וראב"ה
בשאל יתרו משפטים ו"ל גס ת"ת פי' תרומה תורה וכל
ויס' ה' מתעבין וקובין פקדת השבוע שקית וואו' אומר
יש אל כו' ובתמיה ויח' ודרשו ועיניו ולכן מתעבין לפי
שהג"ה ארכוס ויש יותר מחטי שנה בין בה"ב שמתעבין
אחר סוכות לכה"ב שמתעבין אחר פסח מהר"ם: (יא)
כגון הפטרה דרכי עקרה או עכ"ה סעודה וה"ה לכל
ד"ש"ס כו' ע"א"ק שזה במל נביא' ונה בהפטרת שבת
וה"ס כתבתי לקמן משם מהר"י דמתעבין אחר פסח
איש ויב' דהוי ללוב מסו' דמתעבין אחר פסח
מוקדם כתבתי ואומרים אחר פסח ב"ה כתב ע"ה
ד"ס אר"י יצמרה דיתן ע"ס פכשיות או סוכ' היכא
דכסנו ללוב הכסוי לכסוי כהגו' והיכא דלא כהגו' לא
לכהו כן מהר"ם: (יב) ואלו גם נהגין כן אבל
כראיה

יש שני דבריה אמה נבואה ושוש אשוי ע"ד ישיש ע"ד אל-ה' וכן הדין בכל י' פרשות כך היו נהגין בנינו יב
ולא יחשו להרוי נביאי: ואם אר"י מילה בשבחות שכן פסח לעצות או אימר ויצר ואופן דמילה והשאר השיך לאתד
שבת ואומר ים ליבשה קודם שירה הרשה וגאולה דשבת במקומו קודם גאל ישראל: ר"ח ושבת בין פסח לעצרת ויצר
ונופן דראש חרש והשאר השיך לאתו שבת: מילה וראש חרש באוהן שבתו פנים שבוש פסח לעצרת ויצר ואופן וד"ת
השאר

והשאר השיך לאתו שבה וגאולה דמילת קיום שירה
הרשה חנוכה בשבת שלפני שבוע' אומר דק נשבת דחתן
והשאר השיך לאתו שבת אבל שבת שאחר עצרה אומר
נשבת ונופן דחתן והשאר השיך לאתו שבת וכן הדין עד
ר"ה ר"ה ש' וה"ה מעוברת חמצא שקורין נשא קודם עשר וי'א
וימר ואו' אומר אשר חדרו למארה ואופתו יונה יעלה הן
לאהבה: החנוכה וימלה אומר נשבת ויצר ויולת דחתן
ואופן וגאולה דמילה: ר"ה וחנוכה אומר נשבת ויולת
דהתן ויצר ואופן דר"ה: ר"ה ומילה וחנוכה נשבת דחתן
ויצר ואופן דר"ה ויולת דחתן וגאולה דמילה: ר"ה טבת
אוניסן בשבת אומר דק אופן דר"ה והשאר השיך לאתו
שבת: מילה בד' פרשות אומר אופן וגאולה דמילה
והשאר השיך לאתו שבת: ר"ה וכו' פרשות' אומר
דר"ה וגאולה דמילה והשאר השיך לאתו שבת: מילה
וחנוכה בשבת הגדול אומר נשבת דחתן וגאולה דמילה
והשאר השיך לאתו שבת: מילה ביום שבועי או שמיני
דפסח או בשב' דהפסח או אין אומר דק גאולה דמילה
ואפילו בחול ואומר ים ליבשה אבל כל שאר י"ט ומילה
שהיה בחול אין אומר ים ליבשה זק א"ס הלוי בשבת וי"א
מילה והפסח שאומר ג"ב אופן וגאולה דמילה כן נראה
לי לומר חון: פ"ס זא' אר"י מילה בבנוג בשבת שלפני
ר"ה צויה מהרא"ש ו' לומר ויצר ויולת השיך לאתו שבת
משום דהיוצו והיולת מיירג גם כן במילה בהרונה חלק י'
קדוש צוה להם בריתה וגם כהובו בו וכדי לעולם ברירו
ובולת כהובו סוד י' ליראיו וברויה להודיעם דרנו טובך
לקטתי כמנהגי מהרא"ק מאבני העזרי א"ס יבא י"ט חן ו'
דחתוה בדרכין שבעה בדרכו כל שני הימים עובד' שהל'
ולא כמקודמה יג' וישית כי הוא נקרא פנים ודישות
כמו שבת ורבותם מסוכני א"ס היה ר"ח: ו' ברבות צריבין
עשרה ולא אשר ברא ומכרין כל י' אשין ברא ושהשמה'
במענו וצריך ב' כו' שבת לברכה המון לחון אפילו לאשר
ברא ואם יצאו חתן וכלה לסיקוד' בשבת אחר ועושין אותו
בירח עיקר ולא אקראי כמכרין: ברשות ויבא קמא או
אשר ברא חן ו' ואם אובדין בני החותנת בשנים או בג'
בהים כולם יברכו שבת בוכות א"ס אובלין מסעו' וההתן
אפילו אין השמש מצופין וי' דוקן בהשמשו מצדפין
ועיין באגן העזר סי' פ"ב: כ"ה המודני בשמון פ"ב
בשם מהר"ם דמש"ס אפילו סעודה הכלה ו' נקיים קודם
הנשואין ובדקק עשה בימי הסעודה ודורו ר' שישין ע"ה
לחור ולספיר נקיים סמך להשמה ולבעילה ואפ"ש בלה
כבר לא מהני ע"ה: פ"ס אמת אינו ידונה בר"ה נפין
שהל בשב' ואמר דק נשבת דחתן ויצר וי' אופן
דחתוה וכל השאר השיך לאתו שבת והיינו כמכרין
בארך לחור ויולת בשל חתן וקריין לספר חנה רק ששה
גבור ולא ורר כיו' שיקרא השמיני ב"ה שניה שפ"ב
כבוד כן נ"ל: ואם אירע חתונה בשבת הפסקה אומר ויצר
דהפסקה ונשבת ואופן ויולת דחתן כן נכון:

ליקה יד בתו בתוך ידו בצ"ה שד"ה חתן את הכלה ואיך חתן הני את וכו' ולא שיכר חתן את האובדין
וכו' על הכלה שלא תלך עוד כג' לוי' שערך ואמר כך היו חתן והכלה גם כן כפית אחר זמן רב כמו בתולה וכו'

מנהג של כל השנה

כח

ימינו בהן כי אחרו אף איסור דרכי וכאזכרו שלא הלכו למרחקים וכאעפ"כ הנאמין ברכו ז' ברכות ולא יותר : מנאמי בספר מסידים כל מקום שאכאס וכאס רואין זה את זה כגון כפעוד' כאזין אין לבך שהאמ' במעונו לפי שאין שמה לפני הק' כה כ"א כו הרהורי עבירה : כל מנהג שכתוב בה שמה מברכין שהשמה במעונו כגון ברכת מתנים דכתיב ביה קול שזון וקול שמה וכן כשעושין סוק כשמימיין המסכתא או תינוק פרכה מ מברך שהשמה במעונו דכתיב פקודי יי' יארים מאמתי לב ויש בספר הפרכס שיש לבכך גם כפעוד' פ' דיון הכן שהשמה במעונו ומילה דאין מברכין מאוס נער דינוקא ואין מברכין שהשמה במעונו אלא בעצרה ובמדינות אוסטרדי' לא כהיגי אך בכל מדינות רייניס כהיגי בתרומת הדשן' פעודות ברית מילה עושין במועד לאיכא נערא דינוקא' אבל לא סיגודה פדיון הכן דאמרינן ביה שהשמה במעונו וכן פסק רבינו יוסף בר משה בשם רבי שמואל עכ"ל וכן כתב בענין הקיים שכן כתב ר"ת לה' פטר כ"ע עיין בתרומת הדשן' כתב כהנה בסמ"ק בהלכות א"ח יש כזוהרין שלא לעשו' שני מופות ביום אחד מאוס דאמרינן שלא לערב שמה בשמ' וגם ביוזמלי מסיק ה' דלא לערב כו' מיעקב אבינו דלמך ליה לכן מלא אשכע זאת מיהו לא דמי דהתם שתי שמוות לאדם אחד כו' אבל שני מופות לשני בני אדם לא שייך בזה מאוס עירוב שמה בשמה וכן היה נוהג רבינו יחיאל בר יוסף לעשות מופות יתום או יתומים עם מופת אחד מכיון הכל ביום אחד אך משתי אופות פ' בספר מסידים שאין לעשות בזבוע אחד וכן היו הראשונים כזוהרין אפילו בככדים שני מופות ביום אחד היכא שהאמת מגונה מסכנתה מאוס איבה מרדכי פקק קמא למ"ק וכן אגודה ומביא ממדכא איבה ככתיב ב"מ מ"ק :

מנהג של כל השנה

קריש יתום

בענין קריש יתום קהיל' דנהגי תוש' דוח' את האורח ויש מקומ' דנהגי דשוין הן ונהרג' נהרג' ופשוטי' ובמקומות דנהגו דחושב דוח' את הנכדי מכל מקום פ' פ' דאשונ' רשול' לנכדי להתפלל ולומר קריש יתום וכן אחר שלשים יום יש לו להתפלל ולומר קריש פעם אחת והא דחושב דוחה את הנכדי דוקא בתפלה ובקריש בבית הכנסת אבל בפנים שמע דבבוקר ובקריש שניה' שוין והטעם משום דאין מנהג קבוע באותו שעל הפתח א"כ דוחה הנכדי את החושב או לא ובזמן דלא מבזר מנהג' אכריזין טפי דלהי תושב ונכדי שוין כדכתיב משפט אחד יהיה וכו' וכן בעוד חדשה שבאו שם ליקושי מעלמא ורוצין לקבוע שם מנהג' נכון הוא שיקבע להם משפט אחד בין בבית הכנסת בין בחוצה לה : ועתה אבאר מנהג מקום שהחושב דוחה הנכדי היכא ויש ב' אבליים על אב או אם דחמנא ליצילן אם שניה תושבי' או שניה נכדים ושניה תוך ו' או תוך שלשים או תוך שנים עשר חדש יחלקו בגדול כל התפלות והקרישים הן לפני העמוד הן על פתח בית הכנסת ואם אחד תוך א' שבוע ואחד תוך שלשים דוחה הן שבוע את כן שלשים לכלל שכן שדוחה לכן שנים עשר חדש ויאמר כן :

ולומר קריש יתום וכן אחר שלשים יום יש לו להתפלל ולומר קריש פעם אחת והא דחושב דוחה את הנכדי דוקא בתפלה ובקריש בבית הכנסת אבל בפנים שמע דבבוקר ובקריש שניה' שוין והטעם משום דאין מנהג קבוע באותו שעל הפתח א"כ דוחה הנכדי את החושב או לא ובזמן דלא מבזר מנהג' אכריזין טפי דלהי תושב ונכדי שוין כדכתיב משפט אחד יהיה וכו' וכן בעוד חדשה שבאו שם ליקושי מעלמא ורוצין לקבוע שם מנהג' נכון הוא שיקבע להם משפט אחד בין בבית הכנסת בין בחוצה לה : ועתה אבאר מנהג מקום שהחושב דוחה הנכדי היכא ויש ב' אבליים על אב או אם דחמנא ליצילן אם שניה תושבי' או שניה נכדים ושניה תוך ו' או תוך שלשים או תוך שנים עשר חדש יחלקו בגדול כל התפלות והקרישים הן לפני העמוד הן על פתח בית הכנסת ואם אחד תוך א' שבוע ואחד תוך שלשים דוחה הן שבוע את כן שלשים לכלל שכן שדוחה לכן שנים עשר חדש ויאמר כן :

ולומר קריש יתום וכן אחר שלשים יום יש לו להתפלל ולומר קריש פעם אחת והא דחושב דוחה את הנכדי דוקא בתפלה ובקריש בבית הכנסת אבל בפנים שמע דבבוקר ובקריש שניה' שוין והטעם משום דאין מנהג קבוע באותו שעל הפתח א"כ דוחה הנכדי את החושב או לא ובזמן דלא מבזר מנהג' אכריזין טפי דלהי תושב ונכדי שוין כדכתיב משפט אחד יהיה וכו' וכן בעוד חדשה שבאו שם ליקושי מעלמא ורוצין לקבוע שם מנהג' נכון הוא שיקבע להם משפט אחד בין בבית הכנסת בין בחוצה לה : ועתה אבאר מנהג מקום שהחושב דוחה הנכדי היכא ויש ב' אבליים על אב או אם דחמנא ליצילן אם שניה תושבי' או שניה נכדים ושניה תוך ו' או תוך שלשים או תוך שנים עשר חדש יחלקו בגדול כל התפלות והקרישים הן לפני העמוד הן על פתח בית הכנסת ואם אחד תוך א' שבוע ואחד תוך שלשים דוחה הן שבוע את כן שלשים לכלל שכן שדוחה לכן שנים עשר חדש ויאמר כן :

ולומר קריש יתום וכן אחר שלשים יום יש לו להתפלל ולומר קריש פעם אחת והא דחושב דוחה את הנכדי דוקא בתפלה ובקריש בבית הכנסת אבל בפנים שמע דבבוקר ובקריש שניה' שוין והטעם משום דאין מנהג קבוע באותו שעל הפתח א"כ דוחה הנכדי את החושב או לא ובזמן דלא מבזר מנהג' אכריזין טפי דלהי תושב ונכדי שוין כדכתיב משפט אחד יהיה וכו' וכן בעוד חדשה שבאו שם ליקושי מעלמא ורוצין לקבוע שם מנהג' נכון הוא שיקבע להם משפט אחד בין בבית הכנסת בין בחוצה לה : ועתה אבאר מנהג מקום שהחושב דוחה הנכדי היכא ויש ב' אבליים על אב או אם דחמנא ליצילן אם שניה תושבי' או שניה נכדים ושניה תוך ו' או תוך שלשים או תוך שנים עשר חדש יחלקו בגדול כל התפלות והקרישים הן לפני העמוד הן על פתח בית הכנסת ואם אחד תוך א' שבוע ואחד תוך שלשים דוחה הן שבוע את כן שלשים לכלל שכן שדוחה לכן שנים עשר חדש ויאמר כן :

ולומר קריש יתום וכן אחר שלשים יום יש לו להתפלל ולומר קריש פעם אחת והא דחושב דוחה את הנכדי דוקא בתפלה ובקריש בבית הכנסת אבל בפנים שמע דבבוקר ובקריש שניה' שוין והטעם משום דאין מנהג קבוע באותו שעל הפתח א"כ דוחה הנכדי את החושב או לא ובזמן דלא מבזר מנהג' אכריזין טפי דלהי תושב ונכדי שוין כדכתיב משפט אחד יהיה וכו' וכן בעוד חדשה שבאו שם ליקושי מעלמא ורוצין לקבוע שם מנהג' נכון הוא שיקבע להם משפט אחד בין בבית הכנסת בין בחוצה לה : ועתה אבאר מנהג מקום שהחושב דוחה הנכדי היכא ויש ב' אבליים על אב או אם דחמנא ליצילן אם שניה תושבי' או שניה נכדים ושניה תוך ו' או תוך שלשים או תוך שנים עשר חדש יחלקו בגדול כל התפלות והקרישים הן לפני העמוד הן על פתח בית הכנסת ואם אחד תוך א' שבוע ואחד תוך שלשים דוחה הן שבוע את כן שלשים לכלל שכן שדוחה לכן שנים עשר חדש ויאמר כן :

הנסיים בברכת המזון חוזר כיון דקבלנו עליו : סליק סליק סליק

אל ארץ אפיים לא ימים שאין אומרי' לא ארץ אפיים ולמנצח וק' תחנון הנוכה ופודים אפי' פורים קטן דארדר הראשון ו"א שא"א אל ארץ אפי' ולמנצח וכל י"ט ושבת וערב פסח וערב י"ב וט' באב א"א אל ארץ אפיים ולמנצח ותחנון : דין תחנון וצדקה וצדוק הדין אלו ימי' שא"א לא תחנון וצדקה וצדוק הדין כל ימי ניסן ול"ג בעומר ופ"ח סיון עד שמנינו בו ו' בכלל שהוא אסרו חב ט' באב ובחמשה עשר בו כ"ט אלו שו' זכור ברית אין נופלין בניצור וכן ט' בתשרי עד כ"ד בו שהוא אסרו חג זמכ"ה בכסלו ח' ימי' שהוא חנוכ'ט' בשבת רק ערב ר"ה וערב י"ב נופלין בערב שלפניהם וגם בסליחות בערב ר"ה נופלין ובברית מילה אין נופלין אבל בערב שלאחריו נופלין מיד וכן ב"ה אחרת ובל"ג בעומי'ש אומרי' בערב שלפני נופלין אבל באימתי' ובמערותיו ובפיהם אין נופלין : דין הלל שלם הלל שלם אומר כ"א יום והסימן בב"טח ב' ימים ראשונים דפסח זב' לילית ושני ימים דשבועות ט' ימים דסוכות ה' ימים דחנוכה : וכן ימים שאין נזמרינן בו הלל כ"א וסימנך אך טוב ראשון דניסן ו' ימי פסח ב' אייר א' סיון ב' תמוז א' אב ב' אלול ב' מרחשון א' כסלו כשהשנה כסדרא : שבת יום א' באדר שני ורו' כ"א יום וסימנך אך טוב להיס לישר' ויעה לכותיים וגם הסימן אהיה אשר אהיה שם גאולת מצרים כן יגאלנו ברהמיני שנית ומסיק במרדכי ובאש"ריו דגם יחיד קורא הלל וגם מברך עליו : דין שהחיינו מברכין ו' פעמי' בשנה שהחיינו וסימן טוב שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם טוב גימטריא י' לקח אהיות חלק שהחיינו מברכין ב' לילות דפסח ב' לילות דשבועות ב' לילות דסוכות ב' לילות דשמיני עצרת יום א' אלול בליל ראשונה דחנוכה ליל ויום דמגילה ב' לילות דר"ה ב' ימים דשופר ליל י"ב וטוב ליקח תירוש ליל כ"ד ר"ה לאפקוק גפשיה מפולוג' דדוקא בשלא עבר ענבים ככר : דין אבינו מלכנו אומר אל מר"ה א"ל מוצאי י"ב חוץ משבת ונ"ב בשב' אבל בערב י"ב בשחר' אפי' שארע י"ב בחול אפי' ה' ימי' אומר א"מ בשחרית אבל בגמחה בערב י"ב א"א א"מ ואומר במנן אבורת בשבת המלך

המלך הקדוש זכר וזכרנו זמי צמון המלך הקדוש והמלך המשפט וכתוב בספר ועושה השלום אומר כל ה' ימי ת' תשוב' ואם לא אמר מחוירין אותו : דין מומור לתוך א"א מומור לתורה בשבת וי"ט ובע"פ ובח"ה שלו ובע"כ בע"פ משום תורה דגאכל ליום ולילה עד הצות ובע"פ אינו נאכל בלילה משום חמץ ובביל י"ב משום תענית וי"א להתחיל הרעיו בע"פ וז"ה שלו ובע"כ : וכן א"א ב"ט מומור שיר ליום השבת לא ל"ט או להתחיל טוב להודו' דין קדוש בב"ה א"א קדוש בב"ה לילות ראשונים דפסח וליל י"ב : דין ויהי נועם ואתה קדוש במ"ש כשחל י"ט אפילו ר"ה וי"ב באותה שבוע קודם שבת אפי' ביום ו' אבל אם חל בשבת הבאה אומר ב"ש שלפניו ויהי נועם : אין ו' ביהי נועם לכן האומר ו' פעמים נצור מכל כלי זיין ו' שבתות בשנ' שא"א או חוץ אם חל ט' באב במ"ש אין אומר ויהי נועם לא ואתה קדוש אין אומ' אהי' יחנונו ולא ויתן לך ולא פרקים אבל במוציא שבת קודם ט' באב אומר ויהי נועם אפי' שנקרא אהי' אבל בפורי' במ"ש אומר ויהי נועם אחר המגלה וגם ואתה קדוש ויתן לך וכן הדין בתנוכה אומר ויהי נועם כמו בשאר מ"ש : דין במה מדליקין א"א במה מדליקין כשחל י"ט בערב שבת זאפי' בשבת זאפי' בח"ה ועל זה חלוקות יש מדינו' שאומר אותו בח"ה וכן מסיק בהג"ה במהרא"ק : לעולם כשיש מוסף אומר קריש שלם אחר הלל או אחר חפלות שחרית לעולם חצי קריש ותיענית חצי קריש אחר חפלות ממנחה דשבת ומנחה דתענית : לעולם הקריש קוד' קריאת מפטיר חוץ מט' באב שחרית שאומר קריש אהו שקרא למפטיר מפני שהו' שלישי : כשמוציאין ב"ס"ת אומר קדי' על שתיהן קודם קריאת מפטיר ג' ס"ת כגון בשמחת תורה ור"ח טבת בשבת ור"ח בפרשת שקלים ור"ח ניסן בפרשת החזן אומר קדיש על ס"ת שניה ושלושית יחד ובש"ת שקרא בשניה בראשי' מניח של מוסף אצלה ואומר קריש על שתיהן יחד וכן בר"ח טבת ור"ח אדר שהו' פרש' שקלים ור"ח ניסן שהו' פ' החדש כשה' בשב' מוציאין ג' ספרי תוו' וקורין

מנהג של ביל השנה

אך הקדוש ופריסת שמע שעל הפתח ויחלק בגורל ואם התושב
 בן שלשים או שנים עשר חדש ולנכדו ארבע יאר צייט ג
 או הנכדו יש לו כח להתפלל הפללה אחת וקדוש אחד לפני
 העמוד ושעל הפת' וחלוקו בגורל ואם לנכדו חוץ שלש' ולהוש'
 חוץ שנים עשר חדש או חלוקו דר' פלות והקדושים בין לפני
 העמוד בין שעל הפתח כל אורן שלשים יום אך בזה יש עליו
 להושב על נכדו אם שניהם בני שלשים או בני שני' עשר חדש
 או שניהם יאר צייט בזה דוחה התושב את הנכדו לנכדו מ
 כל התפלל ולומר קדוש על העמוד אך בפריסת שמע וקדוש שעל
 הפתח שניהם שוקן ויחלקו בגורל : לפעמים יש שלשה או ד'
 בני אדם שאינע לחם יאר צייט ביום א' ואין ב' אחריו יום כי אם
 שני קדושים יתום לפני העמוד : בנזול וישראל אם הוא שבת
 או יום טוב שאומר חמש כנילות או אחר דרשה ואם בן ארץ
 ספוק לכולל לומר קדוש יהום כי אינו מיעיד להם שיהיו
 בענין זה שהאחר יהפלה ערבות והשני יאמר קדוש יהום וכן
 כשהיות זה אינו דהא כרגלא בפריסת דקדושי ירוים
 עוקר אם בן כשיזוכן כך שהיו ג' או ארבע הפללו גם הפללה
 ערבות של סיום יום התענית ויאמרו קדוש יהום של ארדו וכן
 מי שלא היה לו פנאי לבא לבית הכנסת ביום יאר צייט שר'
 כגון שהיה בדרך וכול גם הוא להתפלל בערבית שאת' התעני'
 דליכר קדוש שאהיו אבל אם בא קודם הפלת הכנה והתפלל
 אותה או אמר קדוש על הפתח שוב אין לו שום זכות בתפלה
 ערבית ובקדושי יהום שאר דיה וניום שיהיו ג' קדושי יאר צייט
 זוכה בבולן והכא שיש הרבה בני אדם מאיש אחד ויש גם כן
 אחר שהוא יח' לאביו ואבל עליו או יחלוקו כול' בגורל יח' וילא
 השבין אותן הרבה בני אדם שמאל' אחר כאיש אחד כי כולם
 דייבין לומר קדוש בשביל כבוד אב ואם : ויש מי שהיה להרפלה
 עשני אין דגיל להתפלל או יש קטנים שאינן יכולין להתפלל
 מכל מקום הקדושי' והומים יחלקו בשנה כי בשביל שורה יודע

הג' הה
 ג מענין התפלה אין חילוק
 בין נכדו לאחר כאשר הוא עם
 הקדוש יהום כן בהב' מרד יק
 בשוש' מרד וכל דין שנים עשר
 חדש בשניו כקו' לכא דנהגו
 באו בגוים חרשים או עיוף
 בכל דניהם ונהגים עוד בלות
 שנים עשר חדש בהגן הזמנה
 אבל התפלל וקדוש עד אחד
 עשר חרשים השוכת מהג' ל :
 הג' הה
 ג מענין התפלה אין חילוק
 בין נכדו לאחר כאשר הוא עם
 הקדוש יהום כן בהב' מרד יק
 בשוש' מרד וכל דין שנים עשר
 חדש בשניו כקו' לכא דנהגו
 באו בגוים חרשים או עיוף
 בכל דניהם ונהגים עוד בלות
 שנים עשר חדש בהגן הזמנה
 אבל התפלל וקדוש עד אחד
 עשר חרשים השוכת מהג' ל :
 הג' הה
 ג מענין התפלה אין חילוק
 בין נכדו לאחר כאשר הוא עם
 הקדוש יהום כן בהב' מרד יק
 בשוש' מרד וכל דין שנים עשר
 חדש בשניו כקו' לכא דנהגו
 באו בגוים חרשים או עיוף
 בכל דניהם ונהגים עוד בלות
 שנים עשר חדש בהגן הזמנה
 אבל התפלל וקדוש עד אחד
 עשר חרשים השוכת מהג' ל :
 הג' הה
 ג מענין התפלה אין חילוק
 בין נכדו לאחר כאשר הוא עם
 הקדוש יהום כן בהב' מרד יק
 בשוש' מרד וכל דין שנים עשר
 חדש בשניו כקו' לכא דנהגו
 באו בגוים חרשים או עיוף
 בכל דניהם ונהגים עוד בלות
 שנים עשר חדש בהגן הזמנה
 אבל התפלל וקדוש עד אחד
 עשר חרשים השוכת מהג' ל :

הנהגה אשר חיקן הרב רבינו ואשר זצ"ל אנו ובינו יעקב בעל הטורים זצ"ל :
 אורח חיים למצילתה לבניטביל : למען סוד משאול בטה
 א' שפירש מנצח ויסל' כיון שיכח ה' יתעלה לרו' ב' שיקן מיד לבדקה איש יתני' דין ולסוף כל מודש שני עשירין
 ולסוף כל שנה זרע ומני' ג' שיתפלל ערב וטוקר בכל יום עם הנכדו ד' שישנו תפילין בכל יום ה' שיקפץ
 מוזהב בכל עשרי ביתו החייבים כמוזה' ו' שיקפץ עתים לתוכה ז' שיהיה נאמן במשאו ובמתנו וזריכותו ח'
 שיכבד לומדי תורה בכל יכלתו ט' שיקפץ את עמיתו ולא יא' עליו סט"א י' שידין את חברו לכך זכות יא'
 ז' מחול כל לילה קודם שיין לכל מי שחט' לו בדברים יב' שיתפלל להכבדים שלים מין איש לאשתו והין אדם לחבירו
 יג' שיהיה את בני ביתו על התפלה ועל כנילת ידים ועל הכרת הכהבין יד' שפירש התמיד בכל שני טו'
 שילמוד הכנה בכל שבוע שנים מוקף ז' ואחד תרגום ופי' רש"י ז"ל טז' שיקרא אגדת התשובה שייבד רבינו יונה ז"ל
 בשבוע שחול' כ"ה להיות בתוכה יז' שיקפץ מעודה של בית בכל שבת אחד מכותה יח' שיקפץ את השבת כבדסת
 ה' אליהו אשך נתן לו יט' שיערוך שאין בכל מ"ש ויאכל אפילו דבר מועט כ' שסייע לרועיו בכל מה שיזכור
 בגו' ובדבריו כא' שיתפלל בכל לילה קודם שיין מלבד הלילות שהן אסורות בהספד ובתענות ויתאבל על פגמותיו
 ועל אורן בלתינו ועל מורכין בית הק' שינו ותפארתנו שיהיה במהרה בימינו כב' שיעשה יום אחד יוצאת בכל חדש ביום
 שקדין בתורה ואם לא יכול להתענות שיתן ב' עשירין לבדקה כג' שיקיים בהנכנת לבית
 כל מעשיו הטובים כי היא עבודת השם יתברך הנכמרת והרצויה לפניו :

הפועל במלאכת הקדש יאודא' ליש ועביר כן מהר"ר מרדכי גימפל מ"ס מק"ק חזנ"א הטיה

להתפלל אינו גורע גילוי ויהי
 ונשכר ואם אורו שמת יש ה'ו
 בנים בעיר אחת ובאוי לשם
 אינם נקראים מושבים בשביל
 אביהם שנקרר שם דק יחזיק
 הדנים הן הקדלה וכל דין
 קדלה נקראו מושבים הן אותן
 שנהגין טס או טערהו הקדלה
 ואפילו עניי רעיו שיש ירוים
 שם יות קבץ ביום השבוע
 כהושבים ואם אוים קיבע את
 דירתו הן הקדלה או כשערה
 שהוא חייב לישא בעול עם דר' הקדלה השב' כהושב אבל לא
 משער שנמר פיסוק הכנס עם דהגבון אף על גב שצריך הירין
 הכס להגבון וכן אפכא כי שיער דויתו מן הקדלה או כשערה
 שאינו חייב לישא בעול עם דר' הקדלה השב' כאורה אף על גב
 שעדיין חייב ליתן הכנס להגבון ואם יש לבעל הבית כלטר או
 שכר הכושב דומן והיו פניו שאין לו אשה ובנים או גם הוא
 נקרא הושב אבל אם יש לו אשה ובנים נקראים אחר או דינו
 נכדו ואם בעל הבית מגדל בבירו יהום אפילו בשכר ואין לו
 אב או אם בנכדו אחר או נקרא הושב אבל יום יש לו אב או
 אם אינו נקרא הושב ואפילו אם מגדלו בבורת צדקה בכל שבין
 אם הוא אצלו כשכר השם יתברך יהום אבול'
 ישראל בטהובי ציון וירושלים
 אין כן יהו דציון

העתקת מתשובת מהר"ם מינן מו"ל וכל'
 חלה התקנותיו ש יתקן ז"ל :